

วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น
Journal of Northern College
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 มกราคม – มิถุนายน 2560

วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ และบทความวิจัยที่มีคุณภาพ
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ด้านวิชาการ และด้านการวิจัย

บรรณาธิการ

ดร.สิรินี

ว่องวิไลรัตน์

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ นพ.ศรีประสิทธิ์

บุญวิสุทธิ์

ศาสตราจารย์ เสนาะ

ติเยาว์

ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย

ยวาทะประภาษ

ศาสตราจารย์ ดร.อุดม

รัฐอมฤต

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์

พรหมวงศ์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์

โกศลกิตติอัมพร

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร

ยุภาศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา

เคนาภูมิ

อาจารย์ ดร.สถาพร

มอญโพพาน

อาจารย์ ดร.อัญชลี

มีมุข

อาจารย์ ดร.วัชรพล

จิตตอาภาวงศ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเร็จ

ยุรชัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ประจิตร

มหาทิง

รองศาสตราจารย์ ดร.ยาใจ

พงษ์บริบูรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ช่อลดา

ติยะบุตร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิบูลย์

พุ่มพูลสวัสดิ์

อาจารย์ ดร.เปรมจิต

มอร์ซิง

อาจารย์ ดร.ชีวิน

อ่อนล่อ

อาจารย์ ดร.จิตินน

ฉัตรจรัสรัตน์

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์

จันตะนี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชญานัน

รัตนวิบูลย์สม

อาจารย์ ดร.นันทวัน	เหลียมปรีชา
อาจารย์ ดร.กัญธนา	ดิษฐ์แก้ว
อาจารย์ ดร.กันตภณ	หลอดโสภา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูพงษ์	พงษ์เจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรสา	เตติวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา	ดลวิทยาคุณ
อาจารย์ ดร.จักรกฤษณ์	เคลือบวัง

เจ้าหน้าที่ประจำกองบรรณาธิการ

นางสาววลัยลักษณ์	พันธุ์รี
นางสาวศศิวรรณ	ส่งต่าย
นางสาวพรรณทิมา	วรรณสุทธิ์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ

เจ้าของวารสาร

ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสาร ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ชั้น 1
888 หมู่ 2 ถนนพหลโยธิน (แนวเก่า) ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000
โทรศัพท์ 055-517488 ต่อ 808

การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

A development of the learning organization in Eastern region Rajabhat
University Asean Community.

ณัฐปราย ชัยสินคณานนท์¹

Natthapra Chaiyasinkhunanon

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์การแห่งการเรียนรู้ สร้างการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ และ เพื่อพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ตั้งขึ้นในปี 2540 จำนวน 4 แห่ง รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,555 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 319 คน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียนเรียงลำดับตามค่าความสัมพันธ์สูงไปต่ำคือตัวแปรด้านปัจจัยด้านรูปแบบวิธีการคิดมีความสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ .058 รองลงมาคือ ตัวแปรด้านปัจจัยด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเท่ากับ .032 ตัวแปรด้านปัจจัยด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก มีค่าเท่ากับ 0.027 และตัวแปรด้านปัจจัยด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก มีค่า -.002

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยรูปแบบวิธีการคิด และปัจจัยการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ที่จะส่งผลต่อรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะเป็นรูปแบบที่จะทำให้มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความพร้อมที่จะเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = 2.814 + 0.175 X_4 + 0.117 X_1$

คำสำคัญ: องค์การแห่งการเรียนรู้, มหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ประชาคมอาเซียน

¹ อาจารย์ สังกัด คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ E-mail : Natthaprachaiyasinkhunanon@gmail.com โทรศัพท์: 0902607514

Abstract

The purposes of this research were to study Learning Organization for creating of Learning Organization and to develop Learning Organization of Rajabhat Universities in the Northeastern group to enter the ASEAN community. The population and samples were the personnel from four Rajabhat Universities in the Northeastern group founded in 1997. There were 1,555 people. Then 319 samples. The statistics used for data analysis were frequency distribution, Multiple Regression were employed for analyzing the correlation of factors

According to the analysis of the correlation of Learning Organization of Rajabhat Universities in the Northeastern group to enter the ASEAN community, Thinking pattern factor had correlation at a medium level: .058. Systematic thinking factor had correlation at a low level: .032. Team learning factor had correlation at a very low level: 0.027 Common vision factor had correlation at a low level: -.002.

In summary, the factors of thinking pattern and systematic thinking were the correlated factors affecting Learning Organization model of Rajabhat Universities in the Northeastern group to enter the ASEAN community. It would be the model allowing Rajabhat Universities in the Northeastern group to be ready to enter ASEAN Community.

Forecast equation was in a raw score form: $Y = 2.814 + 0.175 X_4 + 0.117 X_1$

Keyword: Learning Organization, Rajabhat Universities in the Northeastern, ASEAN community

บทนำ

การศึกษาในโลกยุคไร้พรมแดน (The Borderless) ในปัจจุบันเป็นการศึกษาที่สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ ในสังคมทุกชนชั้นและทุกเชื้อชาติที่มีการติดต่อสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วและอย่างทั่วถึงในหลากหลายรูปแบบ หรือหลากหลายระบบของการจัดการศึกษาที่เกิดจากอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT)

การจัดการศึกษาในระดับต่างๆ ในสังคมแห่งประชาคมอาเซียนก็เช่นเดียวกันเป็นวิถีของการจัดการศึกษา ของนานาชาติในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และใกล้เคียงในการสร้างพลังทางการเมืองเศรษฐกิจ และ สังคมโดยมีกระบวนการทางการศึกษาเป็นปัจจัยในการยึดโยงแต่ละชนชาติในแถบอาเซียน ให้เกิดศักยภาพในการ แข่งขัน และการดำรงชีพร่วมกันได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งความกลมกลืนในเชิงวัฒนธรรมที่จะเกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกันของคนในภูมิภาคดังกล่าวและส่งผลกระทบต่อกระแสโลกในวงกว้าง

ดังนั้น พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 จึงมีกระบวนการผลิตและพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร ทางการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานที่เหมาะสมความต้องการกำลังแรงงานที่มีศักยภาพสูงขึ้นนับเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่เป็นความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทอุดมศึกษาในฐานะกลไกในการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อนำประเทศ

ก้าวสู่ยุคการแข่งขันในปัจจุบันและอนาคตอันส่งผลให้อุดมศึกษาต้องปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ไม่เฉพาะการดำเนินการกิจด้านการผลิตบัณฑิตการวิจัยและการบริการวิชาการเท่านั้น แต่จำต้องพัฒนาคุณภาพและศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่เป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนระบบทางการศึกษาด้วย

ทั้งนี้การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนเป็นเรื่องที่กรอบพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการจัดการอุดมศึกษาเนื่อง จากประชาคมอาเซียนจะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายกำลังคนนักศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาที่สะดวกขึ้นทำให้การอุดมศึกษามีความจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความพร้อมสำหรับรองรับสถาน การณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาเป็นเสมือนปลายทางที่จะสร้างทรัพยากรมนุษย์ในระดับ มั่นสมองออกมาสู่สังคมและกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ปัจจุบันประเทศไทยมีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทั้งสิ้น 78 แห่ง ซึ่ง 41 แห่งในปัจจุบันนี้เป็นกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มหาวิทยาลัยราชภัฏจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาสมรรถนะในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านบุคลากร ทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัยและสะท้อนไปสู่คุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตออกสู่สังคม ซึ่งในการปฏิบัติงานของบุคลากรนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบสมรรถนะในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อความเหมาะสมกับงานในแต่ละตำแหน่งหน้าที่ด้วย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนด้านต่างๆ ในการพัฒนา

จากเหตุผลและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาการพัฒนาองค์การแห่ง การเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อการเป็นประชาคมอาเซียนเพื่อเป็นกรอบ มาตรฐานในการพัฒนาการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้โดยจะได้สารสนเทศต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการ ดำเนินงานของมหาวิทยาลัยให้สามารถดำเนินงานไปสู่จุดมุ่งหมาย พร้อมทั้งเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเป็น องค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ ในการวางแผนการดำเนินงานและเป็นแนวทางในการพัฒนา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
3. เพื่อพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์การแห่งการเรียนรู้
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

3. ประวัติมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการวิจัยในเชิงปริมาณ(Quantitative Research) และคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งการวิจัยเป็น 2 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,555 คน หาคำนวณตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์โยยามาเน่ ดังกล่าว ได้หน่วยตัวอย่าง เท่ากับ 319 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยรูปแบบวิธีการคิด ปัจจัยการมีส่วนร่วมร่วมกัน ปัจจัยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม การคิดอย่างเป็นระบบ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 319 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 1 ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมมติฐานดังนี้

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และมหาวิทยาลัยราชภัฏที่สังกัด วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 องค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ทั้ง 4 ปัจจัย 1.ปัจจัยรูปแบบวิธีการคิด 2. ปัจจัยการมีส่วนร่วมร่วมกัน 3.ปัจจัยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4. การคิดอย่างเป็นระบบ

4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว โดยสถิติ (Pearson Product Moment Correlation) ตัวแปรมากกว่า 2 ตัวแปร และสถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Stepwise สำหรับทดสอบสมมติฐาน

ระยะที่ 2 การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มเป้าหมาย

บุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 แห่ง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการคัดเลือกแบบมีจุดประสงค์/เฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความสอดคล้องกับปัญหาการวิจัย ค่าความเชื่อมั่นที่ 20 – 30 คน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสม ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพไว้ที่ 24 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณา แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ จำนวน 3 ข้อซึ่งมีความครอบคลุมปัจจัยองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ทั้ง 4 ปัจจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเข้าสัมภาษณ์ด้วยตนเองกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 24 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ (Content Analysis)พรรณนารายละเอียด ดีความ หาความหมาย และอธิบายความ โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analysis Induction) และสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Method)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 171คน คิดเป็นร้อยละ 46.40 และเป็นเพศชายจำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 46.40 อายุ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31-35 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 27.58 อายุการทำงานในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มากกว่า 6 ปี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 40.12 ระดับการศึกษาสูงสุด ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 165 คนคิดเป็นร้อยละ 51.73

2. องค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

2.1 ปัจจัยองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยรวมอยู่ในระดับสูงค่าเฉลี่ย 3.94 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านรูปแบบวิธีการคิด ค่าเฉลี่ย 4.23 และด้านการคิด

อย่างเป็นระบบ ค่าเฉลี่ย 4.21 และอยู่ในระดับสูง จำนวน 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ค่าเฉลี่ย 3.73 และด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ค่าเฉลี่ย 3.61

2.2 ปัจจัยองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาค ตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้านรูปแบบวิถีคิดโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ค่าเฉลี่ย 4.23 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับสูงมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือท่านรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนวิธีการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานมากกว่าที่จะยึดเอาความคิดของตนเองค่าเฉลี่ย 4.2 รองลงมาคือ ท่านสามารถปรับวิธีการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์การ ค่าเฉลี่ย 4.23 และมีท่านการปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อของตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่างๆ และท่านเต็มใจที่จะปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานตามข้อเสนอแนะของเพื่อนร่วมงานเพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้น ค่าเฉลี่ย 4.22

2.3 ปัจจัยองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาค ตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับสูงค่าเฉลี่ย 3.73 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับสูงทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ท่านรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนวิธีการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานมากกว่าที่จะยึดเอาความคิดของตนเองสมาชิกในองค์การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและภาพอนาคต (วิสัยทัศน์) ขององค์การ โดยยอมรับในทิศทางเดียวกัน ค่าเฉลี่ย 3.76 รองลงมาคือ สมาชิกในองค์การมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายขององค์การค่าเฉลี่ย 3.75 และสมาชิกในองค์การมีการนำผลการดำเนินกิจกรรมและปฏิบัติงานมาเป็นข้อมูลย้อนกลับในการปรับการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์การค่าเฉลี่ย 3.68

2.4 ปัจจัยองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมโดยรวมอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.61 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับสูงทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ท่านมีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความรู้ โดยวิธีการต่างๆ เช่น การประชุมทีมงาน การอบรม และการเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน ค่าเฉลี่ย 3.83 รองลงมาคือ องค์การได้เปิดโอกาสให้ท่านนำประเด็นความรู้ใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานและแก้ปัญหาร่วมกันและมีการสื่อสาร ประสานงานระหว่างบุคลากร ทั้งในหน่วยงานและนอกหน่วยงานมีการสื่อสาร ประสานงานระหว่างบุคลากร ทั้งในหน่วยงานและนอกหน่วยงานค่าเฉลี่ย 3.5 และองค์การมีการเปิดโอกาสให้มีการระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมในการพัฒนางาน ค่าเฉลี่ย 3.49

2.5 ปัจจัยองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้านการคิดอย่างเป็นระบบโดยรวมอยู่ในระดับสูงมากค่าเฉลี่ย 4.21 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ท่านสามารถจัดลำดับความสำคัญของการปฏิบัติงานในองค์การ ค่าเฉลี่ย 4.33 และท่านมีการนำปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ย 4.26 และอยู่ในระดับสูง จำนวน 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ท่านสามารถมองเห็นปัญหาในการทำงานด้วยวิธีการเชื่อมโยงส่วนย่อยและภาพรวมได้อย่าง

เป็นระบบค่าเฉลี่ย 4.15 และท่านมีการใช้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการพิจารณาบทวนในสถานการณ์ต่างๆ ก่อนการตัดสินใจทำงาน ค่าเฉลี่ย 4.12

2.6 ปัจจัยที่มีค่าสหสัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ ตัวแปรด้านปัจจัยด้านรูปแบบวิธีการคิด มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ .058 รองลงมาคือ ตัวแปรด้านปัจจัยด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเท่ากับ .032 ตัวแปรด้านปัจจัยด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก มีค่าเท่ากับ 0.027 และตัวแปรด้านปัจจัยด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก มีค่า -.002

2.7 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	Adjusted R ²	b	S.E. _{est}	β	t	Sig
X ₁ (ปัจจัยด้านรูปแบบวิธีการคิด)	.184	.034	.031	.175	.278	.184	3.628*	.000
X ₄ (ปัจจัยด้านการคิดอย่างเป็นระบบ)	.231	.053	.048	.117	.275	.144	2.775*	.006

หมายเหตุ a = 2.814 S.E. est. Y = .27568

จากตาราง สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ ปัจจัยด้านรูปแบบวิธีการคิด (X₁) และปัจจัยด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (X₄)

2. ค่าที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ (ตัวแปรต้น) และองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ตัวแปรตาม) มี 2 โมเดล คือ โมเดลที่ 1 ปัจจัยด้านรูปแบบวิธีการคิด (X₁) ที่พบว่าส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีค่าสหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .184 โมเดลที่ 2 ปัจจัยด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (X₄) ที่พบว่าส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีค่าสหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .231

3. การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายจากให้สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ทั้ง 2 คือ ปัจจัยด้านรูปแบบวิธีการคิด (X₁) และปัจจัยด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (X₄) เห็นด้วยและมองว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาเป็นรูปแบบขององค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษา องค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานการวิจัย การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านรูปแบบวิธีการคิด และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และอยู่ในระดับสูง จำนวน 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และ .01

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรูปแบบวิธีการคิดที่ในการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานได้ตามสถานการณ์ โดยไม่ได้ยึดติดเพียงความคิด ความเชื่อของตนเพียงอย่างเดียว เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานให้ได้มาซึ่งผลงานให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ขององค์การ ด้วยการจัดลำดับความสำคัญของการปฏิบัติงานที่จะต้องมีการดำเนินงานก่อนหลังตามความสำคัญ อาศัยข้อมูลหรือปัญหาในอดีตมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ

หากพิจารณาจากการตอบแบบสอบถาม พบว่า แต่ละปัจจัย โดยรวมอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.94 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านรูปแบบวิธีการคิดและด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงมาก และ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน กับด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นองค์การที่มุ่งเน้นในการกระตุ้น เร่งเร้าและจงใจให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

เรื่องนี้ เดชน์ เทียมรัตน์ และกานต์สุดา มาหะ ศิรานนท์ (2544 : 17) อธิบายว่า องค์การแห่งการเรียนรู้เป็นองค์การที่มุ่งเน้นและจงใจให้สมาชิกทุกคนมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อศักยภาพของตนเองและขององค์การ ทั้งนี้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม การเมืองวัฒนธรรมภายใต้สภาวะ ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและยากแก่การพยากรณ์ว่าจะเกิดอะไรขึ้น แต่ละคนจึงต้องพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเพราะความรู้ที่เคยมีมาในอดีตถูกทำลายโดยความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา (อโนมา คงตะแบก, 2547 อ้างถึงในบุญธรรม โบราณมูล, 2548 : 18) การได้มาซึ่งประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ของงานอย่างต่อเนื่องนั้นจะเป็นผลลัพธ์อันสำคัญที่ได้มาจากองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning organization : LO) ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการบริหารงานยุคใหม่ให้องค์การมีความเป็นเลิศมีความเก่งและความสมบูรณ์แข็งแรงเปี่ยมด้วยพลังสมอง (Brain - Based) ที่จะฝ่าวิกฤติสามารถเผชิญภาวะการแข่งขันทุกรูปแบบและมีความได้เปรียบที่ยั่งยืนตลอดไป หรือ

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2544 : 24) กล่าวว่า แนวคิดขององค์การแห่งการเรียนรู้เน้นที่การเรียนรู้ (Learning) ที่เกิดขึ้นโดยการสร้างจากคนข้างในองค์การที่อยู่กับปัญหาต้องเรียนรู้ทางแก้ปัญหาเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่คุ้มค่าเรียนรู้เป็นทีมให้ประโยชน์ทั้งบุคคลทีมและองค์การไปในตัวคิดทำสิ่งที่ใหม่แตกต่างและดีกว่าเดิมเป็นการ

พัฒนาเจตคติค่านิยมนอกเหนือจากฝึกทักษะฝีมือและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายและการพัฒนานี้จะผูกโยงระบบเข้ากับปรัชญาและวิสัยทัศน์ขององค์การโดยจะพัฒนาการเรียนรู้ได้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

หรือสมศักดิ์ สันธะเวชญ์ (2541 : 31) กล่าวว่า ทฤษฎีองค์การแห่งการเรียนรู้เป็นแนวคิดที่จะให้บุคคลขององค์การนำความรู้ที่มีอยู่พัฒนาองค์การให้เดินไปข้างหน้าตามวิสัยทัศน์ที่มีอยู่ร่วมกันแต่ละคนจะเรียนรู้จากกันและกันและรู้ร่วมกันกลายเป็นความรู้ขององค์การ และเซ็งเก (Senge. 1990 : 8) กล่าวว่าหัวใจของการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ที่คุณลักษณะที่สำคัญ 5 ประการให้เกิดผลในรูปของการไปปฏิบัติแก่บุคคลทีมและองค์การอย่างต่อเนื่องและทุกระดับคุณลักษณะ 5 ประการได้แก่ความรอบรู้แห่งตนแบบแผนความคิดอ่านวิสัยทัศน์ร่วมการเรียนรู้เป็นทีมและการคิดอย่างเป็นระบบ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยความกรุณาช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิที่ส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยต้องขอขอบคุณตั้งแต่เริ่มดำเนินการวิจัยกระทั่งเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์พงศ์ กางการ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ พร้อมทั้งคณะผู้บริหารทุกท่านที่ สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในกระบวนการดำเนินการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ สุทธิชัย ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทาง และกระบวนการวิจัย

ขอขอบคุณ ดร.สำเริง ไกยวงศ์ คณบดีคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษางานวิจัยทางด้านสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

สุดท้ายงานวิจัยชิ้นนี้จะเกิดขึ้นและสำเร็จตามวัตถุประสงค์หากไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณการวิจัย จากมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงพาณิชย์. ASEAN Economic Community: AEC ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. กรุงเทพฯ, 2551.

กระแส ชนวงค์. เหลียวหลังแลหน้าอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2544.

วิจารณ์พานิช. การพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์, 2547.

เดชน์ เทียมรัตน์และกานต์สุดามาอะศิรินันท์. โรงเรียนแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ท, 2544.

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ท, 2544.

สมศักดิ์ สันธะเวชญ์. ทฤษฎีองค์การแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2541.

โอโนมา คงตะแบก. การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อให้มีศักยภาพที่ดีในการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : ไทย Senge, P. M. (1990). The fifth disciplines: the art and practice of learning organization.

London: Century Business.

แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ย่านบางลำพู กรุงเทพมหานคร
AN APPROACH TO ENVIRONMENTAL MANAGEMENT
IN BANGLUMPOO HISTORICAL AREA, BANGKOK

จันทิรา บุรุษวงษ์¹ และ รศ.ดร. ปกรณ์ สุวานิช²
Chunthira Bureewong and Assoc.Prof.Parkorn Suwanich

บทคัดย่อ

ย่านบางลำพู เป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งกำลังประสบปัญหาและได้รับผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยปัญหาสิ่งแวดล้อมได้เข้าไปลดคุณค่าของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญและอาคารโบราณสถานในย่านบางลำพู การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินศักยภาพทรัพยากรและการจัดการสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรมอาคารโบราณสถานของชุมชน และเพื่อเสนอแนวทาง ขั้นตอน และวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และอยู่ร่วมกับชุมชนอย่างสมดุลบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นการใช่วิธีเก็บข้อมูล 3 แบบ คือ การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนและกลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ศึกษามีความตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และอาคารโบราณสถานในย่านบางลำพู และต้องการได้รับการส่งเสริมและการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การจัดการสิ่งแวดล้อม/ พื้นที่ทางประวัติศาสตร์/ บางลำพู

Abstract

Banglumpoo, one of the historical areas in Bangkok has been faced on the population environmental impact which increased rapidly. This condition degrades the value and imposingness of the historic buildings in this area. This research study aimed to evaluate the potential resources and environmental management in terms of historic buildings and to study the ideas and participation of the stakeholders in historical area.

Instruments used for collecting data were three methods which are questionnaire (samplings consist of 596 questionnaires), in-depth interview (seven interviewees) and focus

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล Email : Chun2217@hotmail.com โทรศัพท์ 0-9359-23271

² อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาสาฯ Email : parkorn.suw@mahidol.ac.th
โทรศัพท์ 0-8327-77796

group (six in group). Basic statistic such as range, mean and standard deviation were used to analyze the data.

The results of this study indicated that the local people and the community leaders realized the importance of the historical area and historic buildings. They need more encouragement in participating environmental management approach.

KEY WORDS: ENVIRONMENTAL MANAGEMENT/ HISTORICAL AREA/ BANGLUMPOO

บทนำ

เกาะรัตนโกสินทร์มีประวัติการตั้งถิ่นฐานที่ยาวนานก่อนมาเป็นกรุงรัตนโกสินทร์โดยได้มีการสถาปนาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2325 มีประชาชนได้ย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก เกิดเป็นชุมชนหนาแน่นจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะย่านที่อยู่อาศัยและย่านการค้าที่สำคัญใกล้เกาะเมือง เช่น ชุมชนจีน-ย่านสำเพ็ง ชุมชนชาวมอญ-ย่านบ้านหม้อ ชุมชนมุสลิม-ย่านพาหุรัด และชุมชนบางลำพู ความสำคัญดังกล่าวทำให้เกาะรัตนโกสินทร์มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากถึง 20,754,195 คน/ปี (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555) และได้เดินทางพักค้างในสถานที่ต่างๆ ทั้งภายในเกาะเมืองและด้านนอก จึงเกิดมีธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร รวมถึงการดัดแปลงอาคารอยู่อาศัยดั้งเดิมเป็นเกสเฮ้าส์ (Guest house) โดยเฉพาะย่านบางลำพู ซึ่งถือเป็นแหล่งชุมชนและการค้าสำคัญตั้งแต่ในยุคตั้งกรุง มาจนถึงปัจจุบัน

ย่านบางลำพู ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมชุมชน จากการก่อสร้างอาคารและความหนาแน่นของผู้คนในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นมลพิษการท่องเที่ยวอย่างหนึ่ง เช่น ความไม่เป็นระเบียบของร้านค้า พื้นที่สกปรกกรูกรัง ไม่สวยงามสะอาดตา พื้นที่ทางเท้าถูกรุกด้วยแผงร้านค้า รอบนอกกำแพงเขตโบราณสถาน เช่น วัดชนะสงครามและวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร มีร้านอาหารแผงลอย ธุรกิจสปา โดยรอบ ทำให้ความมีคุณค่าและสง่างามลดน้อยลง ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการรักษาและคงไว้ซึ่งสภาพของพื้นที่ย่านเมืองเก่าทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าวิถีชุมชนแบบเดิมได้ จึงเป็นความขัดแย้งระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา และเป็นปัญหาที่ไม่สามารถดำเนินการด้านหนึ่งในด้านเดียว แต่สามารถดำเนินการได้ในแนวทางการพัฒนาร่วมไปพร้อมซึ่งการอนุรักษ์ดูแลพื้นที่ประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่า ซึ่งจะถือเป็นสารประโยชน์ที่เกิดขึ้น โดยยังคงบทบาทสำคัญด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และคงไว้ซึ่งลักษณะทางกายภาพ สังคม และวิถีชีวิตที่เป็นองค์ประกอบหลักทางการเป็นเมืองเก่าทางประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่าที่สามารถอนุรักษ์และให้คงไว้ได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการอาศัยหลักการมีส่วนร่วมจากชุมชนท้องถิ่น เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ศึกษาที่เหมาะสม ตลอดจนการรักษาพื้นที่คุณค่าทางประวัติศาสตร์ การส่งเสริมและการสร้างความเข้าใจในการดูแลพื้นที่โบราณสถานและพื้นที่โดยรอบบริเวณย่านบางลำพู ซึ่งถือเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ให้คงไว้ซึ่งอาคารโบราณสถานที่สง่างาม ทรงคุณค่า และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สวยงามคู่กับชุมชนชาวย่านได้อย่างสมดุล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทรัพยากรและการจัดการสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรมอาคารโบราณสถานของชุมชน
2. เพื่อเสนอแนวทาง ขั้นตอนและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และอยู่ร่วมกับชุมชนอย่างสมดุลบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานในการศึกษาเสนอแนวทาง ขั้นตอนและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และคุณภาพชีวิตที่ดี โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ประชาชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว ในพื้นที่ย่านบางลำพู ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและเห็นคุณค่าของโบราณสถานในพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ดังนี้ แนวคิดด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม พื้นที่ศึกษาและโบราณสถานที่ได้รับการขึ้นทะเบียน แนวคิดด้านการมีส่วนร่วม

แนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อม มีแนวคิดในด้านการจัดการและแสดงให้เห็นถึงความหมายในเชิงวิชาการไว้หลากหลายแนวคิด ดังนี้

การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการที่ดำเนินการอย่างมีระบบเพื่อสร้างความคงสภาพและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการจัดการควบคุมกิจกรรมต่างๆ ด้วยการสร้างกลไกควบคุมที่ไม่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อการมีใช้ในอนาคตต่อไป (เกษม จันทรแก้ว, 2551) ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับ Jolly (1978) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมว่า เป็นกระบวนการดำเนินการตามความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และมีส่วนให้ประโยชน์ตามความต้องการของมนุษย์ขั้นต่ำหรือมากกว่าในอนาคต

วินัย วีระวัฒนานนท์ (2540) ได้ให้คำอธิบายถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมว่า เป็นกระบวนการใช้สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ โดยการวางแผน ดำเนินงาน ติดตามประเมินผลและปรับปรุง แก้ไขพัฒนาให้ดีขึ้น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการใช้อย่างประหยัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้อย่างยั่งยืน ยาวนานตลอดไป และเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อมวลมนุษย์และธรรมชาติให้มากที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม Winslow and Gubby (1976) เห็นว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นเพียงการพิจารณาตรวจสอบทรัพยากรในพื้นที่อย่างดีแล้วตัดสินใจว่าจะทำอะไรที่ต้องการโดยมิให้เกิดอันตรายมากจนทำให้สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์อาศัยอยู่น้อยนิดต้องเสียไป

ทั้งนี้ สาระสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อมสามารถนำมาสรุปได้ดังนี้ การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ในด้านการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ต้องมีการวางแผนการใช้ที่ดี และเหมาะสม การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ต้องมีผลกระทบต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมน้อยที่สุด และการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ต้องยึดหลักการอนุรักษ์เสมอ ประกอบกับการจัดการสิ่งแวดล้อมถือเป็นแนวทางหรือเครื่องมือในการกำหนดขั้นตอนเพื่อดำเนินการสร้างแนวทางหรือกลไกในการดูแล ควบคุมและป้องกันการกระทำใดๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรให้เสียหายและเป็นอันตรายต่อ

สิ่งมีชีวิต และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีก็จะเป็นมาตรการสำคัญที่จะจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคล ประชาชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทในพื้นที่เข้ามาร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมทำให้สำเร็จเป็นรูปธรรม

พื้นที่ศึกษาและโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียน

พื้นที่ย่านบางลำพู ซึ่งถือเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และมีเอกลักษณ์เฉพาะ และกลายมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอก โดยโบราณสถานอยู่ในขอบเขตพื้นที่ศึกษามีจำนวน 12 แห่ง ประกอบด้วย วัดชนะสงคราม ป้อมพระสุเมรุพร้อมด้วยปรางค์ วัดบวรนิเวศวิหาร โรงกษาปณ์ (หอศิลป์เจ้าฟ้า) กำแพงเมืองหน้าโรงเรียนวัดบวรนิเวศ บ้านพระอาทิตย์ บ้านตัดทรง ชุมประตู่วังถนนพระเมรุ อาคารโรงพิมพ์คุรุสภา วังกรมพระราชวังบวรวิชัยชาญ วังกรมพระสวัสดิ์วัด นวศิษย์และวังมะลิวัลย์

ภาพที่ 1 แสดงที่ตั้งอาคารโบราณสถานในพื้นที่ศึกษา 12 แห่ง

แนวคิดด้านการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้เป็นช่องทางสำหรับประชาชนในรับรู้เหตุการณ์ แสดงความคิดเห็น และร่วมลงมือทำ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาและจัดการพื้นที่ศึกษาโดยเฉพาะในพื้นที่อ่อนไหวและมีความหลากหลายอย่างย่านบางลำพู เนื่องจากคนในชุมชนจะถือเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญและมีประสบการณ์ตรง ซึ่งสามารถนำเสนอข้อมูลจริงในเขตพื้นที่ ข้อคิดเห็น วิธีการและข้อเสนอแนะได้และเป็นไปตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การส่งเสริมการมีส่วนร่วม มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องการจัดให้มีการมีส่วนร่วมในเชิงที่เป็นทางการ เช่น การจัดทำประชาพิจารณ์ การรับฟังความคิดเห็นระหว่างภาครัฐและประชาชน การจัดเสวนาชุมชน การประชุมแบบเปิด การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ อาจจะขับเคลื่อนไปได้ช้า ซึ่งก่อให้เกิดความสิ้นเปลือง และเปล่าประโยชน์ จึงต้องมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อให้ประชาชนสามารถสร้างประโยชน์และมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สิ้นเปลืองและเปล่าประโยชน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบการวิจัย การศึกษา “แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ย่านบางลำพู กรุงเทพมหานคร” เป็นการกำหนดกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประชากรจากการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสอบถาม กลุ่มประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และกลุ่มประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มประชากรจากการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสอบถาม

การศึกษาค้างนี้จะทำการศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Studies) ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคคลที่เป็นผู้อยู่อาศัยประชาชนผู้พักอาศัยบริเวณย่านบางลำพู แขวงชนะสงคราม (825 ครั้วเรือน) แขวงตลาดยอต (1,225 ครั้วเรือน)..เขตพระนคร รวมจำนวน.2,050..ครั้วเรือน นำมาหากกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) ตามสูตรของ Taro Yamane

การศึกษาค้างนี้จะใช้ตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ในแขวงชนะสงครามจำนวน 297 ตัวอย่าง และแขวงตลาดยอต 299 ตัวอย่าง จึงใช้ตัวอย่างทั้งหมด 596 ตัวอย่าง จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยผู้วิจัยได้นำครั้วเรือนตามทะเบียนบ้านในแขวงตลาดยอตและแขวงชนะสงครามมาจัดทำหมายเลขใหม่ เพื่อใช้ในการจับสลาก ซึ่งเมื่อจับสลากได้ครั้วเรือนแล้ว จึงทำการลงพื้นที่สอบถาม โดยการใช้วิธีการสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล หรือลักษณะการดำเนินกิจกรรมโดยทั่วไปของผู้ที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา เป็นการใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อรวบรวมความคิดเห็นในเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา เช่น ลักษณะวิธีการ พฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติการกิจในการดำรงชีวิต วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ตลอดจนความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนในพื้นที่ศึกษาที่มีต่ออาคารโบราณสถานที่มียุคค่าในพื้นที่ศึกษา เป็นต้น

2. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นการใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูล ซึ่งได้รับการสัมภาษณ์เป็นเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง การใช้ตัวอย่างแบบเจาะจงนี้ใช้สำหรับเลือกตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในย่านบางลำพู โดยคัดเลือกจากผู้นาชุมชนในย่านซึ่งถือเป็นผู้นาส่วนได้เสียโดยตรง คือ สมาชิกสภาเขต จำนวน 2 คน นายกผู้ประกอบการสถานที่ท่องเที่ยว ปราชญ์ชาวบ้าน แขวงชนะสงครามและแขวงตลาดยอต จำนวน 2 คน และประธานกลุ่มองค์กรอิสระ จำนวน 2 คน

ในการศึกษาค้างนี้เป็นสัมภาษณ์แบบรายบุคคล (Individual interviews) เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนคติอย่างอิสระ โดยผู้สัมภาษณ์ได้กำหนดรูปแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และดำเนินการจัดเตรียมคำถามในลักษณะของคำถามปลายเปิด และได้ทำการทดลองสัมภาษณ์ก่อนการสัมภาษณ์จริงเพื่อทดสอบความชัดเจนของคำถาม โดยรูปแบบคำถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ชื่อ ตำแหน่งหน้าที่ อายุ อาชีพ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการใช้พื้นที่และสภาพแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์ในพื้นที่ศึกษา

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้คุณค่าของอาคารโบราณสถาน

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

3. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ย่อย

ผู้วิจัยได้เชิญผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการหรือผู้แทนและผู้นำชุมชนไม่เป็นทางการหรือผู้แทนในแขวงตลาดยอดและแขวงชนะสงครามมาระดมความคิดเห็น และกำหนดแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าที่เหมาะสมร่วมกัน จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ประธานชุมชนหรือผู้แทน จำนวน 2 คน ปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้แทน จำนวน 2 คน และประธานกลุ่มองค์กรอิสระ จำนวน 2 คน โดยผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยมีระยะเวลาในการแสดงความคิดเห็นคนละไม่เกิน 20 นาที และมีผู้สังเกตการณ์ในทีมของผู้วิจัยเพื่อสังเกตพฤติกรรม ลักษณะการพูดให้ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์แต่ละคนด้วย พร้อมทั้งดูแลอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ติดตามและผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องบริเวณรอบนอก

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มย่อยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชน และผู้แทนหน่วยงานอิสระ มาแสดงความคิดเห็นและให้แนวคิดร่วมกัน รวบรวมข้อสรุปที่เป็นที่ตรงตามความประสงค์ของทุกฝ่าย และดำเนินการจัดเตรียมคำถามในลักษณะของคำถามปลายเปิด และได้ทำการทดลองสัมภาษณ์ก่อนการสัมภาษณ์จริงเพื่อทดสอบความชัดเจนของคำถาม โดยรูปแบบคำถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ชื่อ ตำแหน่งหน้าที่ อายุ อาชีพ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการใช้พื้นที่และสภาพแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์ในพื้นที่ศึกษาความสำคัญของอาคาร วิธีในการจัดการสภาพแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์ ในพื้นที่อาคารโบราณสถานและพื้นที่โดยรอบ และวิธีส่งเสริมคุณค่าพื้นที่ในเขตเมืองเก่า

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เช่น ขั้นตอนในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์ วิธีการหรือเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้จะได้ข้อมูลส่วนมากเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้สถิติพรรณนา เช่น การหาค่าเฉลี่ย (Mean) อัตราส่วนร้อยละ (Percent) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลบางส่วนที่ต้องแสดงให้เห็นถึงปริมาณ เพื่อจะได้สามารถเข้าใจถึงผลการศึกษได้อย่างชัดเจนขึ้น ซึ่งก่อนดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ด้วยวิธีการการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) ประเภทการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) โดยนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งที่ได้จากการสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการอภิปรายกลุ่มมาเทียบเคียงกัน ซึ่งพบว่า แหล่งข้อมูลจากทั้ง 3 แหล่งมีข้อมูลเหมือนกัน จึงแสดงได้ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมมา มีความถูกต้อง จึงได้นำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษา แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ย่านบางลำพู กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลใน 3 ลักษณะ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่ม สามารถสรุปและวิเคราะห์ผลได้ ดังนี้

1. ผลประเมินศักยภาพทรัพยากรและการจัดการสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรมอาคารโบราณสถาน โดยการศึกษาผลจากการปฏิบัติตัวของคนในชุมชนต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ในย่านบางลำพู

ลักษณะที่ 1 เป็นการใชแบบสอบถาม ในด้านการปฏิบัติตัวต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า จากกลุ่มตัวอย่างจากหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทน จากแขวงชนะสงครามและแขวงตลาดยอด รวม 542 ราย จากที่กำหนดไว้ 596 ราย สรุปได้ว่า ประชาชนมีการปฏิบัติตัวในเรื่องการเข้าร่วมประชุมในเรื่องการดูแลโบราณสถาน การเข้าร่วมฝึกอบรมในการดูแลโบราณสถาน และปิดกวดเช็คดูโบราณสถาน ในระดับน้อย การปฏิบัติตัวในเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรม การร่วมบริจาคในการอนุรักษ์และดูแลโบราณสถาน และการแจ้งเจ้าหน้าที่ให้ทราบเมื่อพบเห็นโบราณสถานเสียหาย อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการปฏิบัติตัวในเรื่องของการขีดเขียนข้อความบนอาคารหรือกำแพงโบราณสถาน และการวางสิ่งของบนอาคารโบราณสถาน ซึ่งเป็นข้อความในเชิงลบ ผู้วิจัยจึงให้คะแนนในเชิงลบกลับกัน และพบว่า การปฏิบัติตัวในเรื่องของการขีดเขียนข้อความบนอาคารหรือกำแพงโบราณสถาน และการวางสิ่งของบนอาคารโบราณสถาน อยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายถึงว่า ไม่เคยปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวเลย

ลักษณะที่ 2 เป็นการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากบุคคลในย่านซึ่งถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง จำนวน 7 ราย พบว่า การจัดการสภาพแวดล้อมของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และพื้นที่โดยรอบ สามารถสรุปได้ 3 ด้าน ดังนี้

ด้านการจัดการขยะ ผู้เข้าร่วมวิจัยกลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 4 ใน 7 คน ให้ความสำคัญในการจัดการสภาพแวดล้อมของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และพื้นที่โดยรอบ โดยเน้นให้เห็นถึงเรื่องปัญหาขยะในพื้นที่ของบางลำพู เนื่องจากพื้นที่บางลำพูมีการค้าและแหล่งบันเทิงเป็นจำนวนมากเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ แต่ละวันจะมีปริมาณขยะมากมาย ทางสำนักงานเขตพระนครได้ทำการจัดเก็บตามเวลาที่กำหนด

ด้านการจัดการน้ำเสีย 5 ใน 7 ของผู้เข้าร่วมวิจัยกลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึก ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการน้ำเสียในคลองบางลำพู เนื่องจากในช่วงเวลาที่ผ่านมากลองบางลำพูมีสภาพน้ำเน่าเสีย มีกลิ่นเหม็น ขยะลอย เพราะการปิดประตูน้ำจากภาครัฐ ทำให้น้ำในคลองบางลำพูไม่ถ่ายเท จึงได้ขอความร่วมมือจากทางทหารเรือผู้ประกอบการในย่านบางลำพู และประชาชนช่วยกันฟื้นฟูสภาพคลองบางลำพูให้ใสสะอาด เช่น การใส่ EM ball การนำจักรยานบำบัดน้ำเสียมาใช้ในคลอง เป็นต้น

ด้านการปรับภูมิทัศน์ ทั้ง 7 ท่านได้ให้ความโดดเด่นไปที่ป้อมพระสุเมรุ และสวนสันติชัยปราการ ซึ่งแต่เดิมพื้นที่สวนสันติชัยปราการได้ถูกใช้เป็นที่ทำการของหน่วยราชการ เมื่อหน่วยราชการย้าย จึงได้ถูกปรับปรุงให้เป็นสวนสาธารณะที่อยู่รอบบริเวณป้อมพระสุเมรุ จึงทำให้ป้อมพระสุเมรุมีความโดดเด่นสง่างามมากขึ้น และเป็นสถานที่ที่ผู้คนเข้าถึงได้ง่าย เป็นพื้นที่ที่พักผ่อนหย่อนใจ และชมความสวยงามของป้อมพระสุเมรุซึ่งเป็นอาคารโบราณสถานได้ใกล้และชัดเจน

ลักษณะที่ 3 เป็นการใช้คำถามในการสนทนากลุ่ม โดยเก็บข้อมูลจากได้เชิญผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการ หรือผู้แทนและผู้นำชุมชนไม่เป็นทางการ จำนวน 6 ราย พบว่า การจัดการสภาพแวดล้อมของพื้นที่ทาง ประวัติศาสตร์ในพื้นที่อาคารโบราณสถาน จำเป็นต้องอาศัยจากหลายฝ่ายทั้งจากชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานทหาร และหน่วยงานระดับชาติ เพราะหากมีแต่เฉพาะความร่วมมือจากประชาชนเพียงฝ่ายเดียวก็ไม่อาจ จัดการพื้นที่ได้ดีและรวดเร็ว เนื่องจากไม่มีกำลังและงบประมาณมาก ระยะเวลาที่ผ่านมาภาครัฐได้ให้ชุมชนเข้าไป มีส่วนร่วมมากขึ้น สำหรับการจัดการพื้นที่อาคารโบราณสถานในย่านบางลำพูส่วนใหญ่ จะเป็นหน่วยงานเจ้าของ พื้นที่ และเจ้าของอาคารในการดูแล ปรับปรุง ซ่อมแซม โดยชาวชุมชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องแต่อย่างใด

2. แนวทาง ขั้นตอนและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ ทางประวัติศาสตร์และอยู่ร่วมกับชุมชน อย่างสมดุลบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วม

ลักษณะที่ 1 เป็นการใช้แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามด้านการปฏิบัติตัวต่อการมีส่วนร่วม ในชุมชน จากกลุ่มตัวอย่างจากหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทน จากแขวงชนะสงครามและแขวงตลาดยอด รวม 542 ราย จากที่กำหนดไว้ 596 ราย สรุปผลได้ดังนี้

ระดับการผลการปฏิบัติตัวของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในชุมชน

ประเด็นที่อยู่ในระดับน้อย (0 - 0.66) จำนวน 4 ประเด็น ตามลำดับ คือ ประเด็นของการเข้าร่วมวางแผน จัดกิจกรรมงานประเพณีและวัฒนธรรมในพื้นที่ประวัติศาสตร์ย่านบางลำพู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.61 ประเด็นของการ เข้าร่วมกลุ่มอาสาในการดูแลรักษาพื้นที่โบราณสถาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.63 ประเด็นของการเข้าร่วมการ ประชุมของกลุ่มชุมชนในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.63 และประเด็นของการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการดูแล อาคารโบราณสถานที่มีคุณค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.64

ประเด็นที่อยู่ในระดับปานกลาง (0.66 - 1.33) จำนวน 3 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ ประเด็นของการ แนะนำให้คนในชุมชนเล็งเห็นคุณค่าของอาคารโบราณสถาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.02 ประเด็นของการร่วมกิจกรรม สนับสนุนและส่งเสริมให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์อาคารโบราณสถานที่มีคุณค่าในย่านบางลำพู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.09 และประเด็นของการปฏิบัติตามแนวทางการอนุรักษ์ดูแลรักษาโบราณสถาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.16

ลักษณะที่ 2 เป็นการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจาก บุคคลในย่านซึ่งถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง จำนวน 7 ราย พบว่า

การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในการจัดการสิ่งแวดล้อมโบราณสถาน เป็นเรื่องที่คนในพื้นที่ไม่ค่อยได้ทำ ร่วมกัน เนื่องจากอาคารโบราณสถานส่วนใหญ่มีภาคเอกชนเป็นเจ้าของ หรือหากอยู่ในความครอบครองของ ภาครัฐ หน่วยงานที่อยู่ใช้อาคารโบราณสถานเป็นสถานที่ทำงานก็จะเป็นผู้ดูแลรักษาตนเอง

การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วม มีหลากหลายวิธี เช่น การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ การ จัดกิจกรรมอนุรักษ์พื้นที่ การรับฟังความคิดเห็นหรือการร้องเรียนจากประชาชน ซึ่งเรื่องร้องเรียนเป็นเสียงสะท้อน จากประชาชนอย่างที่สุด เพราะประชาชนที่ประสบเหตุเดือดร้อนรำคาญ หรือพบความไม่ถูกต้องขอขบถธรรม ก็จ ะรวมตัวกันเพื่อให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีอำนาจในการจัดการ ได้ปรับปรุง แก้ไขความเดือดร้อนนั้น ให้บรรเทาลง

ลักษณะที่ 3 เป็นการใช้คำถามในการสนทนากลุ่ม โดยเก็บข้อมูลจากได้เชิญผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการ หรือผู้แทนและผู้นำชุมชนไม่เป็นทางการ จำนวน 6 ราย พบว่า

ขั้นตอนการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ ประวัติศาสตร์ และเครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ ประวัติศาสตร์ ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินการได้หลายระดับ ในระดับชุมชนมีประธานชุมชน เป็นผู้นำ ในระดับประชาคมหรือชมรมมีประธานประชาคมหรือชมรมเป็นผู้นำ หรือกลุ่มจัดตั้งต่างๆ เช่น กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มผู้นำเครือข่าย ซึ่งมีผู้นำของกลุ่ม ในระดับเขตพื้นที่มีตัวแทนจากประชาชน เช่น สมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเขต ในระดับจังหวัดมีตัวแทนจากประชาชน เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ถือเป็นตัวแทนในภาคประชาชนที่เข้ามามีบทบาท รับฟังความห่วงใย และแผนโครงการต่างๆ จากทางภาครัฐ ดังนี้ ขั้นตอนแรก จึงควรเป็นเรื่องของการให้ความรู้ และความสำคัญของพื้นที่ในภาพรวม ชาวบ้านทราบ ตี้อยู่แล้วว่าเป็นพื้นที่อนุรักษ์ หากแต่ยังไม่ทราบว่า พวกเขาจะทำอะไรได้บ้าง เพราะเข้าใจว่า เป็นหน้าที่ของภาครัฐ เพียงอย่างเดียว การส่งเสริมความรู้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ในเชิงลึกด้วย เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและตระหนัก ในการร่วมดูแลพื้นที่ ต้องมีการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับอาคารโบราณสถาน การอบรมความรู้เกี่ยวกับการปลูกสร้างหรือมีสิ่งก่อสร้างอาคารใกล้โบราณสถาน การปรับปรุงซ่อมแซมอาคารใกล้โบราณสถาน เป็นต้น เมื่อมีความรู้ ความเข้าใจ จึงจะสามารถเข้าถึงขบวนการส่งเสริมในเรื่องต่อไป เช่น การถ่ายทอดความรู้ การปฏิบัติตามแผน บำรุงรักษาโบราณสถาน เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ควรเป็นของจำเป็นและสัมผัสได้ ไม่ใช่มีแต่เพียงการประกาศ วิทยุ โทรทัศน์ หรือเสียงตามสายเท่านั้น การจัดการทำนิทรรศการถาวรหรือมีหนังสือเผยแพร่ความรู้ควรเพิ่มจุด เข้าถึง และสถานที่จัดต้องดึงดูดให้คนเข้าไป และควรมีการเพิ่มนิทรรศการเคลื่อนที่ จัดหมายข่าว ช่องทางการรับ เรื่องร้องเรียนหรือการรับฟังความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง มีการจัดประชุมร่วมกัน รวมไปถึงการจัดตั้งเป็นกองทุน อนุรักษ์สภาพแวดล้อมย่านบางลำพูเป็นการเฉพาะ ซึ่งจะนี้เป็นต้นแบบเมืองอนุรักษ์สภาพแวดล้อมได้ในกรุงเทพ เลยทีเดียว

สรุปผลและอภิปรายผล

1. การศึกษาทรัพยากรและการจัดการสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรมอาคารโบราณสถานที่สำคัญของชุมชน แสดงให้เห็นว่า คนที่อยู่ในเขตพื้นที่ศึกษา ได้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ในเรื่องของการจัดการของเสียและน้ำ เน้นเสีย แต่การจัดการด้านสภาพแวดล้อมในการรักษาอาคารโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในพื้นที่ศึกษา ยังไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมและถูกต้อง ประชาชนยังขาดความรู้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา เนื่องจากเห็นว่า เป็นเรื่องไกลตัวและเป็นเรื่องที่ภาครัฐควรเป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งจะเห็นได้จากภาพรวมของประชาชน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 542 ตัวอย่าง จะมีการปฏิบัติต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ย่านประวัติศาสตร์ของ บางลำพูอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 0.63$) ส่วนในกลุ่มของผู้แทนชุมชน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านนั้น พบว่า มีการตื่นตัวที่จะปฏิบัติตนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มาก เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง

ภาครัฐและคนในชุมชนของตน และเป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวกันได้อย่างเข้มแข็ง โดยในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มนี้มีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่สูงถึงร้อยละ 75

การตรวจสอบความถูกต้องตามหลักการของทฤษฎีสามเสา ซึ่งได้นำมาใช้ในการศึกษาคั้งนี้ โดยนำวิธีการศึกษา 3 แบบ คือ การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของการศึกษาคั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า จากวิธีการศึกษา 2 ใน 3 ของแบบวิธีการศึกษา คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ได้ผลเป็นไปในทางเดียวกัน ส่วนวิธีการใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในพื้นที่ศึกษา จะให้ความสำคัญและสนใจในการดูแลในระดับน้อย

2. แนวทาง ขั้นตอนและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และอยู่ร่วมกันกับชุมชน โดยพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ประวัติศาสตร์ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 0.67$) ซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องของการร่วมกิจกรรมประเพณี การได้รับความรู้ด้านการอนุรักษ์ การปฏิบัติตามตามแนวทางการอนุรักษ์

ส่วนในเรื่องของการเข้าร่วมประชุม หรือการแสดงความคิดเห็น หรือการเป็นอาสาสมัครดูแลอาคารโบราณสถาน ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมน้อยมาก เนื่องจากการประชุม การแสดงความคิดเห็นดังกล่าว เปิดโอกาสให้เฉพาะผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ หรือกรรมการในประชาคมต่างๆ เข้าไปรับรู้และรับทราบเท่านั้น และยังไม่ได้มีการจัดประชุมประชาชนในภาพรวม ในกลุ่มของผู้แทนชุมชน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านนั้น ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมเป็นประจำ และได้ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกันทั้งในระดับผู้นำชุมชนด้วยกัน ระดับหน่วยงาน ภาครัฐจากหน่วยต่างๆ ที่ได้มีหนังสือเชิญให้เข้าร่วมประชุม และการเข้าไปมีส่วนร่วมการดำเนินการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมโดยความร่วมมือของกลุ่มคนในชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากว่า หน่วยงานราชการได้แจ้งข้อมูลข่าวสารและได้รับทราบปัญหาต่างๆ ผ่านผู้แทนประชาชน ผู้นำชุมชน รวมถึงปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่เป็นหลัก โดยผู้แทนประชาชน ผู้นำชุมชน รวมถึงปราชญ์ชาวบ้านจะได้นำข้อมูลข่าวสารและการแก้ปัญหา ลงไปแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ทราบได้ทั่วถึงและใกล้ชิดมาก การที่ผู้แทนชุมชน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ และมีส่วนร่วมในการจัดการและแสดงความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ศึกษา จึงได้รับทราบแนวทาง ขั้นตอนต่างๆ และวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และอยู่ร่วมกันกับชุมชนได้อย่างถูกต้อง และสามารถเชิญชวนและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้

การตรวจสอบความถูกต้องตามหลักการของทฤษฎีสามเสา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของการศึกษาคั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า จากวิธีการศึกษา 2 ใน 3 ของแบบวิธีการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ได้ผลเป็นไปในทางเดียวกัน คือ ผู้แทนประชาชน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน จะสามารถรับทราบแนวทาง ขั้นตอนต่างๆ และวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และอยู่ร่วมกันกับชุมชนได้อย่างถูกต้อง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความรู้และความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ สุวานิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เรวดี โรจนกนันท์ และ ดร.มณฑิรา ยุติธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้ความรู้และข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาผลงานทางวิชาการนี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพดล ม่วงน้อยเจริญ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำและแนวคิดในการแก้ข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ กรุงเทพมหานคร ที่ได้มอบทุนการศึกษาตลอดหลักสูตร

ความสำเร็จนี้อาจไม่เกิดขึ้นได้เลยหากปราศจากการสนับสนุนและความช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไขจาก คุณ พิสุทธิศรีณัย ทองกุ่ม คุณวิษยา แซ่ลิ้ม คุณสุมาลี ปานมาตร และคุณไกลวัล แก้วสิงห์ ซึ่งไม่เคยปฏิเสธหรือลังเลที่จะช่วยเหลือ และเสนอให้ความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอตลอดมา

บุคคลสำคัญที่ขอบพระคุณอย่างที่สุด คือ คุณพ่อคุณแม่ (นายขวัญชัย-นางปราณี บุรีวงศ์) ที่มอบความรัก กำลังใจ และสนับสนุน รวมถึงลูกชายทั้งสองคน (น้องโน้ตและน้องปุณย์) ที่คอยให้คำปรึกษาแม่เรื่องภาษาอังกฤษ และสร้างแรงกระตุ้นในการทำงาน จนสามารถดำเนินการได้จนสำเร็จ

หนังสืออ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). (2555). รายงานประจำปี สถิตินักท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครในรอบปี

2554 เอกสารอัดสำเนา, หน้า 1

กรมศิลปากร. (2525). จดหมายเหตุการอนุรักษ์กรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สหประชาชาวนิชย์

กองทุนสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม. (2544). รายงานผลการศึกษา โครงการกำหนดแนวทางการสร้าง มาตรการและ

แรงจูงใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมรดกโลกทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สิ่งแวดล้อมไทย. ม.ป.ท.

ธาดา สุทธิธรรม. (2533). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติการอนุรักษ์อนุสรณ์สถานและแหล่งโบราณคดี. กรุงเทพฯ: บริษัท หิรัญพัฒน์ จำกัด

ปาลเลกัวซ์ มงเซญอร์. (2397). เล่าเรื่องกรุงสยาม. พิมพ์ที่กรุงปารีส คริสตศักราช 1854 สันต์ ท.โกมลบุตร แปล. พิมพ์ครั้งที่ 2. (2520). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า.

ยุพาพร รูปงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูป ระบบราชการ. สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง. กรุงเทพฯ : บริษัทศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด.

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจุฬา. (2549). สภาวะแวดล้อมของเรา (Our environment). กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2549). รายงานฉบับผู้บริหารโครงการบูรณะ
ปรับปรุงภูมิทัศน์และคุ้มครองโบราณสถานลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา: โครงการจัดทำแนวทางการจัดการ
อนุรักษ์พัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทถ้ำในพื้นที่
ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. กรุงเทพฯ : บริษัท โมนोगราฟ จำกัด.

Arendt, Randall G. (1996). **Conservation Design for Subdivisions: A Practical Guide To
Creating Open Space Networks**. Washington: Island Press.

British history. (2000). **Knightsbridge Green Area: Scotch Corner and the High Road**. Survey of
London: volume 45: Knightsbridge, pp. 79-88

Camden. (2010,16 March). **Denmark Conservation Area Appraisal and Management Strategy**.
Adopted, pp 7.

Middleton Michale, (1972). “Conservation in action,” in **A Progress Report on What is Being
Done in Britain’s Conservation Area, Based on Civic Trust Conference Held at the
Royal Festival Hall**, London: Civic Trust, p.8

Milder, Jeffery C. (2007). **A Framework for Understanding Conservation Development and its
Ecological Implications**. Bioscience 57 (9), pp 757–768

Robert McNulty, (1985). “**Cultural Tourism: Opportunities of Conservation Economic
development,**” in **Conservation and Tourism**. London: heritage trust. p.37

Roy Worskett. (1969). **the Character of town: An Approach to Conservation**. pp. 42 – 56.
วารสาร

ฐานา บุญยประวิตร. (2551). **แนวความคิดการวางแผนปรับปรุงสภาพแวดล้อมพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน,
บทความทางผังเมืองและการวางแผนภาค**. บริษัท พิพิธภัณฑ์เอเชีย จำกัด, หน้า 4

ประสงค์ เอี่ยมอนันต์ บทความเกี่ยวกับเมืองเก่า (2550) อ้างโดย [http://www.lampangcity.go.th/
data_file/1209544677991.pdf](http://www.lampangcity.go.th/data_file/1209544677991.pdf)

**การพัฒนาชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ
โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
THE DEVELOPMENT AN ENGLISH READING ACTIVITIES PACKAGES
FOR THE UNDERSTANDING BY USING CIRC TECHNIQUE FOR GRADE 4 STUDENTS.**

ดาวอุทัย ไชยพร¹, สายฝน วิบูลรังสรรค์²
Daowuthai chaiyaprom, Saifon Vibulrangson

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย คือ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) เพื่อทดลองใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 34 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีแบบแผนการวิจัยคือแบบ One - group Pretest - Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ชุดกิจกรรม การฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC แบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รวมถึงค่า t-test Dependent ,t-test one Samples และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพแบบวิเคราะห์เนื้อหา

จากผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า 1) ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีประสิทธิภาพ 77.06/76.78 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 2) นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC มีทักษะทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนของชุดกิจกรรม นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC ทั้ง 3 ด้านคือ 1. ด้านปัจจัยนำเข้า 2. ด้านกระบวนการ 3. ด้านผลผลิต โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจ

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC , ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

¹ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ E-mail daow_u_thai@hotmail.com เบอร์โทรศัพท์ 090-3565308

² ดร., ที่ปรึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ABSTRACT

The independent study purposes were: 1) to create and to find an efficiency of an English reading activities packages for the understanding by using CIRC technique for grade 4 student. 2) to trial the English reading activities packages for the understanding by using CIRC technique for grade 4 student. 3) to study student's satisfaction toward learning by using the English reading activities packages for the understanding by using CIRC technique for grade 4 student. The sample group in this studying was purposive sampling by 34 students. The research design is One Group Pretest – Posttest Design. The research instruments compose an English reading activities packages, reading for the understanding and questionnaire satisfaction. The statistics for data analysis are average value ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), t-test dependent and t-test one sample and qualitative analysis

The results of the study revealed that:

1. An English reading activities packages for the understanding by using CIRC technique for grade 4 student. Students had the efficiency (E1/E2) at 77.06/76.78 which follow the standard criterion 75/75.

2. The students who had studied with the English reading activities packages for the understanding by using CIRC technique for grade 4 student after learning achievement higher than before learning at the statistical significant .05 and learning achievement after was higher than criterion 75 percent at the statistical significant .05.

3. The students had highly satisfied learning by using the English reading activities packages for the understanding by using CIRC technique for grade 4 student. There are 3 issues. 1.Import factors. 2.Process aspects. 3.Overall output. Student in the overall were satisfactory.

Keywords : An English reading activities packages for the understanding by using CIRC technique, English reading for the understanding.

บทนำ

ในปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่าย กว้างขวางขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551:1) กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้ มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น โดยมีความคาดหวังว่าเมื่อนักเรียนเรียนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง นักเรียนจะมีความรู้ความสามารถในการรับและส่งสาร นักเรียนต้องเรียนรู้และได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ทักษะ คือการฟัง การอ่าน การพูดและการเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ทักษะด้านการอ่านซึ่งเป็นทักษะที่ให้ประโยชน์สำหรับนักเรียนในการแสวงหาความรู้และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้สื่อสารในการศึกษาได้ (กรมวิชาการ, 2551) แต่สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ในปัจจุบัน พบว่า ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปี พ.ศ. 2558 พบว่า วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้คะแนนเฉลี่ย 36.61 ผลการสอบอยู่ในระดับต่ำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาผู้ศึกษาค้นคว้าก็พบปัญหาเช่นกันคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากนักเรียนไม่เข้าใจความหมายของคำ ไม่เข้าใจในเนื้อเรื่องที่อ่าน จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาตามสาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร มาตรฐาน 1.1 เข้าใจ และตีความ เรื่องที่ฟัง อ่านจากสื่อประเภทต่างๆและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551) จะพบว่า คะแนนผลการสอบอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทักษะการอ่านภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีทักษะการอ่านและเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ดัง Matha Dallmann and tohers (อ้างอิงใน พรพิมลประหา, 2556) กล่าวถึงความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจในระดับที่ 1 คือ ความเข้าใจในระดับข้อเท็จจริง (The Factual Level) หมายถึง การเข้าใจในเนื้อเรื่องที่อ่าน เข้าใจในความหมายของคำ การหาใจความสำคัญ การหารายละเอียด

จากข้างต้นที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า นักเรียนขาดทักษะการอ่านและไม่เข้าใจในเรื่องที่อ่าน ดังนั้นผู้ศึกษาค้นคว้าจึงหาแนวทางการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษให้แก่นักเรียนโดยใช้เทคนิค CIRC เป็นเทคนิคการสอนแบบร่วมมือ โดยครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 6 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษสูงและนักเรียน ที่มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษต่ำอยู่ร่วมกลุ่มเดียวกัน ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1.ขั้นนำเสนอบทเรียน นักเรียนได้ทบทวนคำศัพท์เก่าจากความรู้เดิมได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ขั้นที่ 2. ขั้นฝึกทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนทำงานร่วมกันเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ขั้นที่ 3. ขั้นทดสอบ นักเรียนหาคำตอบและเข้าใจในเรื่องที่อ่านสามารถทำแบบทดสอบได้ ขั้นที่ 4. ขั้นตระหนักถึงความสำเร็จ นักเรียนสามารถทำให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจในเรื่องที่อ่านสามารถทำแบบทดสอบได้ และประสบผลสำเร็จร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ Slavin, 1987 (อ้างอิงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยทั่วไปสมาชิกกลุ่มละ 4 คน สมาชิกกลุ่มมีความสามารถในการเรียนต่างกัน สมาชิกกลุ่มจะมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับการสอนและช่วยเพื่อนสมาชิกให้เกิดการเรียนรู้ด้วยกันจากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC เป็นทางเลือกหนึ่งในการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนให้สูงขึ้นและจะได้นำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อทดลองใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้
 - 2.1 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน
 - 2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
3. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับชุดกิจกรรม
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
5. ความหมายของการอ่านเพื่อความเข้าใจ
6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ
7. รูปแบบการเรียนโดยใช้เทคนิค CIRC
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 - 1.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
 - ก. ผู้ให้ข้อมูลในการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรม
 - 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา จำนวน 2 คน
 - 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน
 - ข. ผู้ให้ข้อมูลในการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 /1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนปาลพันธ์วิทยา
จำนวน 3 คน

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 /1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนปาลพันธ์วิทยา
จำนวน 9 คน

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 /2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนปาลพันธ์วิทยา
จำนวน 30 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

2. ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. แบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน

2. เพื่อทดลองใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559
โรงเรียนวัดชัยบอนวิทยา จำนวน 34 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้
เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

2.3 แบบแผนการวิจัยที่ใช้ทดลองครั้งนี้ คือ แบบแผนการวิจัย One Group Pretest – Posttest
Design

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อ
ความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 /1ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559
โรงเรียนวัดชัยบอนวิทยา จำนวน 34 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการฝึก
ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC มีลักษณะเป็นปลายเปิด 3 ประเด็นดังนี้ 1. ด้าน
ปัจจัยนำเข้า 2. ด้านขบวนการ 3. ด้านผลผลิต

ผลการวิจัย

มีผลการวิจัยเสนอตามลำดับการดำเนินการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าได้เสนอผลการวิจัยเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1.1 ผลการสร้างและหาความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับ 4.51 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.35 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 75/75 พบว่า มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 77.06/76.78 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าได้เสนอผลการวิจัย เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลการทดสอบคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.22 และมีผลการทดสอบคะแนนหลังเรียนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.77 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า ผลการทดสอบคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.77 คิดเป็น ร้อยละ 77.06 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบหลังเรียน พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า

ด้านปัจจัยนำเข้า รูปแบบของเล่มน่าสนใจ มีความเหมาะสมน่าเรียนรู้ ตัวหนังสือมีความสวยงามสามารถเข้าใจได้ง่าย สะอาดและเป็นระเบียบ ส่วนเวลามีความเหมาะสมดีมากและเนื้อหาเข้าใจง่าย มีความตื่นต่อน่ายกเรียนรู้ตลอดเวลาซึ่งเหมาะสม แต่มีเนื้อหาบางส่วนที่ค่อนข้างยาก

ด้านกระบวนการ ได้มีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่ม ได้มีการวางแผนแบ่งงานกันทำ ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกันในกลุ่มได้ช่วยกันคิดทำให้มีความสนุกสนาน ไม่เครียด ได้ช่วยเหลือกัน ทำให้เรียนรู้ได้เร็วขึ้น เพราะมีเพื่อนช่วยกันทำ ส่วนกิจกรรมมีความหลากหลาย ง่ายต่อการนำไปใช้นำไปปฏิบัติ และกิจกรรมได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

ด้านผลผลิต ได้รับความรู้ได้พัฒนาการอ่าน เพื่อนในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความรู้กันทำให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุปผล

1. ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีประสิทธิภาพ 77.06/76.78 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 2)นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC มีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ในส่วนชุดกิจกรรมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC ทั้ง 3 ด้าน คือ 1. ด้านปัจจัยนำเข้า 2.ด้านกระบวนการ 3. ด้านผลผลิต โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจ

อภิปรายผล

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้ง 3 ชุดในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 77.06/76.78 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาการสร้างชุดกิจกรรม เลือกหัวข้อ (Topic) กำหนดขอบเขตและประเด็นสำคัญของเนื้อหาที่จะทำชุดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่, (2525. หน้า 134-137) แล้วจึงดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมองค์ประกอบในการสร้างชุดกิจกรรมประกอบด้วยคู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือนักเรียน บัตรกิจกรรม บัตรเฉลยกิจกรรม แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ซึ่งในแต่ละชุด มี 4 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการสอน ด้านสื่อการเรียนรู้และด้านการวัดผลและประเมินผล แล้วตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบของชุดกิจกรรม ซึ่งมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และในส่วนประสิทธิภาพ เท่ากับ 77.06/76.78 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ทั้งนี้ เนื่องมาจากการที่ผู้เรียนทำแบบทดสอบย่อยหลังใช้ชุดกิจกรรมทั้ง 3 ชุด แบบทดสอบเป็นแบบอัตนัย ที่วัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค CIRC จะพบว่านักเรียนหาความหมายของคำศัพท์ได้ นำคำศัพท์มาแต่งประโยคได้ และเข้าใจเรื่องที่อ่าน นักเรียนจึงทำคะแนนในส่วนนี้ สูงทุกคน ส่วนคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเสร็จสิ้นการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมทั้งหมด แบบทดสอบเป็นแบบปรนัย พบว่านักเรียนหาคำตอบผิดเนื่องจากนักเรียนบางคนลืมเนื้อหา ส่งผลให้คะแนนการทดสอบหลังเรียน ต่ำกว่าการทดสอบย่อยหลังใช้กิจกรรม จึงทำให้ประสิทธิภาพของ E1 สูงกว่า E2

2. ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อ

ความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่า เกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องมาจากผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC ซึ่งเป็นเทคนิคการวิธีการสอนที่เน้นทักษะการอ่านเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ชี้นำเสนอบทเรียน ในขั้นนี้นักเรียนได้ทบทวนคำศัพท์เก่าจากความรู้เดิมได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ขั้นที่ 2 ฝึกทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยมีครูควบคุมอยู่และฝึกแบบอิสระ ขั้นที่ 3 การทดสอบ เมื่อนักเรียนได้ทบทวนคำศัพท์เก่าจากความรู้เดิม ได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ เข้าใจในการอ่านมากขึ้น คำตอบและเข้าใจในเรื่องที่อ่าน พร้อมทั้งสามารถทำแบบทดสอบได้ ขั้นที่ 4 ตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม ในขั้นนี้นักเรียนสามารถทำให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้เรียนรู้ร่วมกันและประสบผลสำเร็จร่วมกัน

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านปัจจัยนำเข้า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า รูปแบบของเล่มน่าสนใจ เหมาะสม น่าเรียนรู้ รองลงมาคือเนื้อหาเข้าใจง่าย ตื่นเต้นอยากเรียนรู้ เวลาเหมาะสม เนื้อหาบางส่วนยาก

3.2 ด้านกระบวนการ นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่ม มีการวางแผนแบ่งงานกันทำ มีความรับผิดชอบร่วมกันในกลุ่ม รองลงมาคือ กิจกรรมมีความหลากหลาย ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ

3.3 ด้านผลผลิต นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ได้พัฒนาการอ่าน รองลงมาคือได้รับความรู้ มีความรู้เพิ่มมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความรู้และความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่าน ดร.สายฝน วิบูลรังสรรค์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำ ชี้แนะและให้คำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์ ขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียน วัดชัยบ่อนวิทยา อำเภอบึงสามพัน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนปาลันธุ์วิทยา อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2559 ทุกคน ที่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนด้วยชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นไปอย่างเรียบร้อยและสมบูรณ์ ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนวัดชัยบ่อนวิทยา จังหวัดเพชรบูรณ์ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา คอยเป็นกำลังใจในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

และขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนพี่ เพื่อน น้องและทุกคน ทุกท่านที่ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณค่าและประโยชน์ใดๆจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบ เป็นเครื่องบูชาคุณ พระรัตนตรัย คุณบิดามารดา และคุณครูอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้ศึกษาค้นคว้าด้วยดีเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

- กึ่งเพชร ป้องแก้ว. (2545). การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและแรงจูงใจในการเรียน วิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้รับการฝึกกระบวนการเรียนรู้แบบอภิปัญญา โดยใช้ผังโย ความสัมพันธ์ความหมายกับการสอนตามคู่มือ. ปริญญาโท กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชน สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2541). “การเรียนรู้แบบร่วมมือ Cooperative Learning.” วารสารวิชาการคุรุปริทัศน์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. 1 (1) : 40-41; พฤษภาคม.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2525). พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2551). นวัตกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- สมุทร เชนเชาวนิช. (2530). เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Dallman, Martha and others. (1978). The teaching of reading. New York: Holt, Rinehart And Winston.
- Gunning, T.G. (1982). Creating Reading Instruction for All Children. Boston : Allyn and Bacon.
- Slavin, Robert E. (1995). Cooperative Learning : Theory Research and Practice. 2nd Ed. Massachusetts.

การพัฒนาชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์
ประกอบการสอนรายวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

The development teaching set electrical electronic equipment repair course
faculty of industrial technology kamphaengphet rajabhat university.

อานนท์ วงษ์มนี¹ และ คัทลียา ปัญญาอุด²
ARNON WONGMANEE and KATALEYA PUNYAUD

บทคัดย่อ

การพัฒนาชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนรายวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้ 1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพ ชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนรายวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรได้แก่ 1. นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม 2. กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่เรียนรายวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ในภาคเรียนที่ 2/2559 จำนวน 8 คน เครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลจากการวิจัยพบว่า

- 1) ผลการสร้างชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) คุณภาพเท่ากับ 4.72 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.35 อยู่ในระดับ ดีมาก
- 2) ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ซึ่งมีค่า E_1 เท่ากับ 75.83 และค่า E_2 เท่ากับ 78.80
- 3) ผลเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การพัฒนา, ชุดการสอน, รายวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ วงษ์มนี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร e-mail : arnontk2@hotmail.com
เบอร์โทรศัพท์ 087-522-4880

² คัทลียา ปัญญาอุด คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร e-mail : cat_techno@hotmail.com
เบอร์โทรศัพท์ 089-442-4743

Abstract

The development teaching set electrical electronic equipment repair course faculty of industrial technology kamphaengphet rajabhat university the objective of the research is as follows. 1) to build and find efficiency A set of teaching electrical equipment repair works to teach electronic repair equipment 2) compare the achievement of students in the two programs of electronic computer technology faculty of industrial technology between pretest and posttest using to set electrical electronic equipment repair which has a population sample. including population. 1) the population of this research is the application of electronics technology students. faculty of industrial technology 2) the sample of this research is the 2nd year undergraduate program in electronics computer technology faculty of Industrial technology Kamphaeng Phet Rajabhat University learning set electrical electronic equipment repair In the first semester 1/2559 of 8 people the tools used in this research include tutorial of test achievement. The results showed that.

1) The results of research development teaching set electrical electronic equipment repair is shown that mean ($\bar{x}$) = 4.72 and standard deviation (S.D.) = 0.35, in a very good level.

2) The results of analyze efficiency instruction set of teaching set electrical electronic equipment repair operator and teaching $E_1 = 75.83$ and $E_2 = 78.80$.

3) The results of comparison achievement of 2nd year students show that mean scores = 10.26, standard deviation (S.D.) = 6.81 and t-test = 40.83 found that significant differences at 0.05 level.

Keyword : development, teaching set, electrical electronic equipment repair course

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาเป็นการเสริมสร้างบุคลากรให้มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศชาติจากพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความสำคัญทางด้านการศึกษามากขึ้น โดยจัดให้มีการปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายหลักคือ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ตรงกับปรัชญาการศึกษาที่ว่า เก่ง ดี มีสุขกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานโดยตรงที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษา จึงได้เร่งพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา จัดให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ (การพัฒนากระบวนการศึกษา. ออนไลน์. 2558) ขึ้นโดยเฉพาะคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเปิดทำการสอนระดับปริญญาตรีสาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมทั้งหมด 7 สาขาวิชามีจำนวนนักศึกษา 725 คน ซึ่งในการบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษา โปรแกรมวิชาอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์เป็นสาขาหนึ่งที่ได้ทำการเรียนการสอนในคณะโดยมีทีมงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นวิชาที่

นักศึกษาต้องเรียนตามหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการสังเกต การวิเคราะห์ และทำให้ผู้เรียนมีเจตคติต่อการเรียน สามารถนำหลักการเรียน วิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้

การเรียนในรายวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์มีทั้งหมด 9 บทเรียนแต่เนื่องจากบทเรียนที่ 3 เรื่อง งานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยได้ทำการสอนรายวิชาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง พบว่า ผู้เรียนยังเขียนวงจรการทำงานของไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และการต่ออุปกรณ์การตรวจสอบเพื่อให้สามารถทำงานได้ ที่ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนใน รายวิชานี้จึงได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญประธานโปรแกรมวิชาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานให้สูงขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้การพัฒนาชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอน รายวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร นี้ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาผลการเรียนต่ำโดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อสร้างชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนรายวิชางานตรวจสอบ อุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์
- 2 เพื่อหาประสิทธิภาพชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนรายวิชา งานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ตามเกณฑ์ 75/75
- 3 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมระหว่าง ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการสอน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ชุดการเรียนการสอนคือ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เลือกสรรแล้วอันประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา และวัสดุอุปกรณ์ทั้งหลาย ตลอดจนถึงกิจกรรมต่างๆ ที่รวมไว้เป็นระเบียบในกล่องการสอน เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาจาก ประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้ผลดีขึ้น (ประหยัด วาสกุล, 2554, หน้า 170)

ชุดการสอนคือ นวัตกรรมการใช้สื่อการสอนแบบประสม (Multimedia) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียน การสอนตามหัวข้อ เนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วยมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ ให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งนิยมจัดสื่อการสอนประสมรวมไว้เป็นกล่องหรือเป็นซอง หรือเป็นกระเป๋ าแล้วแต่ผู้จัดจะสร้างขึ้น (อัญชลี แจ่มเจริญและสุกัญญา ธารีวรรณ, 2546, หน้า 157)

สรุปได้ว่า ชุดการสอนหรือชุดการเรียนการสอน หมายถึง ชุดสื่อประสม (Multimedia) รวมทั้งของจริงที่ สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและกิจกรรมการสอนโดยนำมาใช้ประกอบการสอน เพื่อช่วยให้อาจารย์ดำเนินการสอนไป

ตามที่มุ่งหวัง และส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวคิดในการพัฒนาชุดการสอน

ทฤษฎีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของบุคคล อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน มวลประสบการณ์ทั้งปวงของบุคคลที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ (พวงรัตน์ ประสิทธิ์, 2540, หน้า 36)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ทักษะ หรือความสามารถที่ได้รับหลังจากการเรียนการสอน (วิภาดา เกตุการ , 2549, หน้า 19)

สรุป ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง นักศึกษา ที่ได้เรียนเต็มเวลาเรียนทั้งในระบบและนอกระบบ สถานศึกษาหลังเรียนจบแล้วจะต้องมีการวัดผลและประเมินผล เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของแต่ละคนว่า ผ่านเกณฑ์ หรือได้ระดับคะแนนเท่าใด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในชั้นเรียนเรื่องชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนรายวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 8 คน โดยใช้วิธีแบบเจาะจง (purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนรายวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

2. การหาประสิทธิภาพแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนจำนวน 15 ข้อของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้เรียนเรียนจากชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

3. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 15 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 สำนวญเนื้อหาที่เป็นปัญหาในการเรียนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เรียนรายวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559

1.2 สร้างชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ที่เรียนวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ผู้วิจัยดำเนินการเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านโดย ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์

ภาพที่ 1 แสดงชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

1.3 แบบประเมินการสร้างชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการสอน วิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อ ประเมินผลคุณภาพโดยใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่าโดยกำหนดค่าคะแนนออกมา 5 ระดับ (บุญชม ทอง เลื่อน. 2543: 100-103) โดยแบ่งการประเมินการสร้างชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์แบ่ง ออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านวัตถุประสงค์ของเนื้อหา 2) ด้านแผนการจัดการเรียนการสอน 3) ด้าน เนื้อหา 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 2 การหาประสิทธิภาพชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ดังต่อไปนี้

2.1 ดำเนินการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการวัดผลการเรียนรู้และการสร้างเครื่องมือ (อุทุมพร ศรกาย. 2545: 26-33)

2.1.2 ศึกษาเอกสารรายวิชาประกอบการเรียนการสอนรายวิชาวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์

2.1.3 สร้างแบบทดสอบแบบอัตนัยจำนวน 20 ข้อแล้วนำที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แล้วย้นำไปปรับปรุงแก้ไข

2.1.4 นำแบบทดสอบสำหรับนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี ชั้นปี 2 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมที่ เรียนวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ที่สร้างขึ้นจำนวน 20 ข้อ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ โดยคัดเลือกให้เหลือเพียงจำนวน 15 ข้อโดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

2.1.5 นำแบบทดสอบสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี 2 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมที่เรียนวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 8 คน ที่ปรับปรุงแล้ว จำนวน 15 ข้อ

2.1.6 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ความยากง่าย (difficulty) ของแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการสอนวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งพบว่า มีค่า $P = 0.85$

2.1.7 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 30 คน โดยใช้เทคนิค 50 เปอร์เซ็นต์ พบว่า มีค่า $r = 0.710$ (กาญจนา เกียรติประวัติ. 2545: 203)

2.1.8 คัดเลือกแบบทดสอบแบบปรนัยที่มีความยากระหว่าง .20 ถึง .80 และมีอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

2.1.9 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วนำไปทดลองกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี 2 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่เรียนวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 8 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยใช้สูตร KR_{20} พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.707

2.2 การทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการสอนวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี 2 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่เรียนวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

ครั้งที่ 1 นำชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ไปทดลองใช้กับกลุ่มย่อยแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 โปรแกรมวิชาอิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรจำนวน 3 คน โดยกำหนดแบบเจาะจง คือนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน อ่อน 1 คน เพื่อดูความเหมาะสมของภาษา เวลาและหาข้อบกพร่อง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

ครั้งที่ 2 นำชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ที่ปรับปรุงแล้วจากการทดลองครั้งที่ 1 จำนวน 1 ชุด ไปทดลองใช้จริงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 โปรแกรมวิชาอิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1 หมู่เรียนจำนวน 8 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 โปรแกรมวิชาอิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมโดยใช้ชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) นำแบบทดสอบก่อนเรียนให้นักศึกษาสอบจำนวน 15 ข้อ
- 2) เก็บผลคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียน
- 3) สอนตามเนื้อหาจนจบตามแผนการสอนที่กำหนดไว้
- 4) นำแบบทดสอบหลังเรียนให้นักศึกษาสอบจำนวน 15 ข้อ
- 5) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน
- 6) วิเคราะห์ สรุปผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี 2 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่เรียนวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี 2 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่เรียนวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 8 คน

แบบแผนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบ one group pre-test post-test design (ชูศรี บำรุงโชติ. 2550: 62)

ตารางที่ 1 แสดงแบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	Pre-test	Treatment	Post-test
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

T₁ การทดสอบก่อนการทดลอง

X การทดลองสอนโดยใช้ชุดการสอนการเชื่อมต่อการรับสัญญาณภาคพื้นดิน

สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

T₂ การทดสอบหลังการทดลอง

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ดำเนินการทดลองในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เวลา 2 สัปดาห์จำนวน 8 ชั่วโมง โดยไม่รวมเวลาที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน (pre-test) และหลังเรียน (post-test)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการทดลองกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 โปรแกรมวิชาอิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 8 คน (กลุ่มตัวอย่าง) ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนการเตรียม

ก่อนการทดลองผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการที่ผู้วิจัยจะทำการทดลองใช้ชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจกระบวนการที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชางานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทำการทดสอบก่อนเรียน (pre-test) แล้วบันทึกผลไว้เป็นคะแนนก่อนการสอนโดยใช้ชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

2) ดำเนินการทดลองสอนโดยใช้ชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านการหาประสิทธิภาพเรียบร้อยแล้ว นำไปทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่าง เริ่มทดลองสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ใช้เวลาสอนทั้งสิ้นจำนวน 2 สัปดาห์จำนวน 8 ชั่วโมง

3) ทำการทดสอบหลังเรียน (post-test) โดยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 โปรแกรมวิชาอิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน (pre-test) แล้วบันทึกผลเป็นคะแนนหลังการได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หาประสิทธิภาพของชุดการสอนชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์
2. เปรียบเทียบความสามารถผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 โปรแกรมวิชาอิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ก่อนการได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์กับหลังการได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้สถิติ $\bar{x}$, SD, t-test (แบบ dependent) ตามเกณฑ์ 75/75

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การสร้างชุดงานตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์
ตารางที่ 2 แสดงระดับคะแนนคุณภาพการสร้างชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

ลำดับ	รายละเอียด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1	ด้านวัตถุประสงค์ของเนื้อหา	4.61	0.41	มากที่สุด
2	ด้านแผนการจัดการเรียนการสอน	4.75	0.35	มากที่สุด
3	ด้านเนื้อหา	4.78	0.27	มากที่สุด
4	ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.72	0.37	มากที่สุด
5	ด้านการวัดผลและวิเคราะห์ผล	4.75	0.35	มากที่สุด
	รวม	4.72	0.35	

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.72 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.35 มีระดับคุณภาพมากที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

ผู้วิจัยได้หาประสิทธิภาพชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ บทเรียนที่ 3 เรื่อง การตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนประสิทธิภาพชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

เรื่อง	คะแนนระหว่างเรียน		คะแนนแบบทดสอบ หลังเรียน		E_1 / E_2
	เฉลี่ย	ร้อยละ (E_1)	เฉลี่ย	ร้อยละ (E_2)	
หลักการวงจรการทำงาน	22.55	75.15	24.05	80.15	75.15/80.15
การเขียนผังการทำงานของ อุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์	22.88	76.25	23.87	79.55	76.25/79.55
การต่อวงจรและตรวจอุปกรณ์	22.67	75.55	23.45	78.15	75.55/78.15
การทดสอบการทำงาน	22.91	76.35	23.21	77.35	76.35/77.35
รวม	120.99	303.3	94.56	315.2	
ค่าเฉลี่ย	30.25	75.83	23.64	78.80	75.83/78.80
$E_1 = 75.83 / E_2 = 78.80$					

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษาจำนวน 8 คน ที่ใช้ชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพมี E_1 เท่ากับ 75.83 และค่า E_2 เท่ากับ 78.80 ตามสมมติฐานที่กำหนด

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้ชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

ผู้วิจัยได้นำเอาคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ของนักศึกษาจำนวน 8 คน มาเปรียบเทียบกัน ผลจากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

ตารางที่ 4 แสดงคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน (15 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (15 คะแนน)	$\sum D$	$\sum D^2$
1	6	13	7	49
2	7	12	5	25
3	5	12	7	49
4	6	12	6	36
5	6	13	7	49
6	5	11	6	36
7	7	12	5	25
8	6	13	7	49
$\sum x$	48	98	50	318
$\bar{x}$	6	12.25	6.25	39.75
ร้อยละ	40	81.67	41.67	
S.D.	6.74			
t-test	19.943			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (df - 7)

จากตารางที่ 4 พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นจากการเรียนด้วยชุดการสอนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผล

จากผลการประเมินคุณภาพชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า คุณภาพของชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.72 และค่า S.D. เท่ากับ 0.35 ระดับคุณภาพมากที่สุด

จากประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า มีประสิทธิภาพซึ่งมีค่า E_1 เท่ากับ 75.83 และค่า E_2 เท่ากับ 78.80 ตามเกณฑ์

จากผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียน (post-test) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียน (pre-test) โดยมีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

การอภิปรายผล

จากการพัฒนาชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ผู้วิจัยได้กำหนดของการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ไว้ 3 ด้านดังนี้

1. ด้านการสร้างชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ผลคุณภาพการสร้างชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.72 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.35 ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 รองลงมาด้านการวัดผลและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านวัตถุประสงค์ของเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สฤณ สบายใจ, 2556: 56-60) วิจัยเรื่องการสร้างและหาประสิทธิภาพเอกสารคำสอนรายวิชา การออกแบบผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ 2 ผลการวิจัยพบว่า เอกสารคำสอนที่ได้สร้างขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น เท่ากับ 4.11 และผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับชุดเอกสารคำสอน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้ 1) ด้านแผนการสอน ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า ควรเพิ่มสาระสำคัญในเนื้อหาให้ครอบคลุมมากขึ้น ควรเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ 2) ด้านแบบฝึกหัด ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า ควรเพิ่มจำนวนแบบฝึกหัดเพิ่มขึ้น มีแบบฝึกหัดแบบอัตโนมัติเพิ่มเติม สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและแก้ปัญหาได้ 3) ด้านแบบทดสอบ ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า ควรให้ครอบคลุมทั้งทางด้าน ความจำ การนำไปใช้ได้จริง การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ มีแบบฝึกหัดแบบอัตโนมัติเพิ่มเติม ใช้แก้ปัญหาได้ 4) ด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า ควรมีบทสรุปของเนื้อหา ภาพของวงจรควรมีขนาดของเส้นนำหนามากกว่านี้ 5) ด้านสื่อการสอน ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า ควรลดรายละเอียดของเนื้อหาโดยการสรุปควรทำให้มีจุดสนใจมากกว่าเดิม

2. ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 4 เรื่องมีประสิทธิภาพโดยมีค่า E_1 เท่ากับ 75.83 และค่า E_2 เท่ากับ 78.80 เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาชุดการสอนและดำเนินการสร้างตามหลักวิชาทั้งการเลือกและการจัดสื่อ โดยกิจกรรมในแผนการเรียนเน้นกิจกรรมที่นักศึกษาได้ปฏิบัติจากสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสม

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาภายหลังการเรียนด้วยชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากชุดการสอนที่พัฒนาขึ้นมีสื่อวัสดุอุปกรณ์และเอกสารคำสั่ง ที่ชัดเจน นักศึกษาสามารถใช้เรียนรู้ได้อย่างถูกต้องเป็นลำดับ จึงทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาอย่างดี มีประสบการณ์จากการปฏิบัติงานเกิดทักษะซึ่งมีความสอดคล้องกับ (วิระพล พลิสต์ย์, 2551: บทคัดย่อ) การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดการสอนวิชาวัสดุวิศวกรรมไฟฟ้าเรื่อง พอลิเมอร์ เซรามิกส์และแก้ว แม่เหล็กและการนำไฟฟ้า ยิงยวด ของวัสดุเพื่อหาประสิทธิภาพชุดการสอน วิชาวัสดุวิศวกรรมไฟฟ้าเรื่อง พอลิเมอร์ เซรามิกส์และแก้ว แม่เหล็กและการนำไฟฟ้า ยิงยวดของวัสดุจำนวน 18 คน ซึ่งผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่ากลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้การใช้ชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์อิเล็กทรอนิกส์ ที่สร้างขึ้นใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ดังนี้

ในการวิจัยเพื่อให้มั่นใจว่า ผลจากการวิจัยในการใช้เครื่องมือต่างๆ มีผลต่อกลุ่มตัวอย่างจริงหรือไม่หรือส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในด้านต่าง ๆ กับกลุ่มตัวอย่าง อย่างไร ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยเชิงทดลองแบบ (randomized control-group pretest-posttest design) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งทดลองใช้เครื่องมือในการทดสอบและอีกกลุ่มหนึ่งไม่ได้ใช้เครื่องมือในการทดสอบ แล้วนำผลทั้ง 2 กลุ่ม มาเปรียบเทียบกันจะทำให้ทราบและมั่นใจได้ว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้นก่อให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพต่อกลุ่มตัวอย่างจริงหรือไม่อย่างไร

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อดูการพัฒนาการเรียนรู้หลังจากที่เรียนด้วยชุดการสอนวิชาการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างกลุ่มเก่งกับกลุ่มอ่อนว่ากลุ่มใดมีการพัฒนาการเรียนมากกว่ากัน

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา เกียรติประวัติ. (2547). **สื่อการสอน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอมพันธ์.

เกตุสุตา มนिरะพงศ์. (2553). **ความคิดเห็นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ใช้ตำราเรียนแบบศึกษาด้วยตนเองในวิชา PC 393**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อัมร บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์กรุงเทพฯ.

นิพนธ์ สรรค์จันทร์. (2552). **สื่อประกอบการสอน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ประหยัด วาสกุล. (2554). **ชุดการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กราฟิฮาร์ด.

เพชญา กิจระการ. (2544). **ประสิทธิภาพชุดสื่อการสอน**. สุโขทัย : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

พิชิต ฤทธิ์เจริญ. (2545). **หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เฮาส์ ออฟ เคอร์รี่ส์.

วารีย์ ธีระจิตร. (2530). **การศึกษการสอน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วาสนา ขาวนา. (2552). **เทคโนโลยีทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ฟิเคอาร์ทศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). **การจัดการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์งานภาษาพิมพ์.

อภิชาติ ณ.พิบูล. (2546). **การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดการสอนวิชา วิทยาศาสตร์ 7 เรื่อง เวกเตอร์ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546**. เชียงราย : วิทยาลัยเทคนิคเชียงราย

อัญชลี แจ่มเจริญ และสุกัญญา ธารีวรรณ. (2546). **หลักการสอนสำหรับคู่มืออาชีพ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พีระพัฒนา.

ความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Financial Risk for Private Hospital Business in The Stock Exchange of Thailand

ธีรวัฒน์ กัปปา¹ และวิยะดา วรณนทวนิช²
Theerawat Kabpa and Wiyada Waranonwanich

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และ 2) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความ รายงานประจำปี และข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่าสภาพความเสี่ยงและกระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีดังนี้ 1) ความเสี่ยงด้านต้นทุนบุคลากรทางการแพทย์และยาเวชภัณฑ์ที่ผันผวนตามราคาท้องตลาด มีการจัดการโดยสร้างเครือข่ายธุรกิจที่เกี่ยวข้องในแนวดิ่ง 2) การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในโดยการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบภายใน เพื่อให้เกิดระบบการควบคุมภายในที่ดี ทั้งทางด้านระบบบัญชีการเงิน ระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ระบบการเบิกจ่ายชดเชยเงินกองทุนระบบการตรวจสอบภายในภายใต้มาตรฐานการตรวจสอบภายใน 3) นโยบายการจ่ายเงินชดเชยเงินสมทบกองทุนล่าช้า และมีความผันผวนตามนโยบายรัฐบาลจึงเน้นการแข่งขันเชิงรุกและกลุ่มลูกค้ารายได้ใหม่ 4) มูลค่าการลงทุนในสินทรัพย์ทั้งในรูปของอาคาร และเครื่องมือทางการแพทย์ ด้วยมูลค่าที่สูง และต้องนำเข้าจากต่างประเทศทำให้เกิดความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย และอัตราแลกเปลี่ยนที่มีความผันผวนตามราคายุติธรรมสำหรับโรงพยาบาลที่มีแผนขยายธุรกิจและขยายศักยภาพขั้นสูงในการรักษาพยาบาลโดยเครื่องมือเฉพาะทาง โดยการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงด้านการเงินในอนาคต

คำสำคัญ : ความเสี่ยงด้านการเงิน/ธุรกิจโรงพยาบาลเอกชน/ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

¹ นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ e-mail : aj_aui@hotmail.com โทรศัพท์ 094-047-9447

² อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Abstract

This research aims to 1) study private hospital business's risks in SET and 2) study private hospital's management of risks in the Stock Exchange of Thailand, using content analysis from documents, books, researches, articles, annual reports and data collected by in-depth interview on private hospital's management of risks in the Stock Exchange of Thailand.

Findings: Private hospital's risks and management of such risks in the Stock Exchange of Thailand are as follows: 1) risks in fluctuation in market costs of medical personnel and medical drugs managed by creation of related business network in perpendicular line 2) internal control and audit achieved by formation of internal audit team to ensure efficiency in internal audit, accounting, procurement, contributions to fund for internal audit under internal audit standard 3) policy on late contributions to fund. With fluctuation according to government's policy, stress is put on proactive competition and new groups of customers 4) high values of investment in assets in the form of building and imported medical equipment with risks in fluctuation of interest and exchange rates on the basis of fair prices for hospital planning to expand its business and increase its potential for treatments through its specific equipment, using financial instruments for prevention of future financial risks.

Keywords: Financial risks/Private hospital business/ the Stock Exchange of Thailand

บทนำ

ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการระบบการค้าการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกจะมีอุปสรรคลดลง ตลาดมีขนาดใหญ่ขึ้นเป็นตลาดระดับประชาคม นักลงทุนจากต่างชาติสามารถเข้ามาลงทุนในประเทศไทยได้ง่าย และการให้บริการด้านสุขภาพก็เป็นอีกภาคธุรกิจที่มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับนโยบายรัฐบาลที่จะผลักดันให้ไทย เป็นศูนย์กลางบริการทางการแพทย์ (Medical Hub of Asia) ของภูมิภาคทำให้ผู้ประกอบการโรงพยาบาลเอกชนต้องปรับตัว และเร่งสร้างความแข็งแกร่งให้กับธุรกิจเพื่อรองรับการแข่งขันสูงขึ้น (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2555 : 1) และทั้งนี้บริการด้านสุขภาพถือเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีความสำคัญกับภาคบริการเป็นอย่างมาก มีศักยภาพ มีการเจริญเติบโต และสามารถสร้างเศรษฐกิจโดยรวมให้กับหลายประเทศในทุกภูมิภาค เนื่องจากแนวโน้มจำนวนประชากรของประเทศและของโลกมีอัตราสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556 : 19)

ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันการค้าเสรีกำลังก้าวเข้าสู่ยุคโลกไร้พรมแดน (Borderless World) หรือที่เรียกว่า “สังคมโลกาภิวัตน์ (Globalization)” ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปิดกว้างทางการค้าและการแข่งขันที่ธุรกิจสามารถขยายตัวอย่างรวดเร็วและขยายขอบเขตการดำเนินงานครอบคลุมไปทั่วโลก ทำให้ผู้บริหารธุรกิจต้องตื่นตัวต่อการแข่งขันทั้งในด้านจำนวนคู่แข่งและความซับซ้อนในการดำเนินการ นอกจากนี้หลายอุตสาหกรรมมีขอบเขต

การดำเนินงานมากกว่าภายในท้องถิ่น ประเทศหรือภูมิภาค ส่งผลให้การแข่งขันเกิดขึ้นในหลายรูปแบบและกระจายไปทั่วทุกมุมโลก ธุรกิจที่เข้มแข็งและสามารถปรับตัวได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์และระยะเวลาจึงสามารถดำรงอยู่และเจริญเติบโตในอนาคต ดังนั้นการที่องค์กรจะอยู่รอด สร้าง และดำรงรักษาความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารต้องเข้าใจธรรมชาติของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (Business Environment) ตลอดจนสามารถคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ เพื่อฉกฉวยโอกาสหรือเตรียมความพร้อมสำหรับภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นกับองค์กร (จินตนา บุญบงการ 2558 : 33)

ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยสำคัญที่ทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานของโรงพยาบาลเอกชนสูงขึ้นอีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การเปิดเสรีการค้าด้านบริการของอาเซียน โดยที่ประเทศไทยนโยบายการเป็นศูนย์กลางสุภาพนานาชาติ ทำให้โรงพยาบาลเอกชนต่าง ๆ ต้องลงทุนด้านการบริการทางการแพทย์ทางทันตกรรม ทางกายภาพบำบัด และการอบรมขั้นสูงต่อเนื่อง โดยต้องอาศัยร่างกายมนุษย์ประกอบการศึกษาและอบรม การพัฒนาทางเทคโนโลยีทางการแพทย์และยา รวมไปถึงการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ใหม่ๆ ในการรักษาและบริการ มีทักษะด้านภาษา และการสื่อสารที่ดีเข้าใจกฎหมาย มีพฤติกรรมในการให้บริการที่ดีและมีจรรยาบรรณ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมรองรับการเปิดเสรีการค้าบริการของอาเซียนและการเป็นศูนย์กลางสุภาพนานาชาติของไทยจำเป็นต้องเน้นที่การปรับปรุงหลักสูตรตามมาตรฐานสากล และการเป็น Thailand Nursing Education Hub (รมาอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2558 : 15)

ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าจึงมุ่งเน้นการศึกษาสภาพความเสี่ยงของโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยว่าเป็นอย่างไร และกระบวนการการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยการศึกษาความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

การจัดการความเสี่ยงแนวทางของ The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission : Enterprise Risk Management (COSO)

The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission : Enterprise Risk Management หรือ COSO : ERM ได้ให้ความหมายของ COSO ERM คือกระบวนการซึ่งเป็นผลจากการที่

คณะกรรมการ ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และวางแผนขององค์กรในทุกระดับ ดังนั้น การจัดการความเสี่ยงจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารจัดการกับความเสี่ยงและโอกาสที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลโดยสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรโดยรวม (จันทนา สงขาร, 2550)

ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดของ COSO ERM มาใช้เป็นกรอบในการวิจัยนี้ ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวได้ให้ความหมายไว้ในข้างต้นแล้วว่า เป็นกระบวนการจัดการซึ่งเป็นผลจากการที่คณะกรรมการ ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และวางแผนขององค์กรในทุกระดับ สามารถระบุเหตุการณ์ที่มีความเป็นไปได้ซึ่งมีผลกระทบต่อองค์กร และการจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยรวมได้ วัตถุประสงค์ของ COSO ERM (จันทนา สงขาร, 2550, น.77) มี 4 ประการ คือ 1) วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ (Strategic: S) เป็นวัตถุประสงค์ระดับสูงที่เน้นเป้าหมายรวมและสัมพันธ์กับการสนับสนุนพันธกิจ 2) วัตถุประสงค์การดำเนินงาน (Operations : O) เป็นวัตถุประสงค์ของการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผลและคุ้มค่า 3) วัตถุประสงค์การรายงาน (Reporting : R) เป็นวัตถุประสงค์เพื่อความเชื่อถือได้ของรายงานโดยเน้นทุกรายงานมิใช่เฉพาะรายงานการเงิน และ 4) วัตถุประสงค์การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ (Compliance : C) เป็นวัตถุประสงค์ที่มุ่งให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับองค์กร

องค์ประกอบหรือโครงสร้างของการบริหารความเสี่ยง COSO ERM จากแนวความคิดของ COSO แบบเดิม ซึ่งมีองค์ประกอบอยู่ 5 ประการ หลังจากเกิดเหตุการณ์ของบริษัทเอนรอน (Enron) ที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น คณะกรรมการ COSO จึงนำ COSO เดิม มาปรับปรุงพัฒนาและขยายขอบเขตของการควบคุมภายในให้มากขึ้น จึงเกิดเป็น COSO แบบใหม่ คือ COSO ERM ซึ่งมีโครงสร้างหรือองค์ประกอบของการจัดการความเสี่ยง 8 ประการที่สัมพันธ์กันประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment : IE) 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting : OS) 3) การระบุเหตุการณ์ (Event Identification : EI) 4) การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment : RA) 5) การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Responses : RR) 6) กิจกรรมควบคุม (Control Activities : CA) 7) สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication : IC) 8) การติดตามผล (Monitoring : M)

การจัดการความเสี่ยงด้านการเงิน

ความเสี่ยงด้านการเงิน ถือเป็นความเสี่ยงที่มีความสำคัญอย่างมากที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กร โดยจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552: 112) กล่าวว่า ความเสี่ยงด้านการเงินหมายถึงความเสี่ยงในเรื่องการจัดสรรงบประมาณการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ค่าใช้จ่ายรายหัวการจัดทำบัญชีการเงินใบเสร็จรับเงินการใช้จ่ายเงินเงินยืมการจัดทำทะเบียนการจัดทำรายงานการขอซื้อขอจ้างการเขียนเช็คสั่งจ่าย

วิชดา ลีวนานนท์ชัย (2551: 1) ได้กล่าวว่า ความเสี่ยงที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กร คือ Financial Risk ความเสี่ยงทางการเงิน เกิดจากปัญหาด้านการเงินและงบประมาณเช่น ขาดแคลนเงินทุน กู้ยืมมากเกินไป ขาดสภาพคล่องความผิดพลาดหรือทุจริตของฝ่ายการเงินหรือฝ่ายบัญชีการเก็บหนี้ล่าช้า ระยะเวลาในการเก็บหนี้ล่าช้า

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (2551:1) กล่าวว่า ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับด้านการเงินเช่น การผันผวนทางการเงิน อัตราดอกเบี้ย ข้อมูลเอกสารหลักฐานทางการเงิน และการรายงานทางการเงิน เป็นต้น

นงนภัส เทียงกมล (2551: 86) ได้กล่าวว่า ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk) โดยสำหรับในประเทศไทยมีการเกิดความเสียหายทางการเงินของของสถาบันการเงินที่ต้องล้มละลายในปี 2540 เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากไม่มีระบบบริหารความเสี่ยงทางการเงิน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริพร พึ่งพรพรม (2557) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงทางการเงินที่มีผลต่อประสิทธิภาพองค์กรของธุรกิจส่งออกข้าวหอมมะลิในประเทศไทย ผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารฝ่ายการเงินธุรกิจส่งออก มีความเห็นเกี่ยวกับการมีการบริหารความเสี่ยงทางการเงินโดยโดยรวมและรายได้ อยู่ระดับมาก ได้แก่ การระบุความเสี่ยง ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านการควบคุมความเสี่ยง และด้านการติดตามทบทวนความเสี่ยง และผู้บริหารฝ่ายการเงินธุรกิจส่งออก มีความเห็นเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านความเชื่อถือทางการเงิน และอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความคุ้มค่า ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การบริหารความเสี่ยงทางการเงิน มีความสัมพันธ์ และผลกระทบเชิงบวก กับประสิทธิภาพองค์กร ดังนั้นธุรกิจส่งออกข้าวหอมมะลิ จะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการควบคุมความเสี่ยง และการติดตามทบทวนความเสี่ยงโดยกำหนดให้มีการวางแผนควบคุมความเสี่ยงทางการเงิน

Chan, Kin Wai (2013) ทำการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงด้านการเงิน ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบวัฒนธรรมองค์กร การบริหารจัดการด้านบุคคล และปัจจัยด้านการแข่งขันของตลาดเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องับความเสี่ยงด้านการเงินขององค์กร ซึ่งความเสี่ยงในการดำเนินงานขององค์กรจะเป็นปัจจัยที่กำหนดความผันผวนของราคาหุ้นขององค์กรในตลาดหลักทรัพย์ โดยพบว่า องค์กรที่มีความผันผวน และความน่าเชื่อถือด้านการเงินต่ำ หรือไม่มั่นคง หุ้นในตลาดจะไม่ได้ได้รับความสนใจจากนักลงทุน เนื่องจากเป็นหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงในการลงทุนนั่นเอง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัย ที่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลจาก 2 ลักษณะข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความ รายงานประจำปีของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยผู้วิจัยดำเนินการโดยการแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์สภาพความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และรายงานประจำปีของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์กระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่องความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. สภาพปัญหาความเสี่ยงทางการเงิน

ผลการศึกษาสภาพปัญหาความเสี่ยงทางการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถแยกได้ 2 ส่วนดังนี้

สภาพปัญหาความเสี่ยงทางการเงินภายใน

- ธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนขาดแคลนทางด้านบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากร สามารถแบ่งเป็นแพทย์ในอัตรา 1 : 3,347 ทันตแพทย์ในอัตรา 1 : 11,668 และพยาบาลวิชาชีพ 1 : 456 ส่งผลต่อต้นทุนของบุคลากรทางการแพทย์

- มีการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในโดยการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบภายใน เพื่อให้เกิดระบบการควบคุมภายในที่ดี ทั้งทางด้านระบบบัญชีการเงิน ระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ระบบการเบิกจ่ายชดเชยเงินกองทุน

1.2 สภาพปัญหาความเสี่ยงทางการเงินภายนอก

- นโยบายการจ่ายเงินชดเชยเงินสมทบกองทุนประกันสังคม กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และกองทุนสวัสดิการภาครัฐมีการจ่ายล่าช้า และมีการเปลี่ยนแปลงอัตราการจ่าย

- คู่แข่งขันยังคงเน้นกลยุทธ์เชิงรุก โดยการสร้าง เครือข่าย หรือการควบรวมกิจการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการเปิดศูนย์รักษาโรคเฉพาะทาง ตลอดจนการออกแพคเกจหรือส่วนลดการซื้อบริการทางการแพทย์ และล่าสุดคือการออกแบรนด์ใหม่ เพื่อรองรับกลุ่มลูกค้าให้หลากหลายระดับมากขึ้น

- อัตราเงินเพื่อทำให้ต้นทุนสินค้า ค่าแรงและบริการรักษาพยาบาลอื่นสูงขึ้นจึงส่งผลให้ต้องปรับค่าบริการรักษาพยาบาลซึ่งส่งผลให้สูญเสียโอกาสในการแข่งขันทางธุรกิจ

- มูลค่าการลงทุนในสินทรัพย์ทั้งในรูปของอาคาร และเครื่องมือทางการแพทย์ ด้วยมูลค่าที่สูง และต้องนำเข้าจากต่างประเทศทำให้เกิดความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย และอัตราแลกเปลี่ยนที่มีความผันผวนตามราคาอัตราสำหรับโรงพยาบาลที่มีแผนขยายธุรกิจและขยายศักยภาพขึ้นสูงในการรักษาพยาบาลโดยเครื่องมือเฉพาะทาง

2 กระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงิน

จากการศึกษากระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยพบว่า มีระบบการตรวจสอบภายในภายใต้มาตรฐานการตรวจสอบภายใน และมาตรฐานการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

มีระบบการตรวจสอบระบบการเบิกจ่ายเป็นลำดับขั้นตามสายการบังคับบัญชา ของฝ่ายงานบัญชีและการเงินจนถึงผู้บริหารระดับสูง

มีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการจัดการความเสี่ยงโดยใช้แนวทางของ COSO เป้าหลักในการจัดการข้อมูลและดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

มีการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศทางการเงินโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป REP และมีการสำรองข้อมูลภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

มีระบบกาฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์ให้มีความเชี่ยวชาญภายใน

มีระบบการจัดการระบบคลังสินค้าให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และกระจายความเสี่ยงในการจัดซื้อไม่ผูกขาดการค้ากับผู้ค้ารายเดียว และสร้างเครือข่ายธุรกิจที่เกี่ยวข้องในแนวดิ่ง

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

การศึกษาสภาพความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วยความเสี่ยงด้านต้นทุนบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความขาดแคลน มีวิธีการจัดการโดยวิธีการโดยการฝึกอบรมภายในเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือการส่งฝึกอบรมภายนอกอย่างต่อเนื่องโดยการทำสัญญาการทำงานระยะยาว และต้นทุนยาเวชภัณฑ์ที่ผันผวนตามราคาท้องตลาด อัตราเงินเฟ้อมีจัดการระบบคลังสินค้าให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และกระจายความเสี่ยงในการจัดซื้อไม่ผูกขาดการค้ากับผู้ค้ารายเดียว และสร้างเครือข่ายธุรกิจที่เกี่ยวข้องในแนวดิ่ง

การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในโดยการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบภายใน เพื่อให้เกิดระบบการควบคุมภายในที่ดี ทั้งทางด้านระบบบัญชีการเงิน ระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ระบบการเบิกจ่ายชดเชยเงินกองทุน ระบบการตรวจสอบภายในภายใต้มาตรฐานการตรวจสอบภายใน และมาตรฐานการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และระบบการตรวจสอบระบบการเบิกจ่ายเป็นลำดับขั้นตามสายการบังคับบัญชา ของฝ่ายงานบัญชีและการเงินจนถึงผู้บริหารระดับสูงคอยตรวจสอบและควบคุมการทุจริต

นโยบายการจ่ายเงินชดเชยเงินสมทบกองทุนประกันสังคม กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และกองทุนสวัสดิการภาครัฐมีการจ่ายล่าช้า และมีการเปลี่ยนแปลงอัตราการจ่าย และจึงควรเน้นกลุ่มลูกค้ารายใหม่

มูลค่าการลงทุนในสินทรัพย์ทั้งในรูปของอาคาร และเครื่องมือทางการแพทย์ ด้วยมูลค่าที่สูง และต้องนำเข้าจากต่างประเทศทำให้เกิดความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย และอัตราแลกเปลี่ยนที่มีความผันผวนตามราคารายการสำหรับโรงพยาบาลที่มีแผนขยายธุรกิจและขยายศักยภาพขั้นสูงในการรักษาพยาบาลโดยเครื่องมือเฉพาะทาง โดยการใช้เครื่องมือทางการเงินในการลดความเสี่ยง

โดยภาพรวมของการวิจัยการกระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควมมีระบบการจัดการทางการเงินโดยใช้กระบวนการทำงานที่มีขั้นตอนที่เป็นมาตรฐานและใช้เครื่องมือทางการเงินในการลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

มีการสร้างระบบการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินให้มีความน่าเชื่อถือและเป็นมาตรฐานและเหมาะสมกับสภาพ สังคม เศรษฐกิจ การเมืองในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

วิจัยเพื่อค้นหาแนวทางจัดการความเสี่ยงด้านการเงิน ในองค์กรประเภทอื่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับความอนุเคราะห์จาก ดร.วิยะดา วรานนท์วนิช อาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย จารุจิตติพันธ์ ผู้อำนวยการหลักสูตร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นต่างๆที่เป็นประโยชน์ และทำให้งานวิจัยเสร็จลุล่วง

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556) อุตสาหกรรมบริการ. กรุงเทพฯ : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

กรมอาเซียน. (2555) ศูนย์กลางบริการทางการแพทย์. กรุงเทพฯ : กระทรวงการต่างประเทศ.

จันทนา สาขาการและคณะ. (2550). การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน. กรุงเทพฯ : ทีพีเอ็น เพรส.

จินตนา บุญบงการ. (2558) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นงนภัส เทียงกมล. (2551) การบริหารความเสี่ยง. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิชุดา ลีวนานนท์ชัย. (2551). การบริหารความเสี่ยง. ชุมพร : งานประกันคุณภาพการศึกษา.

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (2551). ความเสี่ยงด้านการเงิน. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยี

พระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552) การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน. กรุงเทพฯ :

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

ศิริพร พึ่งพรพรหม. (2557). ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงทางการเงินที่มีผลต่อประสิทธิภาพองค์กร

ของธุรกิจส่งออกข้าวหอมมะลิในประเทศไทย. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Chan, Kin Wai. (2013). Risk Culture of Late Modernity Mass Tutoring Enrolment of Hong

Kong's Senior Secondary Students. Hong Kong : Lingnan University.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการของบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานี
ฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย
Factors Affecting to Effectiveness Management of Subcontractor
for Mobile Base Station in Thailand

เตชะธร สุขชัยศรี¹ และ อนันต์ ธรรมชาลัย²
Techathorn Sukchaisri and Anan Thamchalai

บทคัดย่อ

เทคโนโลยี 4G เป็นเครือข่ายไร้สายความเร็วสูงชนิดพิเศษ เป็นเส้นทางด่วนสำหรับข้อมูลที่ไม่ต้องอาศัยการลากสายเคเบิล โดยระบบเครือข่ายใหม่นี้จะสามารถใช้งานได้แบบไร้สาย รวมถึงคุณสมบัติการเชื่อมต่อเสมือนจริงในรูปแบบสามมิติระหว่างผู้ใช้โทรศัพท์มือถือด้วยกัน โดยอาศัยสถานีฐานทำหน้าที่ในการส่งผ่านสัญญาณโทรศัพท์มือถือจากเครื่องหนึ่งไปยังอีกเครื่องหนึ่ง และเพื่อให้การเชื่อมต่อดียิ่งขึ้นจำเป็นต้องมีการขยายสถานีฐานเพิ่มเช่นกัน แต่ในการขยายสถานีฐานนั้นยังพบว่ามีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะ ปัจจัยด้านการจัดการ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกธุรกิจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการ บทความวิชาการนี้ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัย แนวคิด ทฤษฎี และจากนักวิชาการที่หลากหลาย โดยมีวัตถุประสงค์ให้ทราบถึงแนวทางการจัดการที่มีประสิทธิภาพของบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเพิ่มศักยภาพในการทำงาน และเกิดประสิทธิผลตามที่ได้กำหนดไว้

คำสำคัญ : สถานีฐาน/ ประสิทธิภาพการจัดการ

Abstract

4G technology is a high-speed wireless broadband. It's a quick route for data that does not require cable traction. This new network will be available wirelessly. Includes three-dimensional virtual connectivity features between mobile phone users. By using the base station, it is responsible for transmitting the cell phone signal from one device to another and to make the connection even better, you need to extend the base station as well. However, in extension of the base station, there are three main factors: Management factors and external business environment factors that affect management effectiveness. This article is based on a review of literature, research, theories, theories, and from a variety of scholars. The purpose is

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต โทรศัพท์ 08-1397-1122

² อาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต

to know the approach for effectiveness management of subcontracted construction of mobile phones base station in Thailand. To use as a guideline for improving work efficiency and effective as defined.

Keywords : Base Station/ Management Effectiveness

บทนำ

จากแผนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย ระยะ 3 ปี พ.ศ. 2559-2561 จะเป็นไปตามเป้าหมายได้นั้น ทางสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. จะต้องรีบดำเนินการแก้ปัญหาการประมูล 4G คลื่นความถี่ 900 เมกะเฮิร์ตซ์ ที่จัดขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม 2558 ก่อน แต่เนื่องจากติด ระเบียบ ข้อบังคับ หลายประการ ทำให้เกิดความล่าช้าในการที่จะประมูลใหม่ ดังนั้น การประมูลรอบนี้จึงเป็นการจัดขึ้นภายใต้คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 16/2559 ลงนามโดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เมื่อวันที่ 12 เม.ย. 2559 ที่ระบุไว้ว่า เนื่องจากผู้ชนะการประมูล 4G คลื่นความถี่ 900 เมกะเฮิร์ตซ์ ที่จัดขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม 2558 ไม่ดำเนินการตามข้อกำหนดในการอนุญาตให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด ทำให้เกิดความเสียหายต่อรัฐ และการบริการโทรคมนาคมแก่ประชาชน ดังนั้นเพื่อเป็นการเยียวยา และ ป้องกันความเสียหาย รวมทั้งเพื่อให้การประมูลที่จะจัดขึ้นใหม่เป็นไปด้วยความโปร่งใส รวดเร็ว เป็นธรรม หัวหน้า คสช.จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญชั่วคราว ให้ กสทช. จัดประมูลคลื่นความถี่ 900 เมกะเฮิร์ตซ์ ในวันที่ 27 พ.ค.2559 (มูลนิธิองค์การกระจายเสียง และแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย หรือ ไทยพีบีเอส. 2559: ออนไลน์) โดยหลังการประมูลแล้วเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์มือถือทั้ง 3 ราย ได้ ประกาศที่จะปรับปรุงอุปกรณ์รับ-ส่งสัญญาณ และจะเร่งขยายสถานีฐานเพิ่มทั่วประเทศ

โดยทางศูนย์วิจัยกสิกรไทย ยังได้คาดการณ์ไว้ว่าภาพรวมของปี 2559 จะมีผู้เข้าใช้บริการโมบายบรอดแบนด์อินเทอร์เน็ตทั้งที่ผ่านโครงข่าย 3G และ 4G ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดการณ์ว่าจะมีผู้เข้าใช้ บริการสูงถึง 38.4 – 39.7 ล้านคน ขยายตัวในกรอบร้อยละ 11.0 – 14.7 จากปี 2558 คิดเป็นอัตราการเข้าถึงโมบายบรอดแบนด์อินเทอร์เน็ตราวร้อยละ 60.4 – 62.6 ของประชากรทั้งหมด และในการเปิดให้บริการ 4G ในคลื่นความถี่ 900 MHz และ 1800 MHz นี้ จะก่อให้เกิดอานิสงส์โดยตรงต่อธุรกิจหลากหลาย โดยเฉพาะธุรกิจการวางโครงข่ายสถานีฐาน ธุรกิจการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ได้แก่ การให้บริการข้อมูลธุรกิจการผลิต และจัดจำหน่าย สมาร์ทโฟน อีกทั้งยังก่อให้เกิดอานิสงส์ทางอ้อมในอีกหลายธุรกิจ เช่น การผลิตซอฟต์แวร์ (Software) ตลาดธุรกิจออนไลน์ (E-Commerce) การให้บริการศึกษาออนไลน์ (E-Learning) และการให้บริการด้านบันเทิงออนไลน์ (Online Entertainment) เป็นต้น (บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด. การประเมินธุรกิจด้านไอทีในประเทศไทย. 2559: ออนไลน์)

จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าแผนการพัฒนาดังกล่าวนี้อาจส่งผลดีต่อบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทยด้วยเช่นกัน นั้นหมายความว่าธุรกิจนี้มีแนวโน้ม และมีที่ท่าว่าจะขยายตัวขึ้นแบบยังไม่มีทางลง ส่งผลให้อีกโอกาสในการที่จะมีงานรองรับอย่างต่อเนื่องไปอีกในช่วงระยะเวลา 2-3 ปี ข้างหน้า

แต่ในขณะเดียวกันความเร่งรีบในการขยายสถานีสถาน อันเกิดจากความล่าช้าในการประมูลดังกล่าว จะส่งผลทำให้ งานสร้างสถานีสถานไม่มีคุณภาพ และเกิดความผิดพลาดในการดำเนินงาน อันเกิดจากบริษัทรับเหมาช่วงต้องส่ง วัสดุ อุปกรณ์ เข้าทำงานพร้อมกันทำให้ ผู้ผลิต และผู้จำหน่าย ส่งสินค้าได้ไม่ตรงตามแผนงาน ส่งผลให้การ ดำเนินงานเกิดความล่าช้า หรือความที่เร่งรีบทำงานของบริษัทรับเหมาช่วงอาจทำให้ผลงานออกมาไม่มีคุณภาพ ส่งผลให้ไม่สามารถส่งงานได้ครบตามกำหนดเวลา เป็นต้น และทั้งนี้ยังมีอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ไม่ สามารถควบคุมได้ เช่น ภัยธรรมชาติ และสถานที่ก่อสร้างที่ไม่เอื้ออำนวยความสะดวก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีสถานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการของบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีสถานของ ระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการที่มีประสิทธิภาพของบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีสถานของระบบ โทรศัพท์มือถือในประเทศไทย

ขอบเขตการศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีสถานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ศึกษาข้อมูลการดำเนินงานรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีสถานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย
2. ศึกษาทบทวนวรรณกรรม งานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและจากนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึง ผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารที่มีประสบการณ์การบริหารจัดการงานสร้างสถานีสถานของระบบโทรศัพท์มือถือใน ประเทศไทย

อภิปรายผล

หลักสำคัญของการจัดการงานก่อสร้าง

จากการศึกษา วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงานก่อสร้าง ได้แก่ พนม ภัยหน้า (2528), ฤทธิ์ชาร์ต ดีอามาตย์ (2536), วิสูตร จิระดำเกิง (2548), เฟลโลส์ (Fellows. 1980), แบรมเบิ้ล และ คอลลาฮาน (Bramble and Callahan. 1987), ญัฐพร เพิ่มทรัพย์ (2544) และภัทรวรรณ อัจจงค์ (2548) พบว่าในงานก่อสร้างจะมีผู้เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่หลายกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญ เช่น เจ้าของโครงการ (Owner) ผู้ออกแบบ (Designer) ผู้บริหารก่อสร้าง (Professional Construction Manager) ผู้ควบคุมงานก่อสร้าง (Construction Supervision) ผู้รับเหมาก่อสร้างหลัก (Contractor) และ/หรือ ผู้รับเหมาช่วง (Subcontractor) โดยมีองค์ประกอบการจัดการที่สำคัญ ได้แก่ 1) ต้นทุน คือมีการควบคุมดูแลระหว่างการทำงานไม่ให้เกิดความ

สูญเสีย 2) คุณภาพ คือมีการตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิศวกรรม กฎหมายการก่อสร้าง ด้านความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานต่างๆ 3) เวลา คือมีการวางแผนการทำงาน โดยกำหนดระยะเวลาการทำงานให้เสร็จสิ้นตามกำหนดสัญญา หรือตามที่มีการตกลงกัน

อุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ

จากการศึกษา วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ ไมเคิล อี. พอร์เตอร์ (Michael E. Porter), ฟรานซิส เจ. อาากัวลาร์ (Francis J. Aguilar. 1967) และเอกกมล เอี่ยมศรี. (2555) พบว่าอุปสรรคของบริษัทรับเหมาช่วงเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจเป็นพิเศษ ทั้งที่มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบที่แน่นอน และรูปแบบไม่แน่นอน (Environment Uncertainty) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงแบบไม่แน่นอนเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่สลับซับซ้อน ระดับการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรง หรือรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนเลยในอดีต เช่น การเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ ตลาดโลก เทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์ หรือความต้องการบริการรูปแบบใหม่ของลูกค้าส่วนรูปแบบแน่นอน เช่น จำนวนคู่แข่งรายเดิม เมื่อมีความต้องการส่วนแบ่งการตลาดสูงก็ต้องมีการปรับราคา ส่วนผู้ว่าจ้างเอง เมื่อมีทางเลือกเยอะ ก็ต้องมีการปรับราคาเช่นกัน

การประเมินประสิทธิผลขององค์การ

จากการศึกษา วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินประสิทธิผลขององค์การ ได้แก่ จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์ (2530), พิทยา บวรวัฒนา (2541), คีปลอว์ (Coplrow. 1964), ไพรซ์ (Price. 1968), กิบสัน ไอแวนซ์วิช และ โดเนลลี (Gibson, Ivancevich, and Donnelly. 1979: 29) พบว่าองค์การทุกองค์การจะสามารถดำเนินงานต่อไปในอนาคตให้บรรลุได้ตามเป้าหมาย หรือได้ตามวัตถุประสงค์นั้น การประเมินประสิทธิผลขององค์การ จึงเป็นกระบวนการที่จะสามารถบ่งบอกชี้แจงได้ว่าควรดำเนินการต่อไปอย่างไรให้องค์การมีประสิทธิภาพอย่างดีที่สุด โดยสามารถสรุปได้ว่าการประเมินประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง การประเมินด้วยการพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิต หรือบริการขององค์การ ความสามารถในการผลิตสินค้า หรือบริการ ความพร้อม หรือความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงาน ผลตอบแทน หรือผลกำไรที่ได้รับจากการดำเนินงานมีการผลิตสินค้าและบริการ เป็นต้น แนวทางในการประเมินประสิทธิผลขององค์การ แยกเป็น 2 แนวทาง คือ 1) การประเมินประสิทธิผลตามเป้าหมาย โดยการพิจารณาจากความสามารถขององค์การในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การด้วยเครื่องมือที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต และ 2) การประเมินประสิทธิผลเชิงระบบ ได้เพิ่มตัวแปรในการพิจารณาเกี่ยวกับทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต กระบวนการผลิต และผลผลิตที่ได้รับอันเป็นการพิจารณาปัจจัยนำเข้าและกระบวนการผลิต

สรุป

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การจัดการที่มีประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จ ผลลัพธ์ ผลกระทบ และการพิจารณาผลของการทำงานที่สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นตัวการ หรือเป็นเครื่องตัดสินใจขั้นสุดท้ายสำหรับการเปรียบเทียบ ระหว่างวัตถุประสงค์ และผลลัพธ์ของโครงการ ที่มีความสัมพันธ์กับผลงาน ผลที่เกิดขึ้นของงานนั้นจะต้องตอบสนอง หรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ เป็นการประเมินผลที่ได้รับของ

แผนงาน การบริการ ลักษณะกิจการในการลดปัญหา และปรับปรุงสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจให้ดีขึ้น การพิจารณาทางเลือกโดยการใช้ประสิทธิผลเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงในรูปของหน่วยของผลผลิต หรือบริการ ว่ามีการใช้ทรัพยากรปัจจัยนำเข้ามามากน้อยเพียงใด และผลที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับเป้าหมายอย่างไร

อย่างไรก็ตาม การจัดการที่มีประสิทธิผล ยังหมายถึง ความสามารถขององค์กรในการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รักษาไว้ซึ่งทั้งทรัพยากร และวัสดุอุปกรณ์ และไม่สร้างความเครียดแก่สมาชิก สมาชิกเกิดความพึงพอใจในงาน ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ซึ่งในการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร และรับผิดชอบต่อปัญหา หรือข้อยุ่งยากที่เกิดขึ้น และองค์การส่วน รวมสามารถปรับตัวและพัฒนาเพื่อดำรงอยู่ต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานี่ฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย ได้จากการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารที่มีประสบการณ์การบริหารจัดการงานสร้างสถานี่ฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย โดยบริษัทรับเหมาช่วงสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเพิ่มศักยภาพในการทำงาน และเกิดประสิทธิผลตามที่ได้กำหนดไว้ และยังใช้เป็นแนวทางสำหรับบริษัทรับเหมาช่วงรายใหม่ที่มีความสนใจจะเข้ามาศึกษาวิธีการจัดการงานสร้างสถานี่ฐานของระบบโทรศัพท์มือถือก่อนเข้าร่วมทำงาน และในอนาคตผู้วิจัยหวังว่าผลการศึกษาวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ สามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการเรียนการสอน สำหรับสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน ที่มีการเปิดสอนในภาควิชาโยธา ก่อสร้าง ไฟฟ้าสื่อสาร การจัดการงานโครงการ และการจัดการงานก่อสร้างต่อไป

กติกรรมประกาศ

บทความวิชาการนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ผู้เขียนบทความตระหนักถึงความตั้งใจจริง และความทุ่มเทของท่านอาจารย์ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ และแนวทางการปฏิบัติ จนทำให้บทความนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อนึ่งผู้เขียนบทความหวังว่าบทความฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย จึงขอมอบส่วนดี และขอมอบความกตัญญูทเวทิตาคุณ แต่บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่าน สำหรับข้อบกพร่องต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้เขียนบทความขอน้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด. (2559). การประเมินธุรกิจด้านไอทีในประเทศไทย. สืบค้น เมื่อ 10 สิงหาคม 2559, จาก: <https://www.kasikornresearch.com/TH/K-EconAnalysis/Pages/ViewSummary.aspx>.
- มูลนิธิองค์การกระจายเสียง และแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย หรือไทยพีบีเอส. (2559). คำสั่งหัวหน้าคสช. ที่ 16/2559 ให้ กสทช. จัดการประมูล 4G คลื่นความถี่ 900 เมกะเฮิรตซ์ รอบใหม่ ในวันที่ 27 พฤษภาคม 2559. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2559, จาก <http://news.thaipbs.or.th/content/251650>.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2541). ทฤษฎีองค์การสาธารณะ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนม ภัยหน่วย. (2528). บริหารงานก่อสร้าง. กรุงเทพฯ. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น.
- ไพโรจน์ ไววนิชกิจ. (2559). พัฒนาการสื่อสารไร้สาย 2016. กรุงเทพฯ: ไมโครคอมพิวเตอร์ (MICRO Computer) ปีที่ 34 ฉบับที่ 372.
- วิสูตร จิระดำเกิง. (2548). การบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ: วรณกวี.
- วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย หรือ วสท. (2540). ขอบเขต และหน้าที่การให้บริการวิชาชีพการบริหารงานก่อสร้าง. กรุงเทพฯ: วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. (2559). รายชื่อผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์มือถือ. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2559, จาก <http://www4.nbtc.go.th/Business/commu.aspx>.
- Aguilar, Francis J. (1967). **Scanning the business environment**. New York, NY: Macmillan Co.
- Droidsans Co., Ltd. (2016). **Compare network coverage AIS DTAC TRUEMOVE**. From <http://droidsans.com/compare-network-coverage-ais-dtac-truemove->
- Gibson, et al., (1979). **Organizational Behavior Structure Process Behavior** Dallas. Texas: Business Publication, Inc.
- Gibson, J.L., Ivancevich, J.M., & Donnelly, J.H. (1979). **Organization Behavior Structure Process (3 rd ed.)**. Texas: Business Publication, Inc.
- Porter, Michael, E. (1980). **Competitive Strategy: Techniques for analyzing industries and competitions: with a new introduction**. New York: Free Press.

ตัวอย่างภาพประกอบ

สถานีฐาน (Base Station) ของระบบโทรศัพท์มือถือที่ทำหน้าที่ส่งผ่านสัญญาณนั้น จะประกอบไปด้วย อุปกรณ์รับ-ส่งสัญญาณ สายอากาศ สายเคเบิลนำสัญญาณ และตัวโครงสร้างเสาสัญญาณที่ใช้รองรับการติดตั้ง อุปกรณ์ดังกล่าวมา โดยตัวโครงสร้างเสาสัญญาณจะมีลักษณะเป็นแบบ หอคอย โครงสร้างคอนกรีต และ โครงสร้างเหล็ก ซึ่งมีชื่อเรียกกันทั่วไปว่าเสาสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ดังภาพประกอบ 1)

ภาพประกอบ 1) สถานีฐานของระบบโทรศัพท์มือถือแบบโครงสร้างเหล็ก

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช.

การพัฒนาตราสินค้าของของกลุ่มสตรีทอผ้าสหรณ์บ้านเชียงเหียน
ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
The Development Branding of The Women Weaving for Baan Chieng Xuan
Tambon Khwa Amphoe Mueang Mahasarakham Province.

นพรัช พันโกคา¹ ประภาศิลป์ วันนอ² ดร.กิตติชัย เจริญชัย³ และ ผศ.ดร.เขมิกา แสนโสม⁴
Nopparas Panpaoka Praphasin Wannok Dr.Kittichai Jaroenchai and Asst.Prof.Dr.Kemika Sansom

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มสตรีทอผ้าสหรณ์บ้านเชียงเหียน 2) เพื่อออกแบบตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหรณ์บ้านเชียงเหียน 3) เพื่อศึกษาตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหรณ์บ้านเชียงเหียน และ 4) เพื่อพัฒนาตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหรณ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Method Research Design) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม พบว่า 1) ตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหรณ์บ้านเชียงเหียนมีการใช้สีที่ออกแบบตราสินค้าที่ไม่สวยงามตา หรือ สีสิ้นจุดฉาดเกินไป 2) ออกแบบตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหรณ์บ้านเชียงเหียนมีการนำสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาเป็นองค์ประกอบของตราสินค้า 3) ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหรณ์บ้านเชียงเหียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.05$, $S.D=0.15$) และ 4) แนวทางการพัฒนาตราสินค้า คือ ด้านสี ควรมีการออกแบบตราสินค้าที่ใช้เป็นสีที่ดูแล้วสวยงามตา เช่น ใช้สีฟ้าหรือสีดำในการออกแบบตราสินค้า

คำสำคัญ : ตราสินค้า

ABSTRACT

This research aims to 1) situation analysis of The Women Weaving for Baan Chieng Xuan 2) Brand building of The Women Weaving for Baan Chieng Xuan 3) study to branding of The Women Weaving for Baan Chieng Xuan and 4) development branding of The Women Weaving for Baan Chieng Xuan Tambon Khwa Amphoe Mueang Mahasarakham Province by using mixed method research Design. The instrument used for collecting data was structured interview and questionnaire. The results were found as follows: 1) there is a brand design that seems

¹ นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

uncomfortable or flashy colours too 2) using the local symbol to be the element of the brand 3) branding of The Women Weaving for Baan Chieng Xuan was at a medium level ($\bar{X}$ =3.05, S.D=0.15) and 4) development branding of The Women Weaving for Baan Chieng Xuan was colors: There should be a brand design that uses a color that looks great on the eyes, such as using a blue or black in the brand design.

Keywords : Branding

บทนำ

ในการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยระบบร้านค้าเครือข่ายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากรภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนา เป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพมีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่มเป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งในและต่างประเทศ ได้มีการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ว่าด้วย ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เริ่มแผนพัฒนาฯ ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 3.9 และสามารถรักษาสถิติรภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมไว้ได้โดยฐานะการคลังมีความแข็งแกร่ง ทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องรวมทั้งการจ้างงานและดุลบัญชีเดินสะพัดอยู่ในเกณฑ์ดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, หน้า 85)

ทั้งนี้แผนยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2555-2559) ว่าด้วย การบริหารจัดการความรูผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศ สู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสมที่เข้าถึงประชาชน และประชาสังคมอย่างแพร่หลาย โดยมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการวิจัยและ ผลงานวิจัยด้วยการบริหารจัดการด้านการวิจัยให้เป็นฐานความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและ พัฒนาเศรษฐกิจต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ : ระบบออนไลน์) ในปัจจุบันผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ปี 2557-2558 ในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ มีผู้ประกอบการจำนวน 5,003 ราย และมีผลิตภัณฑ์ OTOP ที่ขึ้นทะเบียนไว้กว่า 27,278 รายการ ซึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP ที่ผ่านการคัดสรรล่าสุด มีทั้งหมด 8,592 รายการ โดยแยกเป็นประเภทอาหารจำนวน 2,728 รายการ ประเภทเครื่องดื่ม จำนวน 293 รายการ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย จำนวน 1,802 รายการ ประเภทของใช้ ของประดับตกแต่ง จำนวน 3,518 รายการ และประเภทสมุนไพรไม่ใช่อาหารจำนวน 251 รายการ (ภูมิปัญญาไทย : ระบบออนไลน์)

และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจังหวัดมหาสารคาม (พ.ศ. 2557-2560) ในยุทธศาสตร์เสริมสร้างเศรษฐกิจเพื่อชุมชน ว่าด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์แก่กลุ่มผู้ผลิตและผู้ประกอบการ OTOP เพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า OTOP และเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้า

OTOP ของจังหวัดมหาสารคามให้ก้าวสู่มาตรฐานอาเซียนและสากล และเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาสินค้า OTOPI สู่สากล (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดมหาสารคาม : ระบบออนไลน์)

สำหรับกลุ่มสตรีทอผ้าสกรณบ้านเชียงเหียน เป็นผู้ผลิตสินค้า OTOP ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งปัจจุบันประสบปัญหาในตราสินค้าที่มีการใช้สีที่ออกแบบตราสินค้าที่ดูไม่สบายตา หรือสีสันฉูดฉาดเกินไป (บทสัมภาษณ์คุณแม่แพง โคตรมณคุณ ประธานกลุ่มสตรีทอผ้าสกรณบ้านเชียงเหียน เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2559) ทำให้กลุ่มวิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสกรณบ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาส อําเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำความรู้ที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาตราสินค้าเพื่อเพิ่มยอดขายให้กับกลุ่มสตรีทอผ้าสกรณบ้านเชียงเหียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มสตรีทอผ้าสกรณบ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาส อําเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อออกแบบตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสกรณบ้านเชียงเหียนตำบลเขวาส อําเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสกรณบ้านเชียงเหียนตำบลเขวาส อําเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
4. เพื่อพัฒนาตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสกรณบ้านเชียงเหียนตำบลเขวาส อําเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้ประกอบการที่มี เพศ อายุสถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อายุการทำงาน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสกรณบ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาส อําเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามต่างต่างกัน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับตราสินค้าจากนักวิชาการหลายท่าน ดังต่อไปนี้

1. **ความหมายตราสินค้า (Branding)** มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำดังกล่าวดังต่อไปนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2543:107) กล่าวว่า ตราสินค้า (Brand) หมายถึง ชื่อ คำ สัญลักษณ์ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสิ่งดังกล่าวเพื่อระบุถึงสินค้าและบริการของผู้ขายรายใดรายหนึ่งหรือกลุ่มของผู้ขายเพื่อแสดงถึงลักษณะที่แตกต่างจากคู่แข่ง

ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ (2547:161) กล่าวว่า ตราสินค้า (Brand) หมายถึง การใช้ชื่อ รูปแบบ สัญลักษณ์ หรือการออกแบบ หรือการผสมผสานของสิ่งต่างๆเหล่านี้ เพื่อใช้ระบุหรือจำแนกผลิตภัณฑ์

ภาวิณี กาญจนภา (2554:154) กล่าวว่า ตราหือผลิตภัณท์ (Brand) หมายถึง ชื่อ คำ สัญลักษณ์ การออกแบบ หรือการรวมกันของสิ่งต่างๆข้างต้นที่เป็นเครื่องแสดงถึงผลิตภัณท์ของผู้ขายและเป็นสิ่งที่ช่วยแยกความแตกต่างระหว่างผลิตภัณท์ของผู้ขายและผู้แข่งขัน

วิทวัส รุ่งเรืองผล (2549:120) กล่าวว่า ตราหือ (Brand) หมายถึง ถ้อยคำ (Word) สัญลักษณ์ (Symbol or logo) รูปทรง (Style) การออกแบบ (Design) สี (Color) อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆอย่าง รวมกันเพื่อระบุชี้ลักษณะของผลิตภัณท์หนึ่งๆ ขององค์กรที่จะแตกต่างจากผู้อื่น

ปณิศา มีจินดา และ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2554:160) กล่าวว่า ตราสินค้า (Brand) เป็นชื่อ คำ สัญลักษณ์ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสิ่งดังกล่าวเพื่อระบุถึงสินค้าและบริการของผู้ขายรายใดรายหนึ่งหรือกลุ่มผู้ขายเพื่อแสดงถึงลักษณะที่แตกต่างจากคู่แข่ง

สรุปได้ว่า ตราสินค้า (Brand) หมายถึง การใช้ชื่อ รูปแบบ สัญลักษณ์ การออกแบบถ้อยคำ สัญลักษณ์ รูปทรง สี อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆอย่างรวมกันเพื่อระบุถึงสินค้าและบริการของผู้ขายรายใดรายหนึ่งหรือกลุ่มผู้ขายและเป็นสิ่งที่ช่วยแยกความแตกต่างระหว่างผลิตภัณท์ของผู้ขายและผู้แข่งขัน

2. ความสำคัญของตราสินค้า (Branding)

ตราสินค้าทำให้ผู้ซื้อเลือกซื้อสินค้าได้ถูกต้องโดยผู้ซื้อเปรียบเทียบคุณภาพได้เห็นความแตกต่างในสินค้าในการนำตราสินค้าไปใช้ในการโฆษณาและลูกค้าจำได้เมื่อสินค้าอยู่ในชั้นวางในร้านเพื่อให้ผู้ขายเพิ่มยอดขายและการตลาดเพราะช่วยให้ผู้ซื้อไม่สับสนในการตัดสินใจซื้อและสามารถตั้งราคาให้แตกต่างกันในแต่ละสายหือในการกำหนดตำแหน่งสินค้าต่างๆ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2543:108) ทั้งนี้ตราสินค้าจัดเป็นทรัพย์สินขององค์กรธุรกิจที่ช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณท์นอกจากคุณลักษณะทางกายภาพที่ผู้บริโภคสามารถมองเห็นได้หรือหน้าที่ประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณท์ที่ผู้บริโภคได้รับการซื้อผลิตภัณท์การบริหารจัดการตามหือผลิตภัณท์ที่ดีก่อให้เกิดการรับรู้แรงเห็นคุณค่าจาดจ่ายยอมรับและสร้างความซื่อสัตย์ต่อสายหือปฎิภาณอันจะนำมาซึ่งรายได้และกำไรให้กับธุรกิจ(ภาวิณี กาญจนภา 2554:155)

ตราสินค้ามีความสำคัญมากๆทั้งต่อ ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายและผู้บริโภค หากผลิตภัณท์ต่างๆไม่มีการนำตราหือมาใช้ในการติดต่อซื้อขายและกิจกรรมอื่นๆทางการตลาด คงทำได้ด้วยความยากลำบากโดยตราหือมีส่วนสำคัญเช่น ทำให้ลูกค้าเห็นความแตกต่างระหว่างผลิตภัณท์ในแต่ละชนิด แต่ละแบบของผู้ผลิตแต่ละราย ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าในการที่จะเลือกซื้อผลิตภัณท์ว่าจะได้ผลิตภัณท์ที่ต้องการในคุณภาพแลมาตรฐานที่เคยได้รับ (วิทวัส รุ่งเรืองผล 2549:121) ดังนั้นตราสินค้าเป็นการนำเสนอผลประโยชน์ด้านหน้าที่ของสินค้าให้กับผู้บริโภค ปทุมเวชผลประโยชน์นี้จะต้องดีเท่ากับหรือมากกว่าคู่แข่งและนำเสนอผลประโยชน์ทั้งในด้านบนและด้านอารมณ์ซึ่งประโยชน์ทั้งสองนี้จะสอดคล้องกับการเพื่อนำเสนอค่าสินค้าที่มีลักษณะเป็นหนึ่งเดียว (ปณิศา มีจินดา และ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ 2554:161)

สรุปได้ว่าตราสินค้ามีความสำคัญมากๆทั้งต่อผู้ผลิต ผู้จำหน่ายและผู้บริโภคซึ่งจัดเป็นทรัพย์สินขององค์กรธุรกิจที่ช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณท์ และเป็นการนำเสนอผลประโยชน์ด้านหน้าที่ของสินค้าให้กับผู้บริโภคทำให้ผู้ซื้อเลือกซื้อสินค้าได้ถูกต้องโดยผู้ซื้อเปรียบเทียบคุณภาพได้เห็นความแตกต่างในสินค้าในการนำตราสินค้าไปใช้ใน

การโฆษณาและลูกค้าจำได้เมื่อบริษัทมีตราสินค้าที่มีชื่อเสียงแล้วปัจจัยด้านการผลิตอาจถูกนำไปว่าจ้างหน่วยงานภายนอกเป็นผู้ผลิตได้

3. องค์ประกอบของตราสินค้า (Branding)

จากการศึกษาองค์ประกอบตราสินค้าจากนักวิชาการหลายท่านทำให้สรุปได้ว่าองค์ประกอบของตราสินค้าประกอบด้วย ด้านชื่อตรา ด้านสี ด้านภาษา ด้านสัญลักษณ์ และด้านการออกแบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research Design) ประกอบด้วย การศึกษาเชิงคุณภาพและการศึกษาเชิงปริมาณ โดยวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็นขั้นตอนการวิจัย 4 ระยะ ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 1 การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาสัน อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิธีการวิจัย การวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ให้ข้อมูล คือ สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน จำนวน 19 คน

เครื่องมือการวิจัย คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยรูปแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการกำหนดประเด็นโครงสร้างข้อคำถามที่มีคำถามแน่นอนตายตัว ผู้วิจัยได้ใช้ข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) ในสัมภาษณ์เฉพาะประเด็นที่สำคัญๆ คือ สภาพการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน

การเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เจาะลึกมีความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ โดยขั้นแรกจะเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลจากเอกสารจากนั้นจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เชิงระบบ (Systematic synthesis) เพื่อหาประเด็นร่วมหรือประเด็นหลักและอธิบายเนื้อหา

ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 2 การออกแบบตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาสัน อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิธีการวิจัย การวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน จำนวน 19 คน

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เรื่อง การออกแบบตราสินค้า เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้วิจัยประยุกต์ขึ้นจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ไปดำเนินการสำรวจข้อมูล เพื่อเก็บข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน

การวิเคราะห์ข้อมูล ในวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) นำเสนอในรูปของจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 3 ศึกษาศึกษาดราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวอำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิธีการวิจัย การวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน จำนวน 19 คน

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้วิจัยประยุกต์ขึ้นจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 2

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีการหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Congruence : IOC) เลือกคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป จากนั้นนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability Analysis) เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์อัลฟาของครอนบาคส์ (Cronbach's Alpha) ของตัวแปรทุกตัวมีค่าเกิน 0.60 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2006)

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยแล้ว ไปดำเนินการสำรวจข้อมูล เพื่อเก็บข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน

การวิเคราะห์ข้อมูล ในวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) นำเสนอในรูปของจำนวน (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 4 เพื่อพัฒนาดราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวอำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิธีการวิจัย การวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ให้ข้อมูล คือ สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน จำนวน ๓ คน และนักวิชาการ จำนวน 2 คน

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลสนทนากลุ่มซึ่งประกอบไปด้วยแนวทางปลายเปิดในการสนทนากลุ่มที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้พัฒนารูปแบบบรรจุกุณัตของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี

การเก็บข้อมูล ขั้นตอนนี้ใช้วิธีการการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน

การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพัฒนาดราสินค้าของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี โดยการสนทนากลุ่มของสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน และนักวิชาการ ประกอบด้วย การจัดระเบียบข้อมูล การแสดงข้อมูลสรุป และตรวจสอบความถูกต้องของผลวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สรุปผลข้อค้นพบการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาสี อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

พบว่า สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน ประกอบด้วย ด้านชื่อตราสินค้า คือ ไม่มีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ ด้านสี คือ มีการใช้สีที่ออกแบบตราสินค้าที่ไม่สบายตา หรือ สีฉูดฉาดเกินไป ด้านการออกแบบ คือ ไม่มีการวางแผนก่อนออกแบบตราสินค้า ด้านภาษา คือ ภาษายังสื่อถึงตัวผลิตภัณฑ์ไม่ค่อยจะดีนัก และด้านสัญลักษณ์ คือ ตราสินค้าไม่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม

2. สรุปผลข้อค้นพบออกแบบตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาสี อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

พบว่า สำหรับการออกแบบตราสินค้า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นในการนำสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาเป็นองค์ประกอบของตราสินค้า ดังแสดงในรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 การออกแบบตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน

3. สรุปผลข้อค้นพบการศึกษาตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาสี อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะเป็น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 15 คน คิดเป็นร้อยละ 78.90 มีอายุระหว่าง 31-40 ปีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 52.60 มีสถานภาพสมรส จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 52.60 มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 47.40 มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 63.20 มีอายุการทำงาน 1-5ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 78.90 และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างตราสินค้ากลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาสี อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.05$, $S.D=0.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ดังนั้น ด้านชื่อยี่ห้อ ($\bar{X}$ =3.18, S.D=0.20) ด้านภาษา ($\bar{X}$ =3.08, S.D=0.20) ด้านการออกแบบ ($\bar{X}$ =3.00, S.D=0.26) ด้านสัญลักษณ์ ($\bar{X}$ =3.00, S.D=0.19) ด้านสี ($\bar{X}$ =2.99, S.D=0.24)

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบการที่มี เพศ อายุสถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อายุการทำงาน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาสันติ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

4. สรุปผลข้อค้นพบการพัฒนาตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาสันติ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

พบว่า กลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียนควรมีการพัฒนาตราสินค้า โดยเรียงลำดับดังนี้

1. ด้านสี (Colors) ควรมีการออกแบบตราสินค้าที่ใช้เป็นสีที่ดูแล้วสบายตา เช่นใช้สีฟ้าหรือสีดำในการออกแบบตราสินค้า
2. ด้านสัญลักษณ์ (Logo) ควรมีการออกแบบตราสินค้าที่มีสัญลักษณ์แสดงถึงบุคลิกภาพได้ชัดเจน โดยการตัวสินค้าได้อย่างชัดเจน
3. ด้านการออกแบบ (Design) ควรมีการออกแบบตราสินค้าที่มีการวางแผนอย่างเหมาะสม โดยมีการวางแผนก่อนออกแบบตราสินค้า
4. ด้านภาษา (Language) ควรมีการออกแบบตราสินค้าที่มีภาษาที่ใช้สื่อถึงตัวผลิตภัณฑ์ได้ดี โดยการใส่ชื่อกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์ บ้านเชียงเหียน ลงไปใน ตราสินค้าด้วย
5. ด้านชื่อยี่ห้อ (Brand name) ควรมีการออกแบบตราสินค้าที่ ชื่อยี่ห้อสามารถแสดงให้เห็นความแตกต่าง โดยมีการออกแบบตราสินค้าที่แตกต่างจากคู่แข่ง

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาสันติ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีการสร้างตราสินค้าพบว่าผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างตราสินค้าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.05 ,S.D = 0.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านชื่อยี่ห้อ ($\bar{X}$ = 3.18 , S.D = 0.20) ด้านภาษา ($\bar{X}$ = 3.08 , S.D = 0.20) ด้านการออกแบบ ($\bar{X}$ = 3.00 , S.D = 0.26) ด้านสัญลักษณ์ ($\bar{X}$ = 3.00 , S.D = 0.19) ด้านสี ($\bar{X}$ = 2.99 , S.D = 0.24) ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร ภัทรพูนสิน (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของความจงรักภักดีต่อตราสินค้าข้าวสารบรรจุถุง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลของความจงรักภักดีต่อตราสินค้าข้าวสารบรรจุถุง จากการศึกษา พบว่าในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมากเนื่องจาก ชื่อ คำ สัญลักษณ์ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสิ่งดังกล่าวเพื่อระบุถึงสินค้าและบริการของผู้ขายรายใดรายหนึ่งหรือกลุ่มของผู้ขายเพื่อแสดงถึงลักษณะที่แตกต่างจากคู่แข่ง (ศิริวรรณ เสรีรัตน์,2543:107)
2. การพัฒนาตราสินค้าของกลุ่มสตรีทอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาสันติ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่าสิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นอันดับแรก คือ ด้านสี ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร ภัทรพูนสิน

(2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของความจงรักภักดีต่อตราสินค้าข้าวสารบรรจุถุง พบว่า เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลของความจงรักภักดีต่อตราสินค้าข้าวสารบรรจุถุง ลำดับสุดท้าย คือ ความรับผิดชอบขององค์กรต่อสังคมเนื่องจากสิ่งที่มีอยู่ในตัวของวัตถุนั้นๆ เป็นปรากฏการณ์ของแสงกระทบที่วัตถุแล้วถูกส่งมาที่ตาของเรา แบ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติและสิ่งที่สังเคราะห์ขึ้นมา สามีความสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวันมากๆ เช่น การแต่งกาย เครื่องหมาย สัญลักษณ์เป็นต้น และเสียงยังให้ความรู้สึกทางจิตวิทยา ได้อีกด้วย คือ กล่อมเกลาจิตใจให้รู้สึกอ่อนไหวได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ ความกรุณา ให้คำปรึกษาเป็นอย่างดียิ่งจาก ดร.กิตติชัย เจริญชัย และ ผศ.ดร.เขมิกา แสนโสม อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือให้คำแนะนำและแนวคิดที่เป็นประโยชน์ ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของเนื้อหา และขอขอบคุณกลุ่มสตรีหอผ้าสหกรณ์บ้านเชียงเหียนทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

- ธนากร ภัทรพูนสิน. (2556). **อิทธิพลของความจงรักภักดีต่อตราสินค้าข้าวสารบรรจุถุง**.บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปณิศา มีจินดา และ ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2554). **การบริหารตราเชิงกลยุทธ์และการสร้างคุณค่าตรา**. บริษัทธรรมสาร จำกัด.
- ภาวิณี กาญจนภา. (2554). **หลักการตลาด**. เพชรบุรี : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี.
- ภูมิปัญญาไทย. **ข้อมูล ผลิตภัณฑ์ OTOP ผ่านการคัดสรรล่าสุด ปี2557-2558**. จากการสืบค้น www.otoptoday.com/wisdom/
- วิทวัส รุ่งเรืองผล. (2549). **เหนือคู่แข่งด้วยการตลาดเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ : เนชั่นบุ๊คส์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์.(2543). **หลักการตลาด**. กรุงเทพฯ : ไดมอนด์ บิสสิเนสเวิร์ล.
- ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์. (2547). **หลักการตลาด**. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์ท็อป.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559**. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.**แผนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฉบับที่ 8 (2555-2559)**.จากการสืบค้นwww.owf.go.th/wofa/modules/website/upload/article/90b423a55f4d86dca3b0b4ad916eead9.pdf [14 มีนาคม 2559].
- Hair,etc. (2006). **Multivariate Data Analysis (6th ed.)**. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

ผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ
ตำบลปากโทก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

The Effect of Empowerment Program on Dementia Preventive Behavior in Older
Adults, Pakthok Sub-district, Muang, Phitsanulok Province

นพมาศ กุลคง¹ จิรพนธ์ พุดลอบ² เยฮา แซ่หว่า³ กู้เกียรติ ก้อนแก้ว⁴ อรสา ภูเจริญ⁵
Noppamat Kunkhong, Jiraphon Phudlob, Yaoha Saewa, Kukiet Konkaew, Orasa Poocharoen

บทคัดย่อ

วิจัยกึ่งทดลองแบบสองกลุ่มวัดผลก่อนและหลังการทดลองโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสันนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุและศึกษาผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ ตำบลปากโทก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรม จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน ทำการสุ่มแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์คัดเข้าคัดออก เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วยโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมและแบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่มีความเป็นอิสระและไม่อิสระต่อกัน พบว่าพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองหลังการให้โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจมีพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p -value < 0.001

คำสำคัญ โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจ, ภาวะสมองเสื่อม, พิษณุโลก

Abstract

This quasi-experimental research using the pretest-posttest design applied with empowerment theory of Gibson, aimed to study the dementia preventive behavior in older adults and to investigate the effect of empowerment program on dementia preventive behavior in older adults, Pak Thok sub-district, Muang, Phitsanulok province. Thirty people received intervention were used as experimental group and 30 people of control group were chosen.

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

² นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

³ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

⁴ อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม E-mail: kukietk@gmail.com 086-6785974

⁵ อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

The samples were purposely selected based on inclusion and exclusion criteria. Research instruments composed of dementia preventive behavior program and questionnaire. The data were analyzed using descriptive statistics. The hypotheses were computed using the t-test (Independent and Paired Samples). The result showed that the older adults' dementia preventive behavior in older adults after obtaining the program was higher than the one before treatment and was higher than the control group with statistically significant difference (p -value < 0.001).

Keywords: Empowerment Program, Dementia, Phitsanulok

บทนำ

องค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ผู้สูงอายุในช่วงปี พ.ศ. 2544 – 2643 ว่าจะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ หมายความว่า จะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลก (เรณูการ์ ทองคำรอด, 2557) ทั้งนี้จะพบว่าประเทศที่พัฒนาทางเศรษฐกิจ จะมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี การแพทย์ ทำให้รัฐบาลมีการพัฒนาทางด้านสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง สำหรับในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก เฉียงใต้พบว่าประมาณปี พ.ศ. 2593 ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากเป็นอันดับ 2 รองจากประเทศสิงคโปร์ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2557) ซึ่งประเทศไทยได้เข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 หรือ 12 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้คาดการณ์ว่าประเทศไทยจะเป็น “สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์” ประมาณปี พ.ศ. 2564 โดยในปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยมีประชากรทั้งหมดประมาณ 68 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นประชากรสูงอายุถึง 10 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 14.7 (บรรลุ ศิริพานิช, 2557) ของประชากรไทยทั้งหมด ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่เป็นโรคเรื้อรัง ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง และภาวะสมองเสื่อม อีกทั้งยังมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

ภาวะสมองเสื่อมเป็นกลุ่มอาการที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization & Alzheimer's Disease International, 2012) ได้รายงานว่าการสูงอายุทั่วโลก มีภาวะสมองเสื่อมจำนวน 2.4 - 3 ล้านคน ภาวะสมองเสื่อมเป็นภาวะที่พบได้บ่อยในผู้สูงอายุ สำหรับประเทศไทยพบว่ามีผู้ป่วยภาวะสมองเสื่อมสูงถึง 229,100 คน และคาดการณ์ไว้ว่าจำนวนผู้ป่วยภาวะสมองเสื่อมในประเทศไทยจะเพิ่มสูงขึ้นเป็น 450,200 คน และ 1,233,200 คน ภายในปี พ.ศ. 2563 และปี พ.ศ. 2593 ตามลำดับ (วัลลภา อังคารา, 2559) ภาวะสมองเสื่อมเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพทั้งของผู้สูงอายุ และบุคคลภายในครอบครัวโดยเฉพาะผู้ดูแลผู้ป่วย ภาวะสมองเสื่อมจะทำให้ผู้สูงอายุมีการถดถอยของระบบสมองในการเรียนรู้และเข้าใจปัญหาอย่างรุนแรง ประกอบกับมีปัญหาด้านการสื่อสารเพื่อให้บุคคลอื่นเข้าใจ ความหมายที่ตนสื่อ การป้องกันภาวะสมองเสื่อมทำได้โดยการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ให้ครบ 5 หมู่ นอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ หมั่นฝึกสมองและทำงานเพื่อเพิ่มทักษะของสมอง รวมถึงการทำ

กิจกรรมร่วมกับผู้อื่น สามารถช่วยชะลอการเกิดโรคหรือชะลอความเสื่อมของสมองลงได้ (บุษย์ณกมล เรื่องรักเรียน , 2554)

การเสริมสร้างพลังอำนาจด้านสุขภาพในผู้สูงอายุเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้ผู้สูงอายุ สามารถป้องกันตนเอง หรือช่วยลดภาวะเสี่ยงต่อการป่วยด้วยภาวะสมองเสื่อมได้ โดยจัดกิจกรรมในกลุ่มเสี่ยงในผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ซึ่งกิจกรรมจะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่มีภาวะเสี่ยงที่จะเป็นภาวะสมองเสื่อมได้มีการดูแลสุขภาพของตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตามแนวคิดของกิบสันและกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Gibson, 1993: 267-268) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริดา กังแฮ (2558) ที่พบว่ากิจกรรมเสริมสร้างพลังอำนาจในการจัดการตนเองเพื่อควบคุมโรคเบาหวาน หลังการเข้าร่วมกิจกรรมผู้ป่วยมีพฤติกรรมการจัดการตนเองในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดตามเป้าหมาย จนสามารถควบคุมโรคได้ตามเกณฑ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสัน มาประยุกต์ใช้ในการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ เพื่อจะได้เป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้านภาวะสมองเสื่อมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ ตำบลปากโทก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

สมมุติฐานในการวิจัย

1. พฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกัน
2. พฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุก่อนระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจมีความแตกต่างกัน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

มาตรการในการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุเป็นมาตรการที่ช่วยเพิ่มสมรรถภาพการทำงานของสมองได้แก่ การออกกำลังกายแบบ Aerobic exercise อย่างน้อยครั้งละ 30 นาที 2 ครั้งต่ออาทิตย์ และการฝึกการใช้สมอง (Cognitive activity training) ส่วนมาตรการที่ไม่มีประโยชน์ในการป้องกันภาวะสมองเสื่อมคือการรับประทานอาหารเสริมพวก Omega-3 long chain polyunsaturated fatty acids และDehydroepiandrosterone ในด้านของปัจจัยเสี่ยงของการเกิดภาวะสมองเสื่อมพบว่า ปัจจัยที่ช่วยลดความเสี่ยงการเกิดภาวะสมองเสื่อมในอนาคตคือการที่มีกิจกรรมทางกายมาก (Physical activity) การมีดัชนีมวลกายที่ปกติ (Normal body mass index) การกินอาหารแบบ Mediterranean diet การดื่มแอลกอฮอล์ปริมาณเท่ากับหรือน้อยกว่า 1 drink ต่อวัน และการกิน vitamin C และ E เสริม ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะสมองเสื่อมได้แก่ การดื่มกาแฟเป็นประจำ และการกิน beta-carotene เสริม (ธัญญรัตน์ อโนทัยสินทวี, 2558) ส่วนในด้านการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมมีการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การป้องกันภาวะสมองเสื่อม

ในผู้สูงอายุและค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถภาพสมองเบื้องต้น (MMSE-Thai 2002) ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ 7.52 คะแนน และค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถภาพสมองเบื้องต้น (MMSE-Thai) ก่อนการทดลอง 21.00 คะแนน หลังการทดลอง 24.40 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างก่อนและหลังการทดลองของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การป้องกันภาวะสมองเสื่อม และค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถภาพสมองเบื้องต้น (MMSE-Thai 2002) พบว่า หลังการทดลองมีคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) (คินาท แชนอก, 2553)

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่า มีปัจจัยหลายอย่างที่จะช่วยป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ เช่น การทำงานที่ต้องใช้ความคิดและสมาธิสูง การทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การเข้าสังคม การรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ การฝึกสมอง การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ัญญารัตน์ โอนทัยสินทรี (2558) ได้กล่าวว่าการออกกำลังกายแบบ (Aerobic Exercise) อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที การฝึกใช้สมอง การทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เป็นการช่วยชะลอการเกิดภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำวิธีการป้องกันภาวะสมองเสื่อมมาสร้างโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรม การป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบสองกลุ่มวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Two group pre-test and post-test) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และมีภูมิลำเนาในตำบลปากโทก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 936 คน

กลุ่มตัวอย่าง เลือกโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน ตามคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 เกณฑ์การคัดเลือกผู้สูงอายุเข้าร่วมในการวิจัย

- 1) เป็นผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ ตำบลปากโทก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
- 2) สามารถพูดคุยโต้ตอบรู้เรื่อง และช่วยเหลือตนเองได้ดี
- 3) ยินยอมให้ความร่วมมือในงานวิจัย

1.2 เกณฑ์การคัดผู้สูงอายุออกจากการวิจัยออก

ผู้สูงอายุไม่ได้เข้าร่วมในการวิจัยตลอดช่วงของการให้โปรแกรม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ 2 ชนิด ได้แก่ โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรม การป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ และแบบสอบถามพฤติกรรม การป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ

2.1 โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ

โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ ตำบลปากโทก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นการประยุกต์ทฤษฎีเสริมสร้างพลังอำนาจของ กิบสัน (Gibson, 1993) และ แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยมีระยะเวลาทั้งหมด 8 สัปดาห์ ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่ 1 สารความรู้ ควบคู่ความสุข

กิจกรรมที่ 2 ลดพฤติกรรมเสี่ยงภาวะสมองเสื่อม

กิจกรรมที่ 3 เพิ่มความจำ พัฒนาสมอง

กิจกรรมที่ 4 เสริมความคิดเพิ่มความจำ

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมเล่นสนุกและความคิด

กิจกรรมที่ 6 เพิ่มสมาธิ เพิ่มทักษะ

2.2 แบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ

เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป พฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรม มีรายละเอียดประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ 7 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ โรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ จำนวน 25 ข้อ

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงของเนื้อหา และความเหมาะสม ของเนื้อหาของภาษาที่ใช้ โดยทำการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

2.3.2 การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้สูงอายุ ซึ่งมีบริบทและวัฒนธรรมการดำรงชีวิต คล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา โดยทำการทดสอบแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด หาความเชื่อมั่นของ เครื่องมือโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาคซ์ (Cronbach) ค่าที่ได้เท่ากับ 0.735

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นเตรียมการ

- ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตในการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลจากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพทั้ง 2 แห่ง

- ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ขั้นตอนและ วิธีการดำเนินงานวิจัย

ขั้นดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อม ในผู้สูงอายุที่ได้ประยุกต์ขึ้นมา ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ ซึ่งกลุ่มการทดลองจะได้ปฏิบัติตาม

โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ โดยกลุ่มควบคุมจะดำเนินชีวิตตามปกติซึ่งจะดำเนินการทดลองทั้ง 2 กลุ่มพร้อมกัน

สัปดาห์ที่ 1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ แบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ

สัปดาห์ที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7 กลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ

สัปดาห์ที่ 8 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยแบบสอบถามชุดเดียวกันกับก่อนการทดลองโดยจะทำการเก็บข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยหา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ใช้สถิติ Paired Sample t – test เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมก่อนและหลังได้รับโปรแกรมในกลุ่มทดลอง

ใช้สถิติ Independent Sample t – test เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังได้รับโปรแกรม

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังได้รับโปรแกรม

กลุ่มทดลอง	n	$\bar{x}$	S.D.	t	df	p-value
ก่อน	30	31.00	4.878	-4.28	29	< 0.001*
หลัง	30	36.47	4.890			

*p-value < 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ หลังการให้โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} < 0.001$ โดยพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุของกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย 31.00 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.878 เมื่อได้รับโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจฯ หลังการ

ทดลองมีค่าเฉลี่ย 36.47 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.890 ทั้งนี้พบว่าค่าคะแนนพฤติกรรมฯ หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลอง 5.47 คะแนน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการให้โปรแกรม

	n	$\bar{x}$	S.D.	t	df	p-value
กลุ่มทดลอง	30	36.47	4.890	8.969	58	< 0.001*
กลุ่มควบคุม	30	27.33	2.682			

*p-value < 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า พฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ หลังการให้โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการได้รับโปรแกรมฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} < 0.001$ โดยพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุของกลุ่มทดลอง หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย 36.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.890 ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมป้องกันภาวะสมองเสื่อม 27.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.682 ทั้งนี้พบว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมป้องกันภาวะสมองเสื่อมหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุม 9.14 คะแนน

สรุปและอภิปรายผล

ก่อนการให้โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุของกลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อการป้องกันภาวะสมองเสื่อมจึงเสี่ยงต่อการเกิดภาวะสมองเสื่อมของกลุ่มทดลอง หลังจากกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ ทำให้กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมที่ดีขึ้น เป็นไปตามสมมติฐาน คือ พฤติกรรม การป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกัน และเป็นไปตามทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสัน ที่ได้กล่าวว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลในการควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตซึ่งทำให้บุคคลตระหนักในความรับผิดชอบต่อสุขภาพของตนเองดังนั้นการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ ความสามารถของตน ที่จะจัดการกับเหตุการณ์หรือปัญหาของตนเองได้อย่างเหมาะสม และประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ กรองทอง คมรัตน์ปัญญา และคณะ (2553) ที่ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลการป้องกันภาวะแทรกซ้อนผู้ป่วยความ

ต้นโลหิตสูงชนิดไม่ทราบเหตุ กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจนอกจากจะช่วยให้บุคคลควบคุมปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมแล้วยังสามารถเป็นการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้บุคคลตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของตนเองทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมลดพฤติกรรมเสี่ยงภาวะสมองเสื่อมเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างให้ความรู้เกี่ยวกับการลดพฤติกรรมเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ ให้สามารถควบคุมปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดโรคในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา บัวทองจันทร์ (2556) ที่ได้ทำการศึกษาผลของโปรแกรมการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพในบุคคลกลุ่มเสี่ยงที่มีการเผาผลาญอาหารผิดปกติ ทั้งนี้ยังไปในแนวทางเดียวกันกับ ปรีดา กังแฮ และคณะ (2558) ที่ได้ทำการศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการจัดการตนเองต่อความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน พฤติกรรมการจัดการตนเอง และการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วย

หลังการให้โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมสูงกว่ากลุ่มควบคุม เป็นผลมาจากกิจกรรมของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันในผู้สูงอายุ โดยกลุ่มทดลองได้เข้าร่วมโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันในผู้สูงอายุ เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ คือ พฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการให้โปรแกรม เป็นไปตามทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสันซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของยุวดี รอดจากภัย (2555) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ทั้งนี้เนื่อง จากกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจเมื่อนำวิธีการที่เลือกใช้ไปปฏิบัติแล้วเกิดประสิทธิภาพหรือประสบความสำเร็จผู้ป่วยจะรู้สึกมั่นใจรู้สึกมีพลังอำนาจมีความสามารถและคงไว้ซึ่งพฤติกรรมการแก้ปัญหาอันการเสริมสร้างพลังอำนาจทั้ง 4 ขั้นตอนตามแนวคิดของกิบสัน หลังการให้โปรแกรมทำให้ผู้สูงอายุมีอำนาจต่อการควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมของตนเอง มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้นต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่จากการเข้าร่วมโปรแกรม และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าร่วมโปรแกรมกับผู้จัดโปรแกรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญาพร สวัสดิ์ศรี (2555) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการให้ความรู้ด้านสุขภาพต่อระดับน้ำตาลในเลือดและพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการดูแลตนเองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) สรุปกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการก่อให้เกิดผู้สูงอายุมิ พลังอำนาจต่อการคิด การตัดสินใจ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ทำให้ผู้สูงอายุมิคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นลดภาระการพึ่งพิงบุตรหลาน ดังนั้นการให้โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุเป็นการเสริมสร้างอำนาจอีกทางหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุที่จะสามารถช่วยชะลอการเกิดภาวะสมองเสื่อม หรือช่วยป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุได้ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ก่อนการจัดสร้างโปรแกรม ควรมีการศึกษากิจกรรมที่จำเป็นที่เกิด จากความต้องการของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกที่ เป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน และแสดง ความสามารถตามความถนัดของผู้สูงอายุเอง

2. ควรมีการสร้างแรงจูงใจควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในชมรม เช่น การให้ รางวัล การยกย่องชมเชย เพราะผู้สูงอายุในชมรมเป็น ผู้สูงอายุที่ขาดหลายๆด้าน จากการจูงใจดังกล่าวเป็นการให้โอกาสผู้สูงอายุได้เติมทีในสิ่งที่ขาดหายไป

3. ชุมชนมีควรบทบาทที่สำคัญในการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้สูงอายุที่สามารถปรับตัวและยืนหยัดอยู่ได้ด้วย ตนเองอย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในชุมชน

4. ควรมีการจัดโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรม การป้องกันภาวะสมองเสื่อม อย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามพฤติกรรม การป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ผู้อำนวยการ บุคลากร และผู้สูงอายุ ตำบลปากโทก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล รวมถึงสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และสนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2557). แนวโน้มโลก 2050 ตอนที่ 3 : สังคมโลก...สังคมผู้สูงอายุ. [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก : <http://oknation.nationtv.tv/blog/kriengsak/2014/10/24/entry-1> (วันที่ค้นหา

ข้อมูล : 4 พฤศจิกายน 2559).

กรรองทอง คมรัตน์ปัญญา และคณะ. (2553). ประสิทธิผลการป้องกันภาวะแทรกซ้อนผู้ป่วยความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบเหตุ. วารสารวิจัย มช. 15 (ฉบับที่ 10).

จินตนา บัวทองจันทร์. (2556, กรกฎาคม – ธันวาคม 2556). ผลของโปรแกรมการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพในบุคคลกลุ่มเสี่ยงที่มีการเผาผลาญ อาหารผิดปกติ. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ปีที่ 19 (ฉบับที่ 2).

บุษย์ณกมล เรื่องรักเรียน. (2554). รูปแบบการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยสูงอายุโรคสมองเสื่อมสำหรับญาติและผู้ดูแล. คู่มือความรู้และการดูแลผู้ป่วยโรคสมองเสื่อม สำหรับญาติและผู้ดูแล ฉบับ การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยสูงอายุโรคสมองเสื่อมโดยทีมสหสาขาวิชาชีพ.

บรรลุ ศิริพานิช. (2557). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

ปรีดา กังแฮ และคณะ. (2558, มีนาคม - สิงหาคม). ประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการจัดการตนเองต่อความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน พฤติกรรมการจัดการตนเอง และการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี ปีที่ 26 (ฉบับที่ 2).

ปรียาภรณ์ สวัสดิ์ศรี. (2555). ผลของโปรแกรมการให้ความรู้ด้านสุขภาพต่อระดับน้ำตาลในเลือดและพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี ปีที่ 23 (ฉบับที่ 1).

- ธัญรัตน์ อโนทัยสินทวี. (2558). การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเรื่องมาตรการการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ยุวดี รอดจากภัย. (2555, กรกฎาคม-ธันวาคม 2555). ผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรม การป้องกันตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน. วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา ปีที่ 7 (ฉบับที่ 2).
- เรณูการ์ ทองคำรอด. (2557). จิตสังคมผู้สูงอายุ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.stou.ac.th/stoukc/elder/main1_7.html (วันที่ค้นหาข้อมูล : 4 พฤศจิกายน 2559).
- วัลลภา อังคารา. (2559, มกราคม - มิถุนายน). การศึกษาภาวะสมองเสื่อม ความรู้เรื่องโรคและการป้องกันโรคสมองเสื่อม และข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุวิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ. วารสารพยาบาลตำรวจ ปีที่ 8 (ฉบับที่ 1).
- ศินาท แชนอก. (2553 - 2554). ศึกษาการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อม [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://203.157.71.139/group_sr/allfile/1418878293.pdf (วันที่ค้นหาข้อมูล : 4 พฤศจิกายน 2559).

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดภาคกลาง ประเทศไทย
Factor Influencing to Nutrition of Secondary School Student
Case Study of secondary school in province of Central Part ,Thailand

ณัฐชา พวงทอง¹ และ ธนัช กนกเทศ²
Nutchaya Pongthong¹ And Thanach Kanokthet²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวางในครั้งนี้ เพื่อศึกษา สถานการณ์ภาวะโภชนาการในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดภาคกลาง และ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 407 ตัวอย่าง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ระหว่างเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ 2560 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) กำหนดนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษารูปได้ว่า สถานการณ์ภาวะโภชนาการในนักเรียนใช้เกณฑ์น้ำหนักส่วนสูงในการประเมินพบว่า นักเรียนมีภาวะโภชนาการสมส่วน ร้อยละ 59.0 สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ได้แก่ ระดับการศึกษาของนักเรียน พฤติกรรมการออกกำลังกาย ความชอบต่อการเลือกรับประทานอาหาร สื่อโฆษณาที่มีผลต่อการบริโภค และพฤติกรรมเพื่อน พบว่า ระดับพฤติกรรมการออกกำลังกาย ระดับความชอบต่อการเลือกรับประทานอาหาร โฆษณาที่มีผลต่อการบริโภคมีอิทธิพลกับภาวะโภชนาการในนักเรียนอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ระดับการศึกษาของนักเรียน พฤติกรรมเพื่อนและภาวะโภชนาการในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่าระดับการศึกษาของนักเรียน ระดับพฤติกรรมเพื่อนมีอิทธิพลกับภาวะโภชนาการในนักเรียน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ พฤติกรรมสุขภาพ การดูแลตนเอง

Abstract

The purpose of this Cross-sectional research is aimed to investigate current situations concerning the nutritional status of secondary school students secondary school in province of Central Part, Thailand. In addition, the researcher studies factors related to nutrition status of secondary school students. The sample size consisted of 407 students from secondary school.

¹ นิสิตหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, donut_pretty36@hotmail.com, โทร 086-4569915

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาอนามัยชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, thanachk8@gmail.com, โทร 081-8865761

by collecting questionnaire answers between January-February 2016. Descriptive statistics were used to analyze frequency, percentage, average amount and standard deviation and the inferential statistic Logistic Regression Analysis statistic define significance at 0.05

The results showed that most of the sample had normal nutritional status, cut of points based on weight for height, which 59.0 and factors related to nutrition status of secondary school students. This is the level of students education , exercise behavior, preference for food choices, advertising affecting consumption and behavior of friend. Findings are as follows the behavioral level of exercise, Level of preference for food choices, Ads affecting the consumption correlate with the nutritional status of students set at the statistically significant level of 0.01 and the level of students education, behavior of friend set at the statistically significant level of 0.05

Keywords: Nutrition, Students, Secondary school

บทนำ

อาหารและโภชนาการ เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ถ้าเรามีภาวะโภชนาการที่ดี ก็จะช่วยเสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรง ตรงกันข้ามหากเราได้รับสารอาหารที่มากหรือน้อยเกินไปย่อมก่อให้เกิดภาวะโภชนาการเกินหรือภาวะขาดโภชนาการขึ้นได้ การได้เรียนรู้ถึงหลักการบริโภคอาหารและโภชนาการตามหลักโภชนบัญญัติ จะทำให้มนุษย์เราสามารถเลือกบริโภคอาหารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การเลือกบริโภคอาหารอย่างเหมาะสมกับวัย จะมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการสร้างเสริมสุขภาพให้สมบูรณ์แข็งแรงสมวัย

สำหรับประเทศไทยพบว่าสถานการณ์ของภาวะโภชนาการของเด็กไทยจากผลการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการสัมภาษณ์และตรวจร่างกายครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2 แสดงว่าเด็กไทยมีการเติบโตทางกายและภาวะโภชนาการดีขึ้น ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงมีส่วนสูงเพิ่มขึ้นประมาณ 4 ซม.ในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังเผชิญทั้งภาวะโภชนาการพร่องและภาวะโภชนาการเกินแม้ว่าภาวะเตี้ยและภาวะน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์จะลดลงตามลำดับ โดยเฉพาะในเด็กอายุ 6-14 ปี แต่บางภาคความชุกก็ยังสูงกว่าร้อยละ 5 และในเด็กอายุ 1-5 ปี ความชุกของภาวะเตี้ยยังลดลงช้ากว่าความชุกของภาวะน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ ความชุกของภาวะเตี้ยบางภาคสูงร้อยละ 7.5 เมื่อรวมกันแล้วใน พ.ศ. 2551-2 เด็กไทยอายุ 1-14 ปี 520,000 คนมีภาวะเตี้ยและ 480,000 คนมีน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์เสี่ยงต่อสุขภาพไม่แข็งแรงและมีเด็กไทยอายุต่ำกว่า 2 ปี 18,000 คนที่เตี้ยแคระแกร็นรุนแรงเสี่ยงต่อระดับเขาวนปัญญาต่ำในวัยผู้ใหญ่บัณฑิตคุณภาพประชากรในอนาคตโรคอ้วนกำลังเป็นภัยคุกคามใหม่ของเด็กไทยเข้าขั้นอันตราย ความชุกของภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเด็กในเขตชนบทเริ่มพบปัญหานี้เพิ่มขึ้น เด็กไทยอายุ 1-14 ปี 540,000 คน มีน้ำหนักเกินและอีก 540,000 คนอ้วน ในจำนวนนี้ 135,000 คนเสี่ยงเป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ปัญหาอ้วนในเด็กนี้จะส่งผลให้พบปัญหาโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มขึ้นในผู้ใหญ่ เป็นภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่อาจกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ จึงเป็นปัญหาที่ต้องได้รับ

การแก้ไขอย่างรีบด่วน โดยการมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง บุคลากรทุกระดับด้วยมาตรการในการป้องกัน ควบคุม คัดกรองและบำบัดรักษา ที่ครอบคลุมกลุ่มปัจจัยด้านพฤติกรรม การบริโภค การมีกิจกรรมทางกายและ ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล การแก้ปัญหา น้ำหนักเกินและโรคอ้วนยังมีความท้าทาย ที่ต้องระมัดระวัง ไม่ให้ส่งผลกระทบต่อกลับให้ปัญหาโภชนาการพร่องในเด็กบางกลุ่มกลับรุนแรง(ลัดดา เหมาะสุวรรณ, 2551)

สาเหตุและปัจจัยของการเกิดภาวะโภชนาการในเด็กวัยร่นพบว่า มีหลายสาเหตุ เช่น ปัจจัยส่วนบุคคลและ สิ่งแวดล้อม จากการทบทวนองค์ความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์เพื่อป้องกันภาวะโภชนาการในเด็กโดย นวล อนุพงศ์ บุญเจริญศิลป์ (2545) พบว่า สาเหตุของการเกิดภาวะโภชนาการเกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ พันธุกรรมและสรีรวิทยา ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สิ่งส่งเสริมการขาดสมดุลของพลังงานในร่างกายที่สำคัญคือ การบริโภคอาหาร และการเคลื่อนไหวร่างกายได้แก่ การออกกำลังกาย การทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งเพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมและการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีอย่างเหมาะสม ได้แก่ การส่งเสริมการ รับประทานอาหารสุขภาพ การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากครอบครัว โรงเรียน ชุมชน รวมทั้งองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ลัดดา เหมาะสุวรรณ (2551) ยังได้มีการเสนอแนะว่า ควร จัดการกับปัจจัยแวดล้อมซึ่งประกอบด้วย ครอบครัว โรงเรียน นโยบายระดับชาติ กฎหมายระบบการค้า ควบคู่กับ การจัดการพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นทุกฝ่ายควรเห็นความสำคัญในการป้องกันภาวะโภชนาการในเด็กวัยร่น ทั้ง ปัจจัยส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงสาธารณสุขได้มีแผนยุทธศาสตร์พัฒนาสุขภาพตามกลุ่มวัยโดยมีนโยบายในด้านการส่งเสริม สุขภาพและป้องกันโรคในกลุ่มนักเรียน โดยมียุทธศาสตร์การดำเนินงานแบบบูรณาการที่เป็นรูปธรรม เพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์ “นักเรียนไทยสุขภาพดี” ภายในปี 2560 และภายในทศวรรษต่อไปเด็กไทยจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มี สุขภาพแข็งแรง จนกระทั่งก้าวสู่วัยผู้สูงอายุก็จะเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี(กระทรวงสาธารณสุข, 2559) สถิติ ย้อนหลัง 3 ปีในการเฝ้าระวังภาวะอ้วนและเริ่มอ้วนในนักเรียนตั้งแต่ปี 2556-2558 พบร้อยละภาวะเริ่มอ้วนและ อ้วนในเด็กนักเรียน 12.04, 10.46 และ 12.47 ตามลำดับ ซึ่งเกินเกณฑ์ที่เป้าหมายกำหนด และพบร้อยละของเด็ก นักเรียน สูงดีสมส่วน 64.44, 58.43 และ 65.09 ตามลำดับ ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุทัยธานี , 2558) ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาข้อมูลภาวะโภชนาการของเด็กกลุ่มวัย เรียน และค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลกับภาวะโภชนาการในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อนำไปสู่การวางแผน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหภาวะโภชนาการในกลุ่มเด็กนักเรียน ซึ่งจะสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ตามกลุ่มวัยของกระทรวงสาธารณสุขต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ภาวะโภชนาการในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

คำถามงานวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นอย่างไร

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดภาคกลาง มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคกลางแห่งหนึ่ง ประจำปีการศึกษา 2559 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างใน อีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ซึ่งคำนวณได้ 198 ราย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติ Logistic Regression ในการทดสอบสมมุติฐานจึงคำนวณขนาดตัวอย่าง จากสูตร 30 เท่าของตัวแปรทำนาย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรทำนายทั้งสิ้น 12 ตัว ดังนั้นขนาดตัวอย่าง จึงมีจำนวน $12 \times 30 = 360$ ราย (กลียา วานิชย์ ปัญญา, 2548) และเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในขณะเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนตัวอย่างจากการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมจึงได้เก็บเพิ่มจากกลุ่มตัวอย่างอีก 10 % (เผื่อกรณีที่ข้อมูลไม่สมบูรณ์) จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็น 407 คน

การสร้างเครื่องมือ

1. การศึกษารวบรวมเนื้อหาต่างๆ จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ
2. การกำหนดโครงสร้างและขอบเขตของเนื้อหา นำมาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมลำดับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3. นำเครื่องมือให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา และความตรงตามเนื้อหา รวมทั้งการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับคำตอบแต่ละข้อที่กำหนดไว้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการได้รับควันบุหรี่มือสอง ความรู้ในเรื่องควันบุหรี่มือสอง การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคจากการได้รับควันบุหรี่มือสอง การรับรู้ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการได้รับควันบุหรี่มือสอง การรับรู้ประโยชน์ของการหลีกเลี่ยงการได้รับควันบุหรี่มือสอง การรับรู้อุปสรรคของการหลีกเลี่ยงการได้รับควันบุหรี่มือสอง สิ่งชักนำให้เกิดการปฏิบัติพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการได้รับควันบุหรี่มือสอง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์ 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ซึ่งคำนวณจากความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับคำถามที่สร้างขึ้น ดัชนีที่ใช้แสดงค่าความสอดคล้อง เรียกว่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence) ได้ค่า IOC = 0.96

2.การตรวจสอบหาความเที่ยง (Reliability) หลังจากการตรวจสอบและแก้ไขแล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับหญิงตั้งครรภ์ในอำเภอพยุหะคีรี จำนวน 30 คน และวิเคราะห์หาความเที่ยง โดยการแบ่งการวิเคราะห์

ความเที่ยงออกเป็น 2 ประเภท 1) แบบทดสอบที่ให้คะแนน 0,1 ผู้วิจัยใช้วิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kruider-Richardson Method) โดยใช้สูตร KR - 21 และ 2) แบบสอบถามที่มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ผู้วิจัยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient of Alpha) แบบสอบถามความรู้ด้านโภชนาการ การรับรู้ต่อภาวะโภชนาการ พฤติกรรมการออกกำลังกาย ความชอบต่อการเลือกรับประทานอาหาร การเข้าถึงแหล่งอาหาร สื่อโฆษณาที่มีผลต่อการบริโภค และพฤติกรรมเพื่อน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.848, 0.709, 0.726, 0.767, 0.843, 0.798 และ 0.836 ตามลำดับ ซึ่งถือว่าแบบสอบถามทุกชุดผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.7 (Burns, 2007)

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยส่งโครงร่างวิทยานิพนธ์เข้ารับการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย เมื่อผ่านการอนุมัติ ผู้วิจัยได้ทำการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัว ชี้แจงในการเข้าร่วมวิจัยให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยทราบวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัย และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล โดยชี้แจงสิทธิที่กลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าร่วมการวิจัย หรือสามารถปฏิเสธที่จะไม่เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ได้ โดยไม่มีผลต่อการบริการใดๆ ที่จะได้รับ สำหรับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะไม่มีการเปิดเผยให้เกิดความเสียหายแก่กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย โดยผู้วิจัยเสนอการวิจัยในภาพรวมและนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และสถิติเชิงวิเคราะห์ (Analysis Statistic) และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS for Windows) โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่ 0.05 โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษา บรรยายให้ทราบถึงลักษณะข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analysis Statistic) หาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษานักเรียน ระดับการศึกษา กลุ่มอาชีพ และกลุ่มรายได้ของผู้ปกครอง ระดับความรู้เรื่องโภชนาการ ระดับการรับรู้ต่อภาวะโภชนาการ ระดับพฤติกรรมการออกกำลังกาย ระดับความชอบต่อการรับประทานอาหาร ระดับการเข้าถึงแหล่งอาหาร ระดับพฤติกรรมเพื่อน และระดับสื่อโฆษณาที่มีผลต่อการบริโภค ที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการ โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis)

สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.9 โดยศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มากที่สุด รองลงมาศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และระดับการศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 33.9 ,33.4 และ 32.7 ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวน 4 คน ร้อยละ 30.0 มีสมาชิกในครอบครัวที่มีรูปร่างอ้วน ร้อยละ 57.7 มีความเกี่ยวข้องเป็นมารดาของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 34.4 จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับจากผู้ปกครองมาวันละ 26-50 บาท ร้อยละ 78.9 การศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง

อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 28.3 อาชีพหลักของผู้ปกครอง คือ เกษตรกรรม ร้อยละ 36.1 รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 52.6

ข้อมูลภาวะโภชนาการของกลุ่มตัวอย่าง มีภาวะโภชนาการอยู่ช่วงในพอม ร้อยละ 6.4 มีภาวะโภชนาการอยู่ในช่วงค่อนข้างพอม ร้อยละ 11.5 มีภาวะโภชนาการอยู่ในช่วงสมส่วน ร้อยละ 59.0 มีภาวะโภชนาการอยู่ในช่วงท้วม ร้อยละ 3.9 มีภาวะโภชนาการอยู่ในช่วงน้ำหนักเกินหรือเริ่มอ้วน ร้อยละ 7.9 และมีภาวะโภชนาการอยู่ในช่วงอ้วน ร้อยละ 11.3

ข้อมูลความรู้ด้านโภชนาการ การรับรู้ต่อภาวะโภชนาการ พฤติกรรมที่มีผลต่อภาวะโภชนาการ การเข้าถึงแหล่งอาหาร สื่อโฆษณาที่มีผลต่อการบริโภค พฤติกรรมเพื่อน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับโภชนาการอาหาร อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 86.2) มีระดับการรับรู้ต่อภาวะโภชนาการอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 72.0) มีระดับพฤติกรรมการออกกำลังกายอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 52.3) มีระดับความชอบต่อการเลือกรับประทานอาหารอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 69.5) มีระดับการเข้าถึงแหล่งอาหารอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 54.8) มีระดับสื่อโฆษณาที่มีผลต่อการบริโภคอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 49.9) มีระดับพฤติกรรมเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง (57.5)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ระดับการศึกษาของนักเรียน พฤติกรรมการออกกำลังกาย ความชอบต่อการเลือกรับประทานอาหาร สื่อโฆษณาที่มีผลต่อการบริโภค และพฤติกรรมเพื่อน

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ โดยใช้วิเคราะห์ด้วยสถิติวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในนักเรียน มีดังนี้

1. ระดับการศึกษาของนักเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของนิตยา เพ็ญศิริณา (2547) กล่าวว่า ระดับการศึกษาของนักเรียน การศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งพฤติกรรมทางโภชนาการ เนื่องจากบุคคลส่วนใหญ่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาโดยเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะการศึกษาพื้นฐานในระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จะมีการสอดแทรกเนื้อหาหลักสูตรเกี่ยวกับโภชนาการ และมีการจัดในสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ช่วยหล่อหลอมพฤติกรรมทางโภชนาการที่เหมาะสม เช่น โครงการอาหารกลางวัน โครงการนมในโรงเรียน ที่ทำให้เด็กจำนวนมากเรียนรู้การบริโภคอาหารประเภทต่าง ๆ รวมถึงการดื่มนมซึ่งอาหารบางชนิดเด็กไม่เคยได้ปลูกฝังให้บริโภคในครอบครัว นอกจากนี้ การศึกษายังช่วยให้บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารโภชนาการทำให้เลือกบริโภคได้เหมาะสม และรักษาสีผิวของผู้บริโภคที่พึงมีพึงได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยหรืออ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

2. พฤติกรรมการออกกำลังกาย พบว่า มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สอดคล้องกับรัชณี มนุพิพัฒน์พงศ์ (2550) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในจังหวัดลพบุรี

พบว่า รูปแบบการออกกำลังกาย สัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสันธนา เสียงอ่อน (2554) ศึกษาการพัฒนาการแก้ไขปัญหาภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาเขตเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า การออกกำลังกายของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้เรื่อง การคำนวณพลังงานซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับนักเรียนและเกี่ยวข้องกับเหตุปัจจัยของภาวะโภชนาการเกิน นักเรียนได้มีโอกาสวางแผนและตัดสินใจเลือกปฏิบัติด้วยวิธีการต่างๆที่ตนเองเป็นผู้กำหนดขึ้นส่งผลให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงวิธีการบริโภคอาหารและการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน จนนักเรียนเริ่มมีความรู้สึกระหนักษ์ในการ บริโภคอาหารและการออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพที่ดีขึ้นของตน

3. ความชอบต่อการเลือกรับประทานอาหาร พบว่า มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในนักเรียน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Brich อ้างถึงใน สุภาพรณ เชิดชัยภูมิ (2542) กล่าวว่า ความพึงพอใจหรือความชอบในชนิดอาหารจะเป็นปัจจัยกำหนดเบื้องต้นของรูปแบบการบริโภค ความถี่ และภาวะ โภชนาการ สอดคล้องกับผลการศึกษาของอบเชย วงศ์ทอง (2541) กล่าวว่า วัยรุ่นมักบริโภคอาหารตามใจตนเอง เมื่อมีอาหารไม่ถูกใจก็ไม่บริโภคอาหารนั้น หันไปบริโภคอาหารที่ถูกใจแต่ไม่มีประโยชน์แทน ซึ่งจากสาเหตุนี้อาจจะ ทำให้วัยรุ่นมีภาวะโภชนาการที่ไม่ดีเกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับของณปภา หอมหวล (2549) ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ภาวะโภชนาการตามดัชนีชี้วัดน้ำหนัก ต่อส่วนสูงของเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่มีภาวะโภชนาการปกติ (ร้อยละ 71.50) รองลงมาภาวะโภชนาการต่ำ (ร้อยละ 14.75) และภาวะโภชนาการเกิน (ร้อยละ 13.75) เด็กนักเรียน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารถูกต้องในระดับดี (ร้อยละ 75.00) นอกนั้นเป็นพฤติกรรม ถูกต้องในระดับดีมาก (ร้อยละ 15.20) และถูกต้องในระดับปานกลาง (ร้อยละ 9.80)พฤติกรรมการบริโภคอาหาร มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 และสอดคล้อง กับอรัทัย ตั้งฉิ่น (2552) ศึกษาปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับระดับโภชนาการเกินในเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มี ภาวะโภชนาการเกิน เขตเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับระดับโภชนาการเกินของนักเรียน ระดับประถมศึกษาที่มีภาวะโภชนาการเกิน เขตเมือง จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย นิสัยรับประทานอาหาร ได้แก่ การรับประทานอาหารที่อ้วนแต่พอดี การชอบรับประทานอาหารมัน การรับประทานขนมกรุบกรอบ การ รับประทานขนมปังสำเร็จรูป และการไม่ชอบรับประทานข้าวราดแกง ตลอดจนสอดคล้องกับสันธนา เสียงอ่อน (2554) ศึกษา การพัฒนาการแก้ไขปัญหาภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาเขตเทศบาลนคร อุดรธานี พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสมได้แก่บริโภคอาหารไขมันและคาร์โบไฮเดรต สูง บริโภคขนมและเครื่องดื่มที่มีรสหวาน บริโภคอาหารในปริมาณมากโดยเฉพาะในมื้อเย็น

4. สื่อโฆษณาที่มีผลต่อการบริโภค พบว่า มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ 0.01 สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิณะ วีระไวทยะและสง่า ตามาพงษ์ (2541) กล่าวว่า การเลือก บริโภคอาหารของประชาชนได้รับอิทธิพลของการตลาดที่ใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งในปัจจุบันการสื่อสารใน ระบบสากลทำให้ข้อมูลต่างๆ เสนอได้อย่างรวดเร็วและแพร่กระจายทั่วถึงผู้บริโภค ผู้บริโภคจึงได้รับการเสนอขาย หรือตกเป็นเหยื่อของการโฆษณาสินค้าที่เป็นอาหารจากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์สวยงาม กลุ่ม วัยรุ่น ถือเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของสินค้าด้านอุปโภคและบริโภคที่ล้นแล้วแต่เป็นสินค้าฟุ่มเฟือยหรืออาหารที่ไม่

มีประโยชน์ในด้านโภชนาการต่างๆ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของดำรง อารังเลาะห์พันธุ์ (2547) กล่าวว่า ผลจากโฆษณาทำให้ขนมขบเคี้ยวกลายเป็นขนมที่มียอดจำหน่ายสูงและเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาวะโภชนาการของเด็กในปัจจุบัน นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของเอกชาติ ใจเพชร (2549) กล่าวว่า สื่อโฆษณาคือสิ่งที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการหล่อหลอมให้คนมีรสนิยมการบริโภคที่หลากหลาย สื่อโฆษณาไม่ได้ทำให้เรื่องของการบริโภคเป็นเรื่องของการบริโภคอาหารเพียงอย่างเดียวแต่ทำให้การบริโภคอาหารนั้นมีคุณค่าในเชิงสัญลักษณ์แฝงอยู่ด้วย เช่น การบริโภคสิ่งนี้ทันสมัย การบริโภคในอีกสิ่งหนึ่งนั้นล้ำสมัย ทำให้การบริโภคกลายเป็น “ตัวบ่งบอกฐานะ” ทางสังคมและรายได้ ซึ่งส่วนมากแล้วอาหารที่มีการโฆษณามากมักเป็นอาหารที่มีคุณค่าต่ำที่สุดนี้เพราะผู้ผลิตอาหารต้องนำเงินไปทุ่มให้กับการโฆษณาและจำกัดเงินที่ใช้ในการผลิตอาหารที่แท้จริงให้น้อยที่สุด ดังนั้น สื่อโฆษณา เป็นการสื่อสารระหว่างผู้จำหน่ายกับผู้บริโภค ถึงแม้ผู้จำหน่ายและผู้บริโภคจะไม่ได้ติดต่อกันโดยตรงแต่เป็นวิธีการจูงใจที่มีประสิทธิภาพมาก และสอดคล้องกับสังวาลย์ ชมภูจา (2552) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคอาหารของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีภาวะโภชนาการเกิน พบว่า ปัจจัยด้านสื่อที่เกี่ยวข้องกับอาหารและโภชนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการบริโภคอาหารของนักเรียนตลอดจนสอดคล้องกับจิรัชพร พลอยขาว (2553) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนหญิงที่มีภาวะโภชนาการเกิน โรงเรียนสตรีภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พบว่า อิทธิพลของการสื่อสารและสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนหญิงที่มีภาวะโภชนาการเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5. พฤติกรรมเพื่อน ความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของฉัตยาพร เสมอใจและมัทนียา สมมิ (2546) กล่าวว่า เพื่อนหรือกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลค่อนข้างสูงสำหรับวัยรุ่นโดยเฉพาะการบริโภคอาหาร ในการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น จากการเล่นกับเพื่อนในวัยเด็ก ยิ่งเติบโตมากขึ้นผู้บริโภคก็จะใช้เวลาในกลุ่มเพื่อนมากขึ้น จึงทำได้รับแรงกดดันจากเพื่อนๆ สูง ซึ่งเพื่อนเป็นผู้ที่พยายามใช้อิทธิพลชนิดวิถีประชาหรือบรรทัดฐานและการแสดงออกของค่านิยม เพื่อกดดันสมาชิกในกลุ่มตน ดังนั้นวัยรุ่นจึงเริ่มที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางอย่างเพื่อให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนและให้กลุ่มยอมรับว่าเป็นคนที่ทันสมัยอยู่เสมอ จึงทำให้เพื่อนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของวัยรุ่น และสอดคล้องกับอารีรักษ์ ชลพล (2551) ศึกษาคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับภาวะโภชนาการ ในเด็กนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน เขตเทศบาลเมืองลำพูน พบว่า พฤติกรรมเพื่อนสนับสนุนให้เด็กนักเรียนมีภาวะโภชนาการเกิน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทนิศยา จำปา (2554) ศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีภาวะโภชนาการเกินมาตรฐาน โรงเรียนวาริชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยเสริม พบว่า มีเพื่อนสนับสนุนในการเกิดโรคอ้วน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1. สถานศึกษาควรมีบทบาทในการส่งเสริมการให้สุขศึกษาในแต่ละระดับชั้นการศึกษาในเรื่องภาวะโภชนาการ เช่น การได้รับสารอาหารที่เหมาะสมต่อร่างกายในแต่ละช่วงวัย การบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ 9 ประการ เป็นต้น เพื่อปลูกฝังนิสัยการบริโภคที่ถูกต้อง และควรส่งเสริมการออกกำลังกายให้มากขึ้น โดยให้ครูนำมาประยุกต์เป็นกิจกรรมและโครงการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนสามารถเล่นกีฬาหลากหลาย

มากขึ้น เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล ตะกร้อ แบดมินตัน แครีบอล เทนนิส การวิ่ง การว่ายน้ำ และการเต้นแอโรบิก เพื่อให้เด็กนักเรียนได้นำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน รวมถึงให้ความสำคัญกับการควบคุมดูแลคุณภาพร้านอาหารในโรงเรียน เช่น การมีมาตรการหรือข้อบังคับสำหรับผู้ประกอบการค้าในโรงเรียน ไม่ควรมีการขายอาหารที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน นอกจากนี้สถานศึกษาควรมีการเฝ้าระวังติดตามการเจริญเติบโตของนักเรียน ด้วยการการชั่งน้ำหนัก และวัดส่วนสูงทุกเทอม

2. หน่วยงานสาธารณสุข สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรร่วมมือกันส่งเสริมด้านการบริโภคอาหารที่เหมาะสมต่อนักเรียน โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และจัดกิจกรรม โดยผ่านสื่อประเภทต่างๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการทำการวิจัยในประเด็นการเปรียบเทียบภาวะโภชนาการของนักเรียนนอกเขตเมืองกับอำเภอเมืองว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

2. ควรมีการทำการวิจัยในประเด็นการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักเรียนเพื่อให้มีภาวะโภชนาการที่ดีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการควบคุมและป้องกันการเกิดภาวะโภชนาการไม่ดี

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุทัยธานี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

บรรณานุกรม

- ทนิศยา จำปา. (2554). การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กที่มีภาวะโภชนาการเกินมาตรฐานในระดับประถมศึกษา โรงเรียนวาริชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อารีรักษ์ ชลพล. (2551). คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับภาวะโภชนาการ ในเด็กนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเขตเทศบาลเมืองลำพูน. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สบ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อรทัย ตังฉั่น. (2552). ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับระดับโภชนาการเกินในเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีภาวะโภชนาการเกิน เขตเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- วดีรัตน์ ศรีวงศ์วรรณ. (2553). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอัตราภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สังวาลย์ ชมภูจา. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคอาหารของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีภาวะโภชนาการเกิน. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วท.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พิมพร รุจิรกุล. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคอาหารฟาสต์ฟู้ด และภาวะโภชนาการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วท.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- ทิพย์พิภา ธรฤทธิ. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนการบริโภคอาหารของวัยรุ่นหญิงที่มีภาวะโภชนาการเกินในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- รัชณี มนุพิพัฒน์พงศ์. (2550). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จิรภัทร พลอยขาว. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนหญิงที่มีภาวะโภชนาการเกิน โรงเรียนสตรีภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สันธนา เสียงอ่อน. (2554). การพัฒนาการแก้ไขปัญหภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาเขตเทศบาลนครอุดรธานี. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พย.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น
- ศรีประภา โชติคุณเศรษฐ. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะโภชนาการเกิน โรงเรียนบางกะปิ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ณภัทร ดุลยวัตศิริ. (2552). ภาวะโภชนาการและการบริโภคอาหารของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วท.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- Lee RD, Nieman DC. (2015) Assessment of the hospitalized patient. In Lee RD, Nieman DC. eds: Nutritional assessment. (p.165-191). Dubuque: Wm. C. Brown Publishers

**การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อประเมินพื้นที่โอกาสเกิดดินถล่ม
บริเวณเทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช**
**Application of GIS for assessing landslide potential Khaoluang Mountain area
in Nakhon Si Thammarat**

ฟาฎิละห์ ยือโร๊ะ¹ สุชาติ เชิงทอง²
Fadeelah Yeroh, Suchart Choengthong

บทคัดย่อ

การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อประเมินพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มบริเวณเทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในระหว่างปี 2553 ถึง ปี 2559 ทำการศึกษาเพื่อกำหนดพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มและ การทำแผนที่เพื่อจัดการข้อมูลระบบสารสนเทศ โดยใช้โปรแกรม ArcGIS 9.2 ในการกำหนดปัจจัยที่ทำให้เกิดดิน ถล่มทั้งหมด 7 ปัจจัยซึ่งประกอบด้วย ปริมาณน้ำฝน ร่องรอยการเกิดในอดีตลักษณะทางธรณี ความสูงของพื้นที่ ความลาดชันของพื้นที่ เส้นทางน้ำ และการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยมีการให้ค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละปัจจัยและลา ดับค่าคะแนนของปัจจัยทั้ง 7 ปัจจัย ตามลำดับ

จากผลการศึกษาพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มสามารถแบ่งได้ 3 ระดับ คือพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดถล่มระดับสูง เป็นพื้นที่ภูเขาสูงและความลาดชันสูง มีเนื้อที่ 7,264.54 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.44 ของพื้นที่เทือกเขาหลวง พื้นที่ที่ มีโอกาสเกิดดินถล่มปานกลางพื้นที่ที่มีความลาดชันไม่สูง สภาพพื้นที่เป็นป่าไม้ผลัดใบและป่าเบญจพรรณซึ่งจัดอยู่ ในสภาพสมบูรณ์ ลักษณะหินเป็นกลุ่มหินแกรนิต มีเนื้อที่ 46,732.99 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.52 ของพื้นที่ของพื้นที่ เทือกเขาหลวง พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มระดับต่ำ บริเวณพื้นที่ราบเชิงเขาและพื้นที่ลุ่ม ซึ่งมีเนื้อที่ 2,464.91 ไร่ คิด เป็นร้อยละ 0.67 ของพื้นที่เทือกเขาหลวง ซึ่งปัจจัยที่มีโอกาสทำให้เกิดดินถล่มมากที่สุด คือ ปริมาณน้ำฝน รองลงมา คือ ร่องรอยการเกิดในอดีต ลักษณะทางธรณีวิทยา และความลาดชัน

คำสำคัญ: ดินถล่ม, เทือกเขาหลวง, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

¹ นักศึกษาปริญญาโท อีเมล: fadeelah.ye@gmail.com

² อาจารย์, สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 31 หมู่ 6 ต.มะขามเตี้ย, เมือง, สุราษฎร์ธานี 84000, โทรศัพท์ 0-7735-5040 suchart.c@psu.ac.th

Abstract

Application of GIS for assessing landslide potential Khaoluang Mountain area in Nakhon Si Thammarat during the period from 2010 to 2016. Study to determine potential landslide areas and mapping to manage information systems information. Using ArcGIS 9.2 to determine the factors that caused the landslides is seven factors including rainfall, traces past occurrences, geology, contour of areas, water route and land use. The weighting of each factor and the rating of the seven factors were calculated.

According to the study, the potential areas for landslide can be divided into 3 levels. high landslide areas and high slopes with an area of 7,264.54 rai, representing 3.44 percent of Khaoluang Mountain. Areas with moderate landslide potential. Sloping areas are not high. The area is deciduous forest and mixed deciduous forest which is in perfect condition. The granite rock features an area of 46,732.99 rai, representing 18.52 percent of Khaoluang Mountain. Low potential landslide areas. hilly areas and lowland areas It has an area of 2,464.91 or 0.67 percent of Khaoluang Mountain. the most likely cause for landslides is rainfall, followed by past traces. Geology and slope.

Keywords: Landslides, Khaoluang Mountain, Geographic information systems

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ด้านภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในประเทศไทยช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยส่งผลกระทบต่อมนุษย์ ผลกระทบต่อความสูญเสียทรัพย์สิน ผลกระทบต่อบ้านเรือน การสูญเสียชีวิต ตลอดจนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ สาเหตุอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพและชีวภาพ นำมาสู่การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

เหตุการณ์ดินถล่มเป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น เหตุการณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2531 ในพื้นที่อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช และเหตุการณ์เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2550 มีปริมาณน้ำฝนหนาแน่นอย่างต่อเนื่องหลายวัน ทำให้เกิดน้ำป่าไหลป่าหลากจากภูเขาเข้าท่วมบ้านเรือนชาวบ้านในพื้นที่ตำบลละอาย อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่งผลกระทบต่อประชาชนประมาณ 58 ครอบครัว และบริเวณพื้นที่บนภูเขาเหนือหมู่บ้านมีรอยแยกประมาณ 2 กิโลเมตร (สำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, กันยายน 2553)

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีเทือกเขาหลวงมีความสูงที่สุดในพื้นที่ภาคใต้ โดยมีความสูงประมาณ 1,835 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลางและครอบคลุมพื้นที่ 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอนบพิตำ

อำเภอฉวาง อำเภอช้างกลาง อำเภอพิปูน อำเภอลานสกา และอำเภอพรหมคีรี จากเหตุการณ์ดินถล่มที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยส่วนใหญ่เป็นบริเวณเชิงเขาและที่ราบเชิงเขา จากสถานการณ์เหตุการณ์ดินถล่มในบริเวณพื้นที่เทือกเขาหลวง สามารถวิเคราะห์เบื้องต้น คือ ปริมาณน้ำฝนที่ตกอย่างต่อเนื่อง ทำให้ก่อให้เกิดน้ำป่าไหลหลากเข้าท่วมพื้นที่ ได้รับความเสียหายต่อครัวเรือน ทรัพย์สิน แหล่งกสิกรรม ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาในการประเมินพื้นที่โอกาสดินถล่ม เพื่อเป็นฐานข้อมูลให้กับชุมชนในพื้นที่ในการรับมือพิบัติภัยที่เกิดจากดินถล่ม โดยมีการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นเครื่องมือเพื่อการวิเคราะห์ผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดในพื้นที่ ตลอดจนสามารถนำข้อมูลเป็นแนวทางในการกำหนดเขตพื้นที่ระดับความเสี่ยงการเกิดดินถล่ม การเตรียมความพร้อมรับมือในการเกิดดินถล่ม การวางแผน แนวทางแก้ไขในด้านต่างๆ การป้องกันและลดความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน และเศรษฐกิจของจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อกำหนดพื้นที่โอกาสเกิดดินถล่มในพื้นที่เทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางในการรับมือกับปัญหาของชุมชนต่อการเกิดดินถล่มในพื้นที่เทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ดินถล่ม คือการเลื่อนไถลของมวลดินและหินลงตามลาดเขาด้วยอิทธิพลของแรงโน้มถ่วงโลก มักเกิดเป็นบริเวณกว้าง เกิดร่องรอยดินไหลหลายๆ แห่ง ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ดินถล่มมักเกิดขึ้นตามมาหลังจากน้ำป่าไหลหลากเมื่อฝนตกหนักรุนแรงและต่อเนื่องนานหลายวัน ส่วนดินไหลเกิดจากการไถลของมวลดินเหมือนกัน แต่ดินไหลเกิดในบริเวณแคบๆ เช่น ตามไหล่เขาที่ถนนตัดผ่าน (กรมทรัพยากรธรณี, 2554)

ศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศภาคเหนือ (2547) ได้ทำการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มโดยกำหนดค่าถ่วงน้ำหนัก (Rating Weighting) ของแต่ละปัจจัยจากระดับ 1 ถึง 6 ประกอบด้วย ปัจจัยปริมาณน้ำฝน ปัจจัยชั้นหินพื้นฐาน ปัจจัยความลาดชัน ปัจจัยสภาพป่าไม้ ปัจจัยแนวกันชนจากรอยเลื่อน ปัจจัยทิศทางการรับน้ำฝน และปัจจัยความสูงของพื้นที่

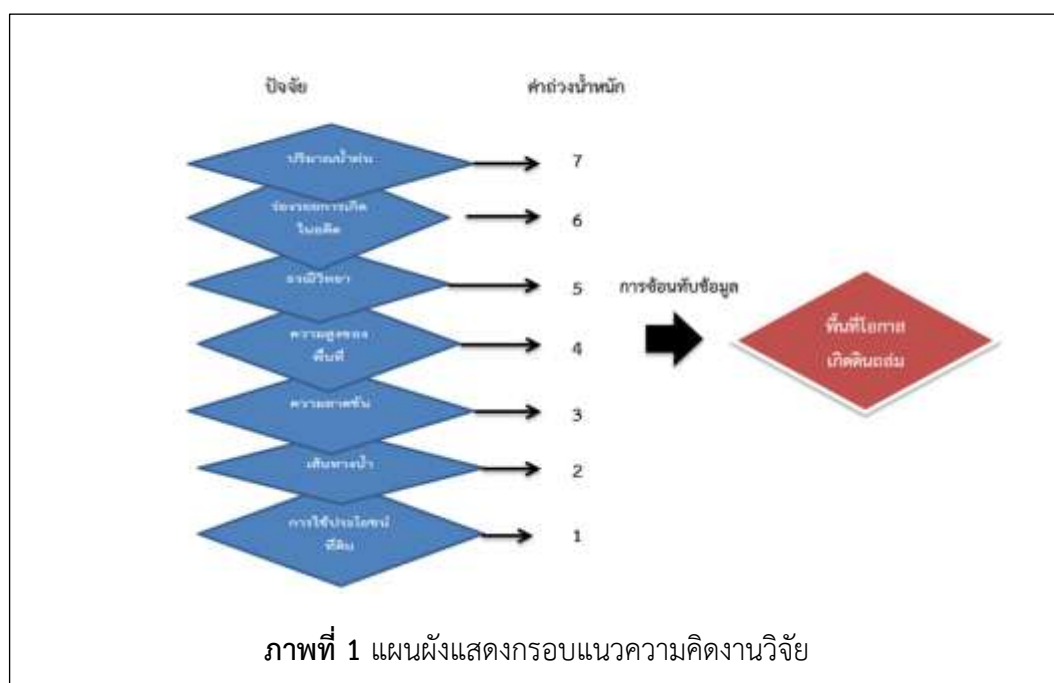
พองสวาท สุคนธ์ (2550) ได้ทำการศึกษาการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าเรื่องดินถล่มในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มีการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการนำปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดดินถล่ม (Land Slide Factors) ซึ่งเป็นข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์มาทำดัชนีดินถล่ม (Landslide index) ในเชิงพื้นที่แล้ววิเคราะห์ในลักษณะ Raster Format ที่มีขนาด กริด 30 X 30 และกำหนดการถ่วงน้ำหนักของปัจจัยอิทธิพลต่อการเกิดดินถล่มทั้งห้าประการนั้นได้เรียงตามลำดับความสำคัญตามหลักของการวิเคราะห์เสถียรภาพของพื้นที่ลาด (Slope Stability analysis)

ธงชัยและคณะ (2556) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดินโคลนถล่มใน พื้นที่ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ได้รับผลกระทบการเกิดดินถล่ม

โดยศึกษาจากปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการเกิดดินถล่ม ประกอบด้วย ปริมาณน้ำฝน ความลาดชันของพื้นที่ ลักษณะทางธรณีวิทยา และให้ระดับความสำคัญทางด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นหลักเนื่องจากในพื้นที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีลักษณะแตกต่าง ตลอดจนได้มีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมกำหนดปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพิบัติภัยแผ่นดินถล่มและสอดคล้องกับพฤติกรรมของชุมชน คือปัจจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ชุมชนให้ความเห็นว่าการเสริมกำลังของดินด้วยการปลูกพืชคลุมดินในพื้นที่เกษตร เช่น สวนยาง สวนปาล์ม และสวนผลไม้ จะช่วยยึดหน้าดินเอาไว้ได้ ทำให้สามารถป้องกันและลดผลกระทบของดินถล่มได้ โดยพืชที่แนะนำโดยชุมชน ได้แก่ ผักเหลียงและต้นไม้กวาดที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนต่อไป นอกจากนี้จากการวิเคราะห์สถานการณ์จำลองของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่าการปลูกพืชคลุมดินช่วยลดพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดดินโคลนถล่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

กรอบแนวความคิดการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ข้อมูลปฐมภูมิ การศึกษาครอบคลุมและมีการตรวจสอบข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่ง ผู้ศึกษาได้รวบรวมปริมาณน้ำฝนรายวันนำมาเฉลี่ยเป็นรายเดือนและเฉลี่ยเป็นรายปีตามลำดับ บริเวณทั้งจังหวัดนครศรีธรรมราชในระยะ 6 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 – 2559 จากกรมอุตุนิยมวิทยา เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการเตือนภัยดินถล่ม

(2) ข้อมูลทุติยภูมิ โดยข้อมูลที่มาใช้ ได้แก่ ข้อมูลแผนที่ต่างๆ ประกอบด้วย แผนที่ภูมิศาสตร์ แผนที่การใช้ที่ดิน แผนที่ธรณีวิทยา แผนที่ดิน แผนที่ชุมชนต่างๆ เป็นต้น

(3) ข้อมูลอุตุนิยมิวิทยา ได้แก่ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี บริเวณทั้งจังหวัดนครศรีธรรมราชในระยะเวลา 6 ปี ย้อนหลัง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2553 – 2559

(4) ฐานข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยและดินถล่ม ของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนครศรีธรรมราชในการศึกษาพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มได้กำหนดตัวแปรโดยพิจารณาจากปัจจัย 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยทางภูมิอากาศ ได้แก่ ปริมาณน้ำฝน และปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ การใช้ประโยชน์ที่ดิน ลักษณะทางธรณี ร่องรอยการเกิดในอดีต เส้นทางน้ำ ความลาดชันของพื้นที่ และความสูงของพื้นที่ โดยได้กำหนดตัวแปรต้น (Primary Parameters) ปริมาณน้ำฝนที่เป็นสาเหตุหลักของการเกิดน้ำท่วมโดยตรง และตัวแปรตาม (Secondary Parameters) ได้แก่ สภาพภูมิประเทศที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และกำหนดลำดับความสำคัญของตัวแปร และการจัดแบ่งระดับความรุนแรงของการเกิดพื้นที่เสี่ยงภัยแต่ละตัวแปร (Parameter Scaling) เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์เบื้องต้น ทั้งนี้โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาตัวแปร มีดังนี้

ระดับที่ 1 : ให้ค่าน้ำหนักของปัจจัยทางกายภาพทั้ง 7 ปัจจัย โดยมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดตามลำดับความสำคัญ คือ ปัจจัยที่มีความสำคัญมากจะให้ค่าน้ำหนักมากถึงค่าน้ำหนักน้อย

ระดับที่ 2 : ให้ค่าน้ำหนักของประเภทข้อมูลของแต่ละตัวแปร มีค่าลดหลั่น ตามลำดับความรุนแรงของการเกิดพื้นที่เสี่ยงภัย

- ขั้นตอนและรายละเอียดการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มด้วยเทคนิคการซ้อนทับ (Overlay) โดยใช้โปรแกรม ArcGis 9.2

- การคำนวณค่าคะแนนรวมแบบถ่วงน้ำหนัก (Weight linear total) หลักการวิเคราะห์แสดงดังสมการ (Chang, 2002)

$$\text{โดยใช้สูตร } S = W1R1+W2R2+...WnRn$$

เมื่อ S = ระดับโอกาสที่จะเกิดดินถล่ม

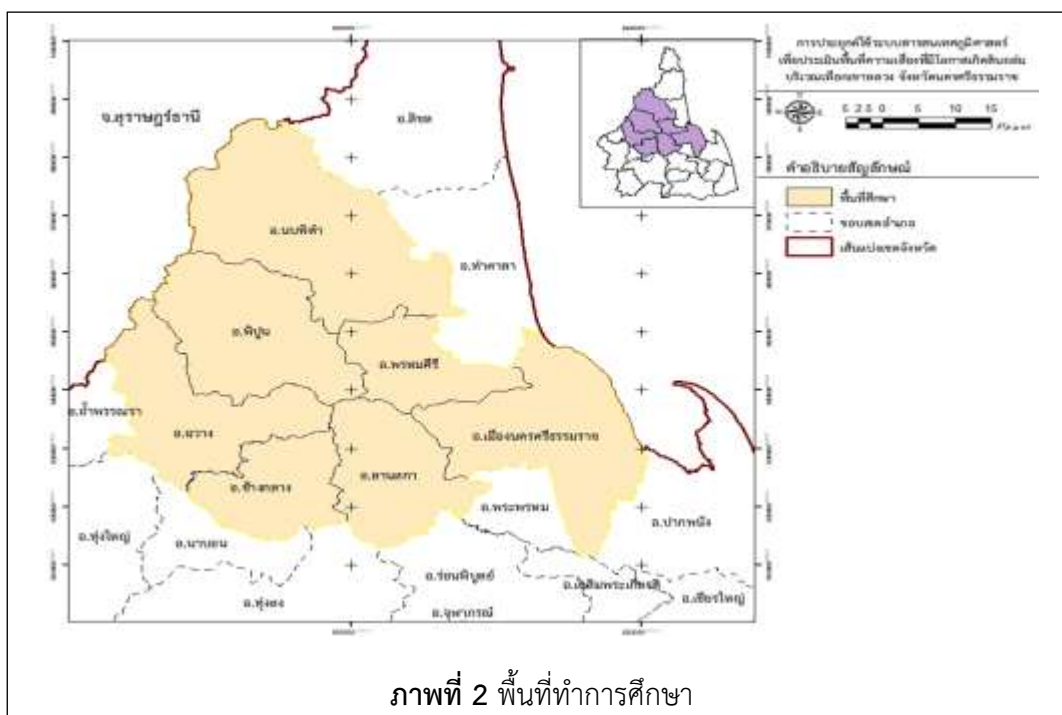
$W1.....n$ = ค่าคะแนนความสำคัญของปัจจัยที่ 1 ถึง n

$R1.....n$ = ค่าคะแนนความเหมาะสมของปัจจัยที่ 1 ถึง n

และจากการคำนวณโดยสมการใช้ดังกล่าว จะได้ค่าคะแนนออกมา ค่าคะแนนที่ได้จะถูกนำมาจัดกลุ่ม และจากการคำนวณโดยสมการใช้ดังกล่าว จะได้ค่าคะแนนออกมา ค่าคะแนนที่ได้จะถูกนำมาจัดกลุ่มโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ของข้อมูลเป็นหลักแล้วนำค่าการกระจายของข้อมูล (Standard deviation) มากำหนดค่าพิสัย (Range) ของโอกาสที่จะเกิดดินถล่ม ซึ่งแบ่งออกได้ 3 ระดับ คือ พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มสูง พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มปานกลาง และพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มต่ำ

ผลการวิจัย

พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มจากการซ้อนทับข้อมูลแบ่งเป็น 7 พื้นที่คือ โดยครอบคลุมพื้นที่ 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอนบพิตำ อำเภอฉวาง อำเภอช้างกลาง อำเภอพิปูน อำเภอลานสกา และอำเภอพรหมคีรี (พื้นที่ทำการศึกษาดังแสดงในภาพที่ 2)

การประเมินพื้นที่โอกาสเกิดดินถล่มบริเวณพื้นที่เทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการวิเคราะห์โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Arcgis 9.2) โดยการกำหนดค่าถ่วงน้ำหนัก และการให้ค่าคะแนนของปัจจัยสามารถจัดกลุ่มของพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มสูง ปานกลาง และต่ำ ดังนี้

ระดับโอกาสที่จะเกิดดินถล่ม

สูง
ปานกลาง
ต่ำ

ระดับคะแนน

มากกว่า 115.31
83.15 – 115.31
น้อยกว่า 83.15

พื้นที่ทั้งหมดที่ทำการศึกษาและคำนวณพื้นที่โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์(ดังแสดงในตารางที่ 1) จัดเป็นพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มสูง ปานกลาง และต่ำ (ดังแสดงในภาพที่ 3) ดังนี้

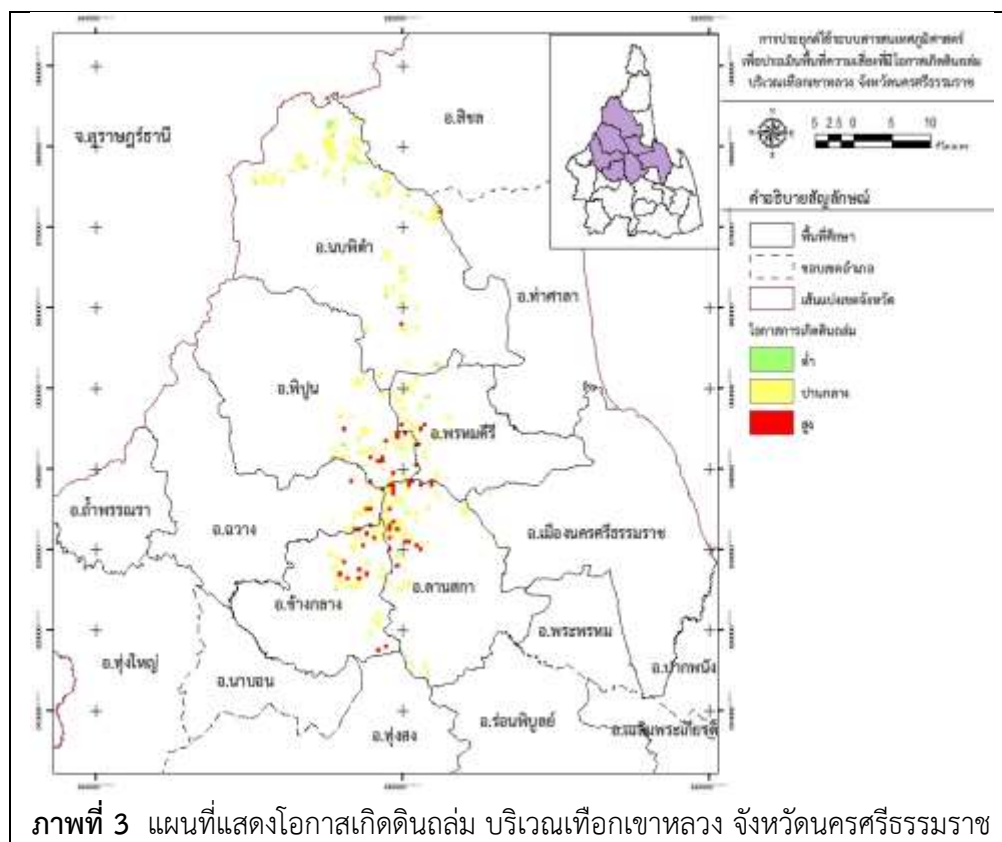
1. พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มสูง ครอบคลุมพื้นที่ 7 อำเภอ บริเวณเทือกเขาหลวง จังหวัด นครศรีธรรมราช จากการวิเคราะห์พบว่าเกิดพื้นที่เสี่ยงภัยในบริเวณที่เป็นภูเขาสูง มีความลาดชันสูงและเป็น บริเวณที่มีร่องรอยการเกิดดินถล่มในอดีต จากการศึกษาพบว่าบริเวณเทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช มี พื้นที่โอกาสเกิดดินถล่มสูง มีเนื้อที่ 7,264.54 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.44 ของพื้นที่ โดยพื้นที่อำเภอลานสกาเป็นพื้นที่ มีเนื้อสูงที่สุดบริเวณเทือกเขาหลวง คือ 2,950.36 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.37 ของพื้นที่อำเภอลานสกาทั้งหมด (พื้นที่ทั้งหมดที่ทำการศึกษาและคำนวณเนื้อที่โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์) โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดพื้นที่เสี่ยงต่อ การเกิดดินถล่มมากที่สุด คือ ปริมาณน้ำฝนมากกว่า 100 มม./วัน ติดต่อกันเป็นระยะเวลาหลายวัน และปัจจัยการ เกิดร่องรอยในอดีตของการเกิดดินถล่มที่ผ่านมา

2. พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มปานกลาง ครอบคลุมพื้นที่ 7 อำเภอ บริเวณเทือกเขาหลวง จังหวัด นครศรีธรรมราช จากการวิเคราะห์พบว่าบริเวณพื้นที่ที่มีความลาดชันไม่สูง สภาพพื้นที่เป็นป่าไม้ผลัดใบและป่า เบญจพรรณซึ่งจัดอยู่ในสภาพสมบูรณ์ ลักษณะหินเป็นกลุ่มหินแกรนิตซึ่งเมื่อมีปริมาณน้ำฝนที่มีปริมาณมากและ ฝนตกติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน อาจส่งผลต่อการเกิดดินถล่มในพื้นที่ จากการศึกษาพบว่าบริเวณเทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มปานกลาง คือ 46,732.99 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.52 ของพื้นที่ โดยพื้นที่อำเภอนบพิตำ เป็นพื้นที่ที่มีเนื้อสูงที่สุดบริเวณเทือกเขาหลวง คือ 15,587.99 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.46 ของพื้นที่อำเภอนบพิตำทั้งหมด (พื้นที่ทั้งหมดที่ทำการศึกษาและคำนวณเนื้อที่โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์)

3. พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มต่ำ ครอบคลุมพื้นที่ 7 อำเภอ บริเวณเทือกเขาหลวง จังหวัด นครศรีธรรมราช จากการวิเคราะห์พบว่าบริเวณพื้นที่ราบเชิงเขาและพื้นที่ลุ่ม จากการศึกษาพบว่าบริเวณ เทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มต่ำ ซึ่งมีเนื้อที่ 2,464.91 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.67 ของพื้นที่ โดยพื้นที่อำเภอนบพิตำเป็นพื้นที่ที่มีเนื้อสูงที่สุดบริเวณเทือกเขาหลวง คือ 1,982.37 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.44 ของพื้นที่อำเภอนบพิตำทั้งหมด (พื้นที่ทั้งหมดที่ทำการศึกษาและคำนวณเนื้อที่โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์)

ตารางที่ 1 แสดงพื้นที่โอกาสเกิดดินถล่มบริเวณเทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่	อำเภอ	พื้นที่โอกาสเกิดดินถล่ม					
		ระดับสูง		ระดับปานกลาง		ระดับต่ำ	
		พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
จังหวัดนครศรีธรรมราช							
1	เมือง	-	-	211.24	0.06	-	-
2	นบพิตำ	249.38	0.06	15,587.97	3.46	1,982.37	0.44
3	พรหมคีรี	522.16	0.34	4,678.53	3.04	126.16	0.08
4	ลานสกา	2,950.36	1.37	9,919.04	4.60	-	-
5	ช้างกลาง	1,641.21	0.96	7,418.37	4.35	100.06	0.06
6	ฉวาง	679.80	0.25	2,730.19	1.01	98.31	0.04
7	พิปูน	1,419.64	0.46	6,187.65	2.00	158.00	0.05
รวม		7,462.54	3.44	46,732.99	18.52	2,464.91	0.67

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงโอกาสเกิดดินถล่ม บริเวณเทือกเขาหลวง จังหวัดนครราชสีมา

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาพื้นที่โอกาสเกิดดินถล่ม บริเวณเทือกเขาหลวง จังหวัดนครราชสีมา โดยครอบคลุม 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอนบพิตำ อำเภอฉวาง อำเภอช้างกลาง อำเภอพิบูล อำเภอลานสกา และ อำเภอพรหมคีรี โดยศึกษาระดับความสำคัญของแต่ละปัจจัย จัดลำดับความสำคัญ กำหนดค่าคะแนนและค่าน้ำหนักเพื่อการวิเคราะห์โอกาสเกิดดินถล่ม โดยจากการศึกษาสามารถแบ่งปัจจัยการเกิดดินถล่มประกอบด้วย 7 ปัจจัย คือ ปริมาณน้ำฝน การใช้ประโยชน์ที่ดิน ลักษณะทางธรณี ร่องรอยการเกิดในอดีต เส้นทางน้ำ ความลาดชันของพื้นที่ และความสูงของพื้นที่ และเมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ โดยทำการซ้อนทับข้อมูลและกำหนดพื้นที่โอกาสเกิดดินถล่ม ทั้ง 7 ปัจจัย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า พื้นที่โอกาสเกิดดินถล่มสูงบริเวณเทือกเขาหลวง มีเนื้อที่ 7,264.54 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.44 ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา พื้นที่โอกาสเกิดดินถล่มปานกลางบริเวณเทือกเขา มีเนื้อที่ 46,732.99 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.52 ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา และพื้นที่โอกาสเกิดดินถล่มต่ำบริเวณเทือกเขาหลวง มีเนื้อที่ 2,464.91 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.67 ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา (พื้นที่ทั้งหมดที่ทำการศึกษาและคำนวณเนื้อที่โดยระบบสารสนเทศศาสตร์)

พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มบริเวณเทือกเขาหลวง จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่บริเวณเทือกเขาสูง มีความลาดชันสูง และเป็นบริเวณที่เคยเกิดเหตุการณ์ดินถล่มมาก่อน ซึ่งเมื่อมีปัจจัยด้านปริมาณน้ำฝนที่มีปริมาณมาก

และฝนตกติดต่อกันเป็นระยะเวลาหลายวัน อาจส่งผลต่อการเกิดดินถล่มสูง ทั้งนี้จากการลงพื้นที่ภาคสนามพบว่าพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จากเป็นป่าผสม ถูกเปลี่ยนแปลงเป็น สวนยางพาราโดยส่วนใหญ่ รองลงมา สวนผลไม้ หรือกิจกรรมอื่นๆเพื่อเปิดหน้าดิน ทำให้ความสามารถในการยึดเหนี่ยวดินลดลง ซึ่งพื้นที่ที่เฝ้าระวังความเสี่ยงที่มีโอกาสเกิดดินถล่มสูง มากที่สุดใน 7 อำเภอ คือ อำเภอลานสกา รองลงมา คือ อำเภอช้างกลางและอำเภอพิปูน

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากในการศึกษาการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์กำหนดบริเวณที่มีโอกาสเกิดดินถล่มบริเวณเฝ้าระวังความเสี่ยง มีการใช้ข้อมูลอย่างจำกัด ซึ่งข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ควรจะเป็นข้อมูลที่มีความทันสมัยมากกว่านี้ เพื่อความสมบูรณ์ และความเป็นจริงของข้อมูลจะได้มีความน่าเชื่อถือและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา คือ ดร.สุชาติ เขิงทอง อาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้คำแนะนำในด้านวิชาการและการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศภาคเหนือ.2548. โครงการประยุกต์ใช้ข้อมูลดาวเทียมและระบบสารสนเทศในการศึกษาพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มในเขตภาคเหนือตอนบน. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พองสวาท สุวคนธ์ .2550. การจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าเรื่องดินถล่มในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย .2553. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการวิเคราะห์และวางแผนจัดการพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่ม กรณีศึกษา อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช.กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ

สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) .2552. ตำราเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทอัมรินทร์และปรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

กรมทรัพยากรธรณี. 2550.การจำแนกเขตเพื่อการจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี จังหวัด นครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ:ห้างหุ้นส่วน จำกัด ไอเดีย สแควร์ .

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2557. โครงการ การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดินโคลนถล่มในพื้นที่ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัด นครศรีธรรมราช.

ถนนคนเดิน: แหล่งสถานที่ท่องเที่ยวพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น
The Walking Street: Tourism Destination generate income
to local economic development

ภาสกร อินทรารุณ¹ ประกาศิต โสภณจรัสกุล²
Passakron Intrarun Prakasit Sophonjaratkul

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศต่างๆ ทั่วโลก เป็นอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนที่น้อยแต่ผลตอบแทนมากมายมหาศาล ทำให้หลายประเทศพยายามฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศตนเองด้วยการสร้างสิ่งดึงดูดใจที่น่าประทับใจ ซึ่งจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ยพยายามสร้างสิ่งดึงดูดใจ ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ จนทำให้เป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ได้รับคามนิยมจากนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวตะวันตกก็คือ ถนนคนเดินซึ่งเกิดขึ้นในทวีปยุโรปในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อันเป็นผลจากปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ (1) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเลือกซื้อสินค้าในทวีปยุโรปที่เน้นความสะดวกและประหยัดเวลา โดยนิยมเลือกซื้อสินค้าจากร้านค้าเคลื่อนที่หรือร้านค้าที่ตั้งขายชั่วคราวตามท้องถนน (2) การพัฒนาแหล่งซื้อขายสินค้าจากใจกลางเมืองไปสู่เขตชานเมือง ถนนคนเดินในยุโรปมีลักษณะเป็นตลาดที่เกิดขึ้นบนถนนสายต่างๆ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและภูมิทัศน์ของเมือง รวมทั้งเป็นสถานที่ที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์และรากฐานทางวัฒนธรรม

จากแนวคิดเกี่ยวกับถนนคนเดิน จะเห็นได้ว่าถนนคนเดินพัฒนามาจากแนวคิดที่ว่า การเดินเท้าจะช่วยสร้างกิจกรรมทางสังคม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสนับสนุนปฏิสัมพันธ์ในสังคมให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่งที่มีให้เกิดการสร้างประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ผ่านการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในด้านศิลปะ มรดกโลกทางวัฒนธรรม/ประเพณีหรือลักษณะเฉพาะของสถานที่ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในท้องถิ่นที่เป็นผู้สร้างสรรค์วัฒนธรรมเหล่านั้น

คำสำคัญ : ถนนคนเดิน, แหล่งสถานที่ท่องเที่ยว, ส่งเสริมการท่องเที่ยว

¹ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

Tourism is an industry that generates revenue for the worldwide industry is that there is less investment, but the rewards enormous. Thailand promotes tourism market is well known. A Tourism activities model that has been popular with tourists, especially Western tourists is. Walking Street, which occurred in Europe after World War 2 as a result of modifications to forms of purchased. The Walking Street in Europe is a market that takes place on the streets. This is part of the culture and landscape of the city. As well as a place that reflects the historical and cultural roots.

In Thailand The Walking Street is come to be tourism activities generate income to local economic development because The Walking Street can create social activities, encourage social interaction and consistent with the definition of creative tourism said that, Creative Cultural tourism is a form aimed at the creation of the tourist experience. Through engaging and creative learning in the arts.

Key word : Walking Street, Tourism Destination, Promoted Tourism

บทนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับพื้นที่สาธารณะเป็นประเด็นสำคัญของการพัฒนาเมืองที่ได้รับความสนใจจากนักวิชาการตะวันตกมานานหลายศตวรรษ แต่การศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะเมืองในโลกตะวันออกกลับมีไม่มากนัก ทำให้การพัฒนาเมืองขาดความสอดคล้องกับบริบทสภาพความเป็นจริง งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาประเด็นพื้นที่สาธารณะแบบถนนคนเดินในวิถีตะวันออก เพราะเล็งเห็นว่าถนนเป็นพื้นที่สาธารณะที่สำคัญยิ่ง เป็นพื้นที่ที่มีอยู่กว้างขวางที่สุดพบได้ทั่วไป เข้าถึงได้โดยคนทุกคน ทำหน้าที่สนองต่อความต้องการของคนเมืองมาช้านาน ถนนมีพลวัตที่แปรเปลี่ยนไปตามสังคมวัฒนธรรมทั้งในเชิงสถานที่และเวลา ในทศวรรษที่ผ่านมาเมืองในประเทศไทยได้มีการพัฒนาพื้นที่สาธารณะแบบถนนคนเดินในรูปแบบเฉพาะตัวที่คล้ายกับถนนตลาด (Market Street) ถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์เมืองที่สะท้อนลักษณะเฉพาะของสังคมตะวันออกในแง่ของการใช้ตลาดเป็นพื้นที่สาธารณะ แต่ก็ยังมียังงานวิจัยไม่มากนักที่ศึกษาเพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในพลวัตของการใช้ถนนเป็นพื้นที่สาธารณะจึงนับเป็นองค์ความรู้สำคัญที่ขาดหายไป

ถนนคนเดินในประเทศไทย

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ในพื้นที่ศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมติดตลาดบนถนนในรูปแบบถนนคนเดินของไทยเริ่มมีมานานแล้ว แต่อาจไม่ได้ถูกเรียกเป็นถนนคนเดินอย่างในปัจจุบัน คำว่า ถนนคนเดิน เพิ่งมีปรากฏและเรียกขานจนติดปากในสังคมไทยมาตั้งแต่ ปีพ.ศ.2545 โดยใช้เรียกกิจกรรมการปิดถนนตามแผนพัฒนาเมืองนำอยู่ในช่วงต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่จัดให้มีขึ้นในเมืองหลักของไทยในภาค

ต่างๆ โดยมีเป้าหมายพื้นฐานของการปิดถนนเพื่อจัดกิจกรรมผสมผสานไว้ 3 ประการ คือ ลดมลพิษ ประหยัดพลังงาน และส่งเสริมการท่องเที่ยว

ระยะแรกของการพัฒนาถนนคนเดิน อยู่ระหว่าง พ.ศ. 2545-2546 ถนนคนเดินสำคัญๆ ในเมืองน่านรุ่ง คือ ถนนสีลม กรุงเทพฯ และถนนคนเดินท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนมากจัดในทุกวันหยุด เวลาแดดร่มลมตกตั้งแต่ช่วงเย็นถึงกลางคืนถนนคนเดินสีลมได้จัดเพียงครั้งเดียวแล้วหยุดไป ส่วนถนนคนเดินท่าแพเมืองเชียงใหม่ได้ดำเนินการมาจนปัจจุบัน โดยย้ายมายังถนนราชดำเนิน และขยายต่อเนื่องมายังถนนเชื่อมต่อกันในสี่แยกกลางเวียงเชียงใหม่ จนรู้จักกันดีในชื่อถนนคนเดินเชียงใหม่ มีความยาวกว่า 2 กิโลเมตร และเป็นการจัดการถนนคนเดินที่มีระยะทางและระยะเวลาพัฒนาที่ยาวนานที่สุดในประเทศไทย รูปแบบถนนคนเดินในเชียงใหม่ยังถูกขยายผลต่อไปยังย่านการค้าอื่นของเมืองเชียงใหม่ อาทิเช่น ถนนคนเดินวัวลาย ถนนคนเดินสันกำแพงในทุกวันเสาร์และถนนคนเดินชุมชน เช่น ถนนคนเดินต้นเปาในวันอาทิตย์

การเติบโตของถนนคนเดิน

การเติบโตของถนนคนเดินในปัจจุบันไปในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศถูกกระตุ้นโดยภาครัฐและการเรียกร้องของเอกชนให้มีถนนคนเดินในเมืองหลายเมืองของไทย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและส่งเสริมการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า ถนนคนเดินสะท้อนวิวัฒนาการของพื้นที่สาธารณะเดิมที่เคยเป็นย่านคนเดิน เมื่อแนวคิดการใช้ถนนเพื่อกิจสาธารณะแพร่หลายในสังคมไทย ถนนคนเดินจึงเกิดขึ้นจากการทำตามอย่างกันมาจนเกิดเป็นรูปแบบพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน คือ ปิดถนนให้คนเดินเป็นบางวันบางเวลา ถนนคนเดินมีพัฒนาการในพื้นที่ศึกษามีพัฒนาการโดยมีปัจจัยสนับสนุน คือ เศรษฐกิจของเมือง ปริมาณการท่องเที่ยว และทุนทางวัฒนธรรมการติดตลาดในแต่ละภาค ตลอดจนความสัมพันธ์ของถนนกับบริบทของเมือง ที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของถนนคนเดิน

ถนนคนเดินแบ่งได้เป็นหลายขนาด (ดังตารางที่ 1) ได้แก่ ถนนคนเดินขนาดใหญ่ พบตามเมืองใหญ่ที่เศรษฐกิจดีคนมีกำลังซื้อสูง และปริมาณนักท่องเที่ยวมีมาก ประกอบด้วย ถนนคนเดินเชียงใหม่ เชียงใหม่ ขอนแก่น และเชียงคาน ถนนคนเดินขนาดกลางพบได้ตามเมืองหลักหรือรองของภาคที่เศรษฐกิจดี คนมีกำลังซื้อ และมีนักท่องเที่ยวพอสมควร ได้แก่ ถนนคนเดินพิษณุโลก นครสวรรค์ราชบุรีสุราษฎร์ธานีและสงขลาถนนคนเดินระดับชุมชนเกิดจากความต้องการของชุมชน โดยอาจอยู่ในเมืองใหญ่รองหรือเล็กก็ได้ประกอบด้วย ถนนคนเดินสันโค้งน้อย กาดกองต้า เชียงคาน ส่วนถนนคนเดินเครือข่ายรัฐร่วมกับเอกชน ถือเป็นการทำตลาดนัดโดยใช้ชื่อถนนคนเดินเป็นสื่อประชาสัมพันธ์โดยอาจเกิดบนลานหรือที่ว่างของเอกชนหรือรัฐและประสานความร่วมมือ เช่น ถนนคนเดินภูเก็ต และสถานีคนเดินตรัง เป็นต้น

การสำรวจที่ตั้งถนนคนเดินที่สัมพันธ์กับบริบทย่านและเมือง พบว่าถนนคนเดินตั้งอยู่ในย่านประวัติศาสตร์ ย่านเมืองเก่า ย่านเมืองอนุรักษ์ย่านการค้า ย่านตลาด ย่านริมน้ำและที่โล่งว่าง ย่านขนส่ง ตลอดจนย่านใหม่และแหล่งวัยรุ่นตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ถนนคนเดินสัมพันธ์กับย่านและบริบทเมืองที่กล่าวไว้ในวรรณกรรม อีกทั้งองค์ประกอบกายภาพของถนนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมบรรยากาศถนนคนเดินเป็นอย่างมาก จากที่สำรวจพบว่า ถนนคนเดินส่วนมากมีสภาพผิวถนนเหมาะสม แตกต่างกันที่ขนาดความกว้าง ระยะร่นของอาคารจากถนน ตลอดจนสถาปัตยกรรมสองข้างถนน

แนวคิดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ: ถนนคนเดิน

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) คือ การสร้างมูลค่าสินค้า หรือบริการที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ สำหรับสาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์จะเรียกว่า “อุตสาหกรรม สร้างสรรค์” (Creative Industry) ซึ่งหมายถึงกลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่ง สำคัญ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” คือแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ทางสังคม และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่

ความหมายของ “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” จากการประชุมเตรียมการสำหรับการประชุมนานาชาติ เรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 25-27 ตุลาคม พ.ศ.2549 ที่เมืองซานตาเฟ รัฐนิวเม็กซิโก สหรัฐอเมริกา ได้มีการกำหนดคำนิยามของ “Creative Tourism” หรือการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

“การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” คือ การเดินทางที่นำไปสู่ประสบการณ์ที่แท้จริงและมี การเชื่อมโยง ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในงานศิลปะ มรดก หรือคุณลักษณะพิเศษของสถานที่ และยังทำให้เกิดการเชื่อมสัมพันธ์กับผู้คนที่ยอาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ สร้างสรรค์วัฒนธรรมที่ยังมีชีวิตนั้นขึ้นมา”

การส่งเสริมเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จาก การประชุมที่กล่าวมา มีการนำเสนอความคิดเห็นในประเด็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของ ประเทศผ่านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีสาระสำคัญ ได้แก่

- พัฒนาและสร้างประชากรที่มีความคิดสร้างสรรค์ และผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่เพิ่มขึ้น
 - สร้างงานใหม่ๆ ในภาคการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น มัคคุเทศก์ งานด้านขนส่ง ช่างฝีมือของท้องถิ่น พนักงานต้อนรับ
 - การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
 - เสริมความแข็งแกร่งแก่นโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยภาครัฐต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยผ่านการให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษี การเข้าถึงแหล่งเงินทุน และการฝึกอบรม ส่วนภาคเอกชนรับผิดชอบในการสนับสนุนตนเอง ให้ข้อมูลในเรื่องที่คลุมเครือ และสร้างเครือข่ายของตนเองในประเด็นปัญหาที่มีร่วมกัน
 - มุ่งเป้าหมายที่คุณภาพ ไม่เพิ่มอุปสงค์โดยการลดราคา
 - หน่วยงานภาครัฐสามารถประสานงานกับหน่วยงานที่มีอยู่ในเมือง และสร้างประโยชน์ร่วมกันผ่านความคิดริเริ่มของภาครัฐและภาคเอกชน ส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศ
 - ใช้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดผู้คนที่สนใจในการปรับปรุงเมือง (urban renovation) อาทิ เช่น การจัดพื้นที่ถนนคนเดินโดยมุ่งเน้นการนำเสนอศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านประเภทของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) แบ่งประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์โดยยึดกรอบขององค์การความร่วมมือเพื่อการค้า และการพัฒนา (UNCTAD) โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม 15 สาขาดังนี้

1. กลุ่มมรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ (Cultural Heritage) ประกอบด้วย

- งานฝีมือ
- การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์
- ธุรกิจอาหารไทย
- การแพทย์แผนไทย

2. กลุ่มศิลปะ (Arts) ประกอบด้วย

- ศิลปะการแสดง
- ทัศนศิลป์

3. กลุ่มสื่อ (Media) ประกอบด้วย

- ภาพยนตร์
- สิ่งพิมพ์
- กระจายเสียง
- เพลง

4. กลุ่มงานสร้างสรรค์ตามลักษณะงาน (Functional Creation)

- งานออกแบบ
- แฟชั่น
- สถาปัตยกรรม
- โฆษณา
- ซอฟต์แวร์

จากการศึกษาของ สศช.พบว่าในปี 2549 มูลค่าของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยสูงถึง 840,621 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 10.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยกลุ่มงานสร้างสรรค์ตามลักษณะงานมีสัดส่วนสูงสุด รองลงมาเป็นกลุ่มมรดกทางวัฒนธรรม กลุ่มสื่อ และกลุ่มศิลปะ ทั้งนี้เมื่อแบ่งตามกลุ่มย่อย พบว่ากลุ่มการออกแบบมีมูลค่าสูงสุด ทำรายได้ 304,990 ล้านบาท รองลงมาเป็นกลุ่มงานฝีมือ และหัตถกรรมตามด้วยกลุ่มแฟชั่น ซึ่งกลุ่มย่อยทั้งสามกลุ่มนี้มีมูลค่ารวมกันคิดเป็นประมาณร้อยละ 9.5 ของ GDP

ดังที่กล่าวมานั้นสะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นมีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ได้สอดคล้องกับค่านิยม โดยคุณลักษณะของงานสร้างสรรค์เป็นสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว อันเป็นกิจกรรมหนึ่งทางการท่องเที่ยวที่ปรากฏ หรือถูกถ่ายทอดสู่นักท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมถนนคนเดินในแต่ละสถานที่ที่จะพบว่ามีความแตกต่างกันออกไปในลักษณะของสินค้า ประเพณีและวัฒนธรรม หากแต่การส่งเสริมการพัฒนาอันมาจากรูปแบบการสั่งการจากบนลงล่าง จากแผนพัฒนาและนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับท้องถิ่น จึงเกิดความไม่เชื่อมต่อในการดำเนินงานหรือความยั่งยืนในการจัดกิจกรรมดังกล่าว โดยจะกล่าวในลำดับต่อไป

พลวัตการเปลี่ยนแปลงของถนนคนเดิน สู่การสร้างสรรค์รายได้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ถนนคนเดินเกิดขึ้นจากนโยบายภาครัฐเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวขณะเดียวกันก็เป็นความต้องการของคนในเมืองที่ต้องการให้มีถนนคนเดินเพื่อสร้างพื้นที่สาธารณะเมือง ทำให้มีถนนคนเดินเกิดขึ้นทั่วประเทศ ผล

การศึกษาถนนคนเดิน 15 สายพบว่า ถนนคนเดินเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก และมีกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน และสร้างเสริมสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นอันดับรองลงมา โดยพบว่า มีความเกี่ยวข้องค่อนข้างน้อยกับการส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนสิทธิและเสรีภาพของคนเดินเท้า ซึ่งเป็นประเด็นหลักที่ถนนคนเดินในโลกตะวันตกนั้นย้ำตลอดมาแต่ถนนคนเดินในไทยกลับมองข้าม จึงนับเป็นเรื่องสำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริมมากขึ้น

หากพิจารณาลักษณะของถนนคนเดินในเมืองของไทย เราพบความสอดคล้องกับนิยามของพื้นที่สาธารณะในวรรณกรรมตะวันตก ในขณะที่เดียวกันถนนคนเดินได้แสดงลักษณะสำคัญของพื้นที่สาธารณะตะวันออกหลายประการเราอาจกล่าวได้ว่า การเกิดขึ้นของถนนคนเดินเป็นกระบวนการทางสังคมของการ “สร้างและรื้อฟื้นพื้นที่ถนนให้กลับมาเป็นพื้นที่สาธารณะโดยใช้รูปแบบตลาดนัดที่คนชื่นชอบและสอดแทรกกิจกรรมและวิถีชีวิตที่เป็นที่ต้องการของคนรุ่นใหม่โดยเสริมเรื่องราวประวัติศาสตร์สังคม และวัฒนธรรมของเมืองเข้าไป” ถนนคนเดินจึงเป็นพื้นที่สาธารณะที่เปลี่ยนความจำเจของถนนและสภาพแวดล้อมไปสู่ความเคลื่อนไหว ชีวิตชีวา และการสร้างความหมายแก่สถานที่

ถนนคนเดินยังสะท้อนประเด็นพื้นที่สาธารณะสำหรับคนทุกชนชั้นโดยเฉพาะกลุ่มผู้ค้าเร่ มือใหม่ มือสมัครเล่น ผู้ผลิตรายย่อย นักเรียน นักศึกษาตลอดจนผู้แสวงหาเวทีสาธารณะเพื่อแสดงความสามารถของตนเอง คนกลุ่มเหล่านี้ล้วนต้องการการเปิดพื้นที่และโอกาสโดยเฉพาะจากภาครัฐและประชาคม ถนนคนเดินเปลี่ยนภาพของเทศกาลใจจับแม่ค้า กลายเป็นความกลมเกลียวด้วยวิถีจัดระเบียบพื้นที่และเวลาค้าขายของภาคการค้าที่ไม่เป็นทางการด้วยระบบและค่าธรรมเนียมที่ตรงไปตรงมา

ถนนคนเดินไทยเกิดจากนโยบายจากบนลงล่าง (Top down) และเมื่อพัฒนาเรื่อยมาก็ได้มีการเรียกร้องจากภาคประชาชนให้มีถนนคนเดิน ถือเป็นการเปลี่ยนกระบวนการแบบล่างขึ้นบน (Bottom up) และนับเป็นสัญญาณที่ดีของการสร้างพื้นที่สาธารณะเมืองในปัจจุบัน แต่การดำเนินการถนนคนเดินไทยยังขาดความนิ่ง อีกทั้งมีแนวโน้มแปรเปลี่ยนไปตามการส่งเสริม จึงเป็นคำถามที่น่าคิดว่าถนนคนเดินจะดำรงอยู่ไปเพื่อทำหน้าที่พื้นที่สาธารณะแก่เมืองได้อีกนานหรือไม่เพียงใด

ถนนคนเดินหลายแห่ง เช่น เชียงใหม่ เชียงราย ขอนแก่น และสงขลา สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งที่ประชาสัมพันธน้อยลงกว่าเดิม ในขณะที่ถนนคนเดินบางแห่งมีความกว้างตัวตามการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เช่น ถนนคนเดินชายโขง เชียงคาน มีคนเดินต่างกันมากกว่าสิบเท่าตัวระหว่างช่วงมีและไม่มีนักท่องเที่ยว แต่ก็อยู่ได้ด้วยการถัวเฉลี่ยรายรับตลอดปี ถนนคนเดินราชบุรีตั้งอยู่บนถนนริมน้ำที่สวยงามมากที่สุดสายหนึ่งของไทย มีองค์ประกอบกายภาพสมบูรณ์แบบ แต่กลับปรับลดจำนวนวันที่ปิดถนนลงเพราะการเปลี่ยนนโยบายการจัดการถนนคนเดินของหน่วยงานท้องถิ่น ตลอดจนการเสื่อมความนิยมไปเพราะที่ตั้งไกลแหล่งท่องเที่ยว ขาดการประชาสัมพันธ์และกิจกรรมเสริม ถนนคนเดินบางแห่งมีองค์ประกอบกายภาพถนนที่เหมาะสมแก่การเป็นถนนคนเดิน ทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งและมีความต้องการพื้นที่กิจกรรมสาธารณะ แต่ถนนคนเดินยังปิดตัวลงไป อาทิถนนคนเดินปากแพรก กาญจนบุรีเพราะไกลแหล่งท่องเที่ยวอันมีผลให้คนเดินและคนขายน้อยลง ตัวอย่างเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า ถนนคนเดินยังเป็นกิจกรรมที่ไม่ยั่งยืน ดำเนินไปได้เท่าที่มีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ อีกทั้งเมื่อสอบถามถึงการวางแผนพัฒนาถนนคนเดินเชิงโครงสร้างไปสู่ระบบการเดินเท้า พื้นที่คนเดิน พื้นที่สาธารณะที่ถาวร

กว่าที่เป็นอยู่ ได้พบว่า ไม่มีแผนงานในเมืองใดในพื้นที่ศึกษาที่มุ่งไปสู่การสร้างพื้นที่การเดินเท้าที่ถาวรและเป็นระบบ ซึ่งเป็นประเด็นที่ท้าทายการดำรงอยู่ของถนนคนเดินที่ยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). *เศรษฐกิจสร้างสรรค์*. จาก <http://www.etatjournal.com/mobile/index.php/menu-read-tat/menu-2011/menu-2011-apr-jun/107-22554-creative-economy>
- ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี และ วีระ สัจกุล. (2555). การใช้พื้นที่สาธารณะเป็นถนนคนเดินแบบตลาดนัดในเมืองของไทย. วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง: 8(3) กันยายน-ธันวาคม 2555 หน้า 121-142
- Appleyard, Donald. (1987). **Public Street for Public Uses**. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Atipho, Kwansuang. (2005). Lan Mauang Pua Cheevit Satharana Lae Tong Tin Na Yoo. (In Thai) [Public Space for Public Life and Livable Communities]. Nation. 24 December 2005
- Chaiboon, Kittikorn. (2006). **Talad and Withee Cheevit: Bot Samruat Baueng Ton Giew Gub Karn Suksa Raueng Talad Nai Sangkhom Thai**. (In Thai) [Market and Way of Life: Preliminary Survey on Studies about Markets in Thai Society]. In Somrak Chaisingkananont (Ed). **Talad Nai Cheevit Cheevit Nai Talad**. (In Thai) [Markets in Life, Life in Markets]. pp.19-102. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre
- Fraser, Nancy. (1990). *Rethinking the Public Sphere: a Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy*. Social Text No.25/26, 56-80.
- Jacobs, Jane. (1961). **The Death and Life of Great American Cities**. London: Penguin Books.